

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KONFÜÇYÜS

ÖZDÜŞÜNÜ • SARSILMAZ EKSEN • BAŞAK

EZRA POUND

Türkçesi: AHMET YÜCEL

禮記卷第十九

HECE

Ezra Pound: 1885'de Hailey'de (Idaho) doğdu. Pennsylvania Üniversitesi'nde iki yıllık bir eğitim gördü ve 1905'de Hamilton Koleji'nde görev yaptı. Wabash Koleji'nde iki yıllık öğretimden sonra İspanya, İtalya ve Londra seyahatleri yaptı. Daha sonra Japon ve Çin şiiriyle ilgilendi. 1914'de Dorothy Shakespear ile evlendi. 1917'de Little Review dergisinin Londra editörü oldu. 1924 İtalya'ya taşındı. Bu süre boyunca faşist politikayla yakın ilişkileri oldu ve II. Dünya Savaşı sırasında radyo yoluyla faşist propaganda yapma suçundan tutuklandığı 1945 yılına kadar Birleşik Devletler'e hiç dönmedi. 1946'da zihinsel olarak hasta olduğu ilân edildi ve Washington'daki St. Elizabeths Hastanesi'ne kapatıldı. Bu sırada Bollingen-Library of Congress ödülünün jürisi (bu jüri döneminin en seçkin bir dizi yazarından oluşuyordu) Pound'un politik ilişkilerinin onun şiirinin başarıları yanında ihmal edilebileceğine karar vererek Pisa Kantoları eserini ödüle layık gördü (1948). Yazarların sonu gelmez başvuruları 1958'de hastaneden salıverilmesini sağladı ve Pound İtalya'ya dönerek 1972'de öldüğü Venedik'e yerleşti. Eserleri: Şiirler; *A Lume Spento* (1908), *Personae* (1909), *Exultations* (1909), *Canzoni* (1911), *Lustra and Other Poems* (1917), *Quia Pauper Amavi* (1919), *Umbra: Collected Poems* (1920), *Cantos I-XVI* (1925), *Cantos XVII-XXVII* (1928), *A Draft of XXX Cantos* (1930), *A Draft of Cantos XXXI-XLI* (1934), *Homage to Sextus Propertius* (1934), *The Fifth Decade of Cantos* (1937), *Cantos LII-LXXI* (1940), *The Pisan Cantos* (1948), *Patria Mia* (1950), *The Cantos* (1972), Yazılar; *Gauder Brzeska* (1916), *Pavannes and Divisions* (1918), *Instigations* (1920), *Antheil and the Treatise on Harmony* (1924), *Imaginary Letters* (1930), *How To Read* (1931), *Prolegomena: Volume I* (1932), *ABC of Economics* (1933), *Make It New* (1934), *The ABC of Reading* (1934), *Social Credit and Impact* (1935), *Jefferson and/or Mussolini* (1935), *Polite Essay* (1936), *Digers of the Analects* (1937), *Guide to Kulchur* (1938), *What is Money For?* (1939), *The Spirit of Romance* (1953), *Literary Essay* (1954), *Selected Prose: 1909-1965* (1973), Derleme çeviriler; *Cathay* (1915), *The Great Digest, and the Unwobbling Point* (1951) By Confucius, *The Translations of Ezra Pound* (1953), *The Classic Anthology Defined* (1954) By Confucius.

Ahmet Yücel: 1948 Malatya doğumlu. İlk ve orta öğrenimini Yeşilyurt'ta, liseyi Malatya'da tamamladı. İstanbul Hukuk Fakültesi'nde okudu. 1972'de İstanbul'dan ayrılıp Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti. Yedi yıl ABD'de kaçak yaşadı. Bir yıl New York Institute of Technology'de öğrenim gördü. Ezra Pound'un Konfüçyüs adlı kitabını 1981'de İstanbul'da askerlik yaparken Türkçeye çevirdi. *Yönelişler* dergisinde şiirleri yayınlandı. 1982'de evlendi ve yeniden ABD'ye döndü. İbrahim, Leyla ve Asude onun için yeni bir dünyanın muştuları oldu. 1998'de evlilik dönemi kapandı ve ruhaniyet kapısı açıldı. Şimdilerde o kutlu yolda emekliyor.

KONFÜÇYÜS
Özdüşünü
Sarsılmaz Eksen
Başak

EZRA POUND

Türkçesi
Ahmet YÜCEL

HECE YAYINLARI

Hece Yayınları: 48

Düşünce: 4

Birinci Basım: Mayıs 1981 / Bürde Yay.

İkinci Basım: Nisan 2003

© Hece Yayınları-Ahmet Yücel

Kapak Tasarımı: Sarakusta

Dizgi-Düzelti: Büyükharf

Teknik Hazırlık: Büyükharf

Baskı: Öncü Basımevi

ISBN: 975-8274-47-3

HECE YAYINLARI

Konur Sk. No: 39/1 Kızılay / Ankara

Yazışma: P.K. 79 Yenışehir / Ankara

Telefon: (0 312) 419 69 13

Fax: (0 312) 419 69 14

e-posta: hecedergi@yahoo.com

İÇİNDEKİLER

Açıklama ve Teşekkür /	9
Bazı Kavramlar ve Terimler İçin Bir Açıklama /	11

ÖZDÜŞÜNÜ

Ezra Pound'un Notu /	17
Terimler /	18
Chu Hsi'nin Önsözü /	22
Konfüçyüs'ün Metni /	23
Tseng'in Yorumu /	27

SARSILMAZ EKSEN

Not /	49
Chu Hsi'nin Önsözü /	51
Birinci Bölüm	
Tsze'nin İlk Tezi /	53
Tsze Lu'nun Soruları /	57
İkinci Bölüm	
Tsze Sze'nin İkinci Tezi /	59
Ngai Dükü'nün Sorusu /	68
Tsze Sze'nin Üçüncü Tezi /	77

BAŞAK

Ezra Pound'un Notu /	83
Önsöz /	87
Bu Yeni Uygulamaya Not /	91
Birinci Kitap /	93
İkinci Kitap /	97

103 / Üçüncü Kitap
109 / Dördüncü Kitap
113 / Beşinci Kitap
119 / Altıncı Kitap
127 / Yedinci Kitap
135 / Sekizinci Kitap
141 / Dokuzuncu Kitap
147 / Onuncu Kitap
153 / Onbirinci Kitap
161 / Onikinci Kitap
169 / Onüçüncü Kitap
177 / Ondördüncü Kitap
187 / Onbeşinci Kitap
195 / Onaltıncı Kitap
201 / Onyedinci Kitap
209 / Onsekizinci Kitap
213 / Ondokuzuncu Kitap
219 / Yirminci Kitap

*Bu çeviri, bana hep "bilimli"
olmamı öğütleyen
ümme anneme ithaftır*

AÇIKLAMA ve TEŞEKKÜR

Sanatın bir belirleme şevki, çabası olduğu düşüncesi, hayatın bir söyleşi çerçevesinde anlamlandığı bilinci ve iletişimin sağlıklı oluşun gereği olduğu görüşü, itidal üzere olan nakli gerçekliğin bir halkası olarak gördüğüm Konfüçyüs'ü Türkçeye çevirmeye sevk etti beni.

Allah'a şükürler olsun tamamlandı. Okurun, eksiklerimi bağışlamasını, yanlışlarımı düzeltmesini dilerim.

Çeviri sırasında her türlü yardımı esirgemeyen yakın ve dostlara ve de basım ve yayımını gerçekleştiren arkadaşlara teşekkür ederim.

Ahmet YÜCEL

27 Haziran

1980 İstanbul

BAZI KAVRAMLAR ve TERİMLER İÇİN BİR AÇIKLAMA*

Kitap kendisi için yeterlidir, özellikle bu bir klâsik ise. Ön-sözler bir karışmadır. Ne var ki kitapta geçen bazı temel kavramlar ve terimlerin açıklığa kavuşturulması gerekli görünüyor.

Tao: Yol, yöntem. Bu terimi, Arapça «*Sırat-ı müstakim*» iyi karşılıyor. Tüm varlığı içeren hakikatlar bütünü. İnsana öldüğü gün bahsedilse *Tao*'dan, heba olmuş sayılmaz o kişinin yaşamı, deniyor bir yerde.

Te: Erdem, fazilet, meziyet demektir. Almak demek aynı zamanda. Yani, yolu yöntemi ile edinilmiş olan. (Konfüçyen düşüncenin kökü gökte bir ağaç gibi organik bir yapıda olduğu hatırlanmalı.) Varlığın erdemliliği, *Tao*'dan dolaydır. Yönetimde baş ilke oluşu bu bağlam içinde anlaşılır oluyor. Halkın ıslahı ve haya duygusu (Başak. İkinci Kitap, III) te'ye bağlanıyor.

Aslında Çin'de insanlar halk - aydın diye ayrılmıyor. İnsan için, çeşitli kademeler, makamlar söz konusu. Bu dizge,

* Confucius, The Analects by The Penguin Classics'in önsözünden yararlanılarak hazırlanmıştır.

yetenek esasına göre yapılmakta. Yeteneğin ölçütü ise doğada ifadesini bulan ve yönetim birimlerine yansıyan insanın fıtrî değerlerinin belirginleşmesidir. Düşünce için düşünceye itibar edilmez. Yaratılışa uygun ihlâs kökenli bilimliliği (hikmet, intelligence, wisdom) düşünmekten (*ssu*) ayırt edebilmek için *Hsüeh* terimi var. *Hsüeh*, tahsil etmek, öğrenmek, çalışmak demek. Kılğısal bir tahsil. Örneğin, *Lirik Dizeler'in* tahsili, bir yandan kişinin duyarlılığını artırırken öbür yandan konuşmasını öğretir kişiye, deniyor. Bu sözcük yerine *wen* (işitmek) ve *chien* (görmek)'in eş anlamlı olarak kullanılması, tahsilin bir oluşum olduğu nedeniyledir.

Yönetim bu oluşumdan ayrı bir olgu değildir.

Sheng jen: Veli, mükemmel insan. Konfüçyüs'ün hiç görmediğini söylediği insan.

Ch'eng jen: Tam insan, (salih ?) yetkin.

Shan jen: Sağlam yetenek, iyi insan, görevli.

Hsiao jen: Küçük adam, yönetilen kişi demek. Fakat yöneticinin vasıfları göz önüne alınırsa bir içtimaî sınıf belirtmediği açıktır. *Jen* mevsiminde istihdam edilen *win*'den farklı.

Chün Tzu: Ahlâken mükemmel, baş görevli.

Shih: Efendi. En alt düzeydeki görevli.

Chih: İnsanın özü, tözü, mayası., *Wen* ise tahsil edilendir, ihsan. *Lirik Dizeler'de* geçen biçmek, yontmak cilâlamak insanın eğitimi, makamlarla ilgili. Lao Tzu'ya atfedilen düşüncede «kütüğün olduğu gibi bırakılması» simgesi ile anlatılan doğalcılık diyebileceğimiz tutumdan farklı. Konfüçyüs öğretisinin odak noktası içtenlik, ihlas; Nahiflik (Naivety) değil. Şüpheli ve müphem olandan çekinmek. Tahsilin istigraka yeğlenmesi de bu nedenledir.

Li: Geçmişten gelen ilkelerin tümü, erdemli olmaklık. Ayin, tören, töre. (Başak. On İkinci Kitap, 1-2)

Hsin: Sözüne güvenilir olma. Sadece doğru sözlülük değil. Arapça emin, *hsin*'i daha iyi karşılamakta: Sözü ile eylemi uyuşmayan *hsin* değildir.

Ching: Saygı, tâzim. Eski bir terim. Kurban sunan bir insanın «halet-i ruhîyyesi»nden mülhem. Korku kaynaklı değil. Halkın yaşamını idame ettirmesi sorumluluğu, huşû hâli.

Kung: Saygınlık, giyim ve davranışlardaki edeb.

T'ien Ming: Göğün iradesi. Konfüçyüs'ten iki bin yıl öncelere varan (Chou hanedanı zamanı) bir kullanımı var. Göğün (yaratıcısı) bir halife aracılığı ile halkın istikbalini tayin etmesi düşüncesi ile ilgili bir kavram. Yönetici buna lâayık olmadığı takdirde irade bir başkasına geçer.

Ming: Kader. *T'ien ming'in* kısaltılmışı mıdır, bir açıklık yoktur. Bununla birlikte şu ayrım yapılabilir. Ecel, rızık gibi insanın iradesinde olmayan hususlar *ming*; yaratıcının iradesine matuf yapılanlar ise *T'ien ming'dir*. Bu nedenle, *Li*, *Ming* dairesinde olduğundan kazanılmaya çalışılmaz. *Yi* (doğruluk, hak) *t'ien ming* dairesinde olduğundan izlenmelidir.

İnsanda bulunan tüm manevî öğelerin tam gerçekleşimi görev etkinliği ile. Yöneticinin gayretkeşlik göstermesi gerekmez. Olması yeter, erdemler doğrultusunda. Yönetim anlamına gelen *Cheng* sözcüğünün aynı zamanda düzeltmek, doğrultmak anlamına geldiğini burada belirtmeyiz.

Kitap adlarını Türkçeye çevirirken tereddütlerimiz oldu. Great Digest'e Özdüşünü yerine «İçtihatlar» denebilirdi. Unvobling Pivot'u, *Sarsılmaz Eksen* iyi karşılıyor. The Analects, harman kaldırıldıktan sonra geriye kalan kırıntılar anlamına geliyor. Savran diyorlar. Fakat bu sözcük pek bilinmiyor. Biz, harman kaldırıldıktan veya meyva toplandıktan sonra geriye kalan üç beş ürünün sonradan toplanması anlamına gelen başaklamak'tan *Başak* terimini uygun gördük.

BİRİNCİ KİTAP

TA HSİO
ÖZDÜŞÜNÜ

NOT

İş hayatına, pazarın denetlenmesi görevi ile başlayıp Başbakanlığa kadar yükselen Konfüçyüs, tüm öteki düşünürlere göre, en çok, yönetim ve hükümetin gereksinimleri ile ilgilenmiş bir düşünürdür. Herodot'un yaptığı gibi (kendisine kadar gelen iki bin yıllık belgesel tarihi sır) derlemekle kalmamış yüksek mevkideki insanlara yararlı olması için yorumlamıştır.

Önceki büyük imparatorların neden muhteşem bir yönetim gerçekleştirdikleri konusunda yaptığı çözümlemeler öyle sağlam idi ki kendi zamanından sonra yükselen, sürekli iktidarların tümü, bir avuç Konfüçyanist'in onun tasarımına göre yönetimi kurmalarıyla başlar. Çin'in yöneticileri bu birkaç sayfayı anladığında, Çin huzur içinde olmuştur. Burada belirlenen prensiplerde tavsama olunca iktidarlar sönükleşmiş, kargaşa başgöstermiştir. Dünyada dirlik düzenlikten yana olanlar, bir toplumsal ortak güdüm olarak tekrar tekrar yeterliği kanıtlamış bu oluşumlar bütününi, kendilerini tehlikeye atmak pahasına çalışmazlık edebilirler, ancak.

Ezra Pound

TERİMLER

Işık düşmekte (güneş, ay ve yıldızlardan). Tümleyici parça olarak ideogramlarda ruhlarla, ayinlere, törenlere gösterge olduğu görülecektir.

Güneş ve Ay, 'ışrak: tüm ışık oluşumları, ışıklanma ve yansıma; yani bilimlilik. Işıma, parılda, parlaklık. Scootus Erigena'ya, Grosse-teste'ye ve benim *Cavalcanti*'deki ışık üzerine notlara bakılabilir.

«İçtenlik»: Çizimde sözcüğün tam tanımı: güneşin okçukları fiilen derleniyor şaşmaz nokta üzerinde. Terkibin sağ bölümü: mükemmel, görgüye getirmek demektir.

Göz (sağ yanda) dosdoğru yüreğe bakıyor

Ve hasıl olan, yüreğe bu kesintisiz doğrudan bakışın sonucu. «Kendini bil» eyleme dönüştürülmüştür. Bu eylem aynı zamanda açıklık kazandırır kendini bilmekliğe. Bu ideogramı yalınkat «erdem» diye çevirmek; gergedanı, tilkiyi ve zürefayı «dört ayaklı» veya «hayvan» diye çevirmeye eş olurdu.

Adam birbirini izleyen iki değişik konumda. Ön ek olarak hareket veya eylem göstermeye yaramakta.

志

İrade, iradenin yönlenimi, *directio voluntatis*, görevli yüreğin üzerinde bekliyor.

得

Vaktinde erişmek. Yukarıdaki ön *e* keylemiyle etkinliğini gösteriyor gün dönümünde.

信

Verilen söze vefa. Adam sözünün yanıbaşında duruyor.

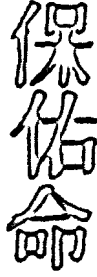
仁

Humanitas, insanlık, kelimenin tam anlamıyla «erlik». Kişi ve tüm içeriği.

道

Oluşum (Ameliye). Ayak izleri ve başı taşıyan ayak; ayağı güden baş, anlayışlığın delâletinde düzenli bir hareket.

Bu ibare- besleniş, kaderi destekleyiş -*Odise, I, 34'*le karşılaştırılmalı.

Ruhu belirleyen bu ideogramda iki öge var ki görülmeli.

Armstrong ve Strongi'tharm'ın katlanmış arma koluna benzeyişi derhal görülebiliyor. Ona; enerji belirtmeyen hiçbir kompozisyonda rastlamadım. Kişisel doğrultulu bir enerjinin olduğu yer dışında.

Koşu hâlinde bacaklar, hızlı bir hareketi, hiç değilse hareket iktidarını gösteriyor.

CHU HSI'NİN ÖNSÖZÜ

Ustam; düşünür Ch'eng: *Büyük Öğrenim*, Özdüşünü Konfüçyüs'ün naklî ahdidir; der, ona adını atan geçidi aşar erdem ülkesine. Bugün, eskinin insanının nasıl tahsil yaptığını görebiliyor isek, bu; yalnızca bambu şeritlerin korunması ve sonraki *Başak* ve Mencius'un kitabı sayesinde.

Her kim ki tahsile başlar, mutlak bu gün —doruğun-dan başlamalı ve zorlamadan *kesinlikle* çalışmalı, eğer bu yerli ölçüye uyarsa sonunda bir kaba yama gerekmez.

KONFÜÇYÜS'ÜN METNİ

1.

Büyük Öğretim ((Yetişkinlerin Öğrenimi: tahılı kafada kullanıma uygun olarak öğüt-mek)),* yolu ayıklamakla kökleşir ve bilimlik (intelligence) artar; bu da insanın dosdoğru kendi yüreğine bakıp sonuçlarına göre hareket etmesiyle, halkın gelişim yoluna şefkatle bakmasıyla ve mükemmel bir adaletin huzurunda olmakla oluşur, kökleşir.

2.

Dayanak noktasını bil ve düzenli bir işlem tarzına sahip ol; bir kez bu işlem tarzına sahip olundu mu «göksel kavrayış» mümkün, yani arı duru bir anlayış mümkün olur. Arı duru bir anlayış insanı huzurlu kılar, böyle bir dینگinlik de tehlike anında insanın soğukkanlı olmasını sağlar. Her kim ki bir kaplan önünde

* Özgün baskıdaki köşeli parantez yerine çift parantez kullanıldı, tüm kitapta.

soğukkanlılıkla davranır, yetkindir o edimini *Konfüçyüs'ün Metni* vaktinde gerçekleştirmeye.

3.

Nesneler kök ve dallara sahip, ilişkiler de bir başlangıca ve bir alana sahiptir. Öncesini bilmek ve nelerin izleyeceği konusunda fikir sahibi olmak, bir başa ve ayağa sahip olmak kadar iyidir.

Mencius'un bilgi kuramı bu nazımla başlar.

4.

Kişinin dosdoğru yüreğine bakıp sonuçlarına göre hareket etmesinden gelen ışığı tüm imparatorluğa yaymak ve izah etmek için eskiden insanlar önce kendi yörelerinde (eyalet) iyi bir yönetim kurarlardı. Kendi yöresinde iyi bir yönetim isteyen, önce kendi ailesinde dirlik-düzenliği gerçekleştirir, kendi evinde düzen isteyen öncelikle kendine çekidüzen verir, kendine çekidüzen vermek isteyen önce yüreğini düzenler, yüreğini düzenlemek isteyen anlatımsız düşüncelerini ((yürek seslerini)) apaçık bir şekilde, fiilen tanımlamaya çabalar.

Kesinkes sözsel tanımlara ulaşmak isteyen bilgilerini doruk noktasına çıkarmaya hazırlanmalıdır. Bilginin bu bütünlenişi ise nesneleri örgensel ulamlarına ayırmada temellenir.

5.

Nesneler örgensel ulamlarına ayrıldığında bilgi doyuma doğru devinir. Bilinebilir en uç nokta olarak anlatımsız düşünceler apaçık ((güneşin şuaları fiilen derleniyor şaşmaz nokta üzerinde)) tanımlanır.

Apaçık, sözlü tanıma ulaşan ((*aliter*, içtenlik)) yüreğini birkarar kılar, kendine çekidüzen verir; kendine çekidüzen veren, evinde dirlik-düzenliğe erer; evinde bir düzen kuran, devletini iyi bir yönetime kavuşturur; kendi ilinde iyi bir yönetimi gerçekleştirenler imparatorlukta dengeyi sağlarlar (sağlamışlardır).

6.

Göklerin temsilcisi İmparator'dan tut sıradan kimseye dek tek tek ve topluluk olarak herkes için bu kendine çekidüzen veriş esastır, kökendir.

7.

Eğer, esas karmaşa içinde ise hiçbir şey iyi yönetilmez.

Sağlam olan yonga gibi sürüklenmez ne de süprüntü dayanıklı bir yapı kurar. Mümkün değildir.

«Karaçalı ve batağı yalçın kayalıkla bir tutma.»

Tseng Tsze'nin naklettiği yukarıdaki bölüm, Konfüçyüs'ün sözlerini içeren kanunlardır. Aşağıdaki on bölüm Tseng'in müritlerince saptanmış yorumlardır. En eski bambu kopyalarda, özgün levhaların düzensiz sıralanışı dolayısı ile bir karışıklık görülüyor. Klasik metni yeniden inceleyerek Ch'eng'in vardığı sonuca katılıp onları aşağıdaki şekilde sıraladım. —Chu Hsi

TSENG'İN YORUMU

I

1.

K'ang Duyurusu'nda: Yüreğinden geldiği gibi hareket etmekle anlayışlığını gösterdi; deniyor.

2.

Büyük Bildiri'de: Göklerin aydınlık buyruğu üzerine tefekkür ederek, onu tanımlayıcı belli sözcüğü buldu; deniyor.

3.

İmparator (Yau)'nun Kanununda: Onun anlayışı capcanlı tepenin doruğunda parladı, yükseklere erişen erdemi apaçık kılmıştı, *yani kendini bilmekliğin dolaysız eylemiyle*, deniyor.

4.

Bu bildirimler, tümüyle Ay-Güneş ideogramından yayılmaktadır ((bak, ışrak ideogramı)).

Yorumun ilk bölümünün özeti (tahılın seçilip ayıklanması): Doğruca yüreğine bakıp sonuçlarına göre hareket ederek anlayışı (bilimliği) apaydın kıl. Anlayışı doğrudan eylemle ayıkla.

II

Tseng'in
Yorumu

1.

Altun harflerle T'ang'ın banyosunda yazılı
olan:

NASIL YENİLERSE GÜN
YENİLE GÜN BE GÜN
YENİLE VE YİNELE.

2.

K'ang'ın Duyurusunda:
Doğup yükseldi, yenileyerek halkı.

新

3.

Lirik Dizeler'de:
Chou her ne denli eski bir krallıksa da
Göksel yazgı
Üstüne doğdu yeniden YEPYENİ
—Shi King, III, 1,1,1.
(Wen Krallığı dönemi)

日

日

4.

İlk'lerin sesiyle seslenen kişi, çatıya uymayan kütük kesmez ((yani, doruk noktasına götüremeyeceği ve bitiremeyeceği bir iş yapmaz)).

新

Halkı yenile; ikinci kısmın kıssa ve hissesi.
İdeogramda görünenler: balta, ağaç ve odun yığını.

III

1.

Şiirler Kitabı'ndan:
Devletlünün ülkesi bin fersah
Halk oraya uçarcasına gelir
((kurar yuvasını))

—Shi King, IV, 3, 3, 4.

2.

Tseng'in
Yorumu

Şiirler Kitabı'ndan:
 Cıvıldaayan sarı kuş,
 Parlak ipeksi çığırta
 Konuşkan cırcır böceği denli
 Dinlenmeye gelir küçük oyluğunda
 tepenin
 —Shi King, II, 8, 6, 2.

Kung: Dinlenmeye gelir, ibaresi aydınlatıyor huzuru dinlenmeyi bilişi, diyor. İnsan; hedefini seçip dinlenmesini bilen bu sarı-tüylü kuştan hikmetliğiyle daha mı aşağıdadır?

3.

Lirik Dizeler'den:
 Ekin alanı dersin
 Ak-başlı, birdüze
 Irgalanan küçük başaklar
 dalgalanıyor ak köpüklü mevsun,
 Kral Wan öylesine görkemli idi,
 Uyumlu, ihtişamlı ve saygın
 hedefine ulaşımında, huzura varışında.
 —Shi King, III, 1, 1, 4.

Şehzadeliğinde huzuru insanlık içinde
 İnsanca hasletlerle dolu erliğinde;
 Bakanlığında saygın
 Oğul olarak hasrediş onda kendini
 Oğulluk gereğine,
 Baba olarak nüfuz eden şefkati
 pek özel davranışlarla, ilişkisinde halkla olan
 sözünde duran dürüstlikle.

4.

Tseng'in
Yorumu*Lirik Dizeler'den:*

Ch'i ırmağına bak
 Akıyor dönenerek
 Yansıtarak parıltılarla yaban sazlığı
 İrgalanan yabani yeşillik
 Üzerinde yükseliyor yaban bambu,
 Beyimiz nice yetenekli
 (beliriyor)
 Biz kesip yonttukça
 Oyup parlattıkça yeşim taşını,
 Kararlarında pek kavi o, ah (!)
 Tetikte iftiraya karşı

ve iftira edene, oh (!)

Pek görkemli, ah (!)
 Sesi itki bize, Vay (!)
 Yeteneklerin Beyi, iradeli

sonuna dek,

Dönmeyen sözünden.

—Shi King, I, 5, 1, 1.

«Kesip yonttukça» bilimli bir öğrenime göndermede bulunuyor. «Yonttukça, oyup parlattıkça yeşim taşını» kendine çekidüzen verişe; «Kararlarında kavi, tetikte iftiraya karşı ve iftira edene» adil olmak kaygısına işaretler; «Görkemli sesi bir itki bize» hükümlerindeki bükülmez iradeyi anlatıyor; «Yeteneklerin Beyi, iradeli sonuna dek, dönmeyen sözünden» halkın unutamayacağı, tanrıya yapılan sunumdaki ihlâslıkla sürdürülen ilişkilere işaret etmektedir.

5.

Lirik Dizeler'den:

Törensiz oyunlarımızda,

*Kaplan maskeleri ve mızraklarla yapılan
ayinsel danslarımızda
İlk'ler unutulmuş değil.*

—Shi King, IV, 1,4,3.

Tseng'in
Yorumu

Büyük insan İlk'lerin saygın tuttuğunu saygın tutar, gelişmekte olanı ve düzenliği onlar gibi şefkatle gözetir; alt düzeydekiler ise İlk'lerin sevdiğini sever ve onları kazançlı kılmış şeylerden ((kanallar ve iyi gelenekler)) kazanç sağlarlar. Böylece nesiller su gibi geçer ve İlk'ler unutulmaz.

İhlâs içre huzurda ol; sözüyle elenmiş oluyor tahıl, bu üçüncü bölümünde Yorum'un. Belgitle, tanıtla ayıklanmış oluyor.

IV

Kung: Davaları hükme bağlamakla başkalarından daha kötü değilim ama insan davaları izale etmelidir. Eğer pek dürüst olmayanlar belâgat bardağın taşırmasalar, daha bir saygı ((yönetimin adaletine)) ve huşu halkın zihninde yerleşirdi. Buna işin aslını bilmek denir.

Yorum'un bu dördüncü bölümü (Konfüç-yen yasalarındaki) kök ve dallara ait işaretin hülasasını vermekle.

V

Künhünü bilmek denir buna.

Tanıma'nın tamamlanması denir buna.

Yorum'un bu beşinci bölümü yerinde bir boşluk var. Taş-Klâsiklerde de bulunmayan bu bölüm hakkında Ch'eng'in spekülasyonunu önemli görülmediğinden E. P.'un uyarlamasının ilk baskılarında yoktu bu bölüm.

止於至善

半平

知之至

1.

Yüreğin anlatımsız sesleri için kesin sözcükleri bulmak demek kendi kendine yalan söylememek demektir. Kötü bir kokudan tiksiniyor, güzel bir insanı da sevdiğimiz gibi içten olmalıyız. Buna attan inip eşeğe binmemek de denir.

Bu hesaplama, hakikatli insan tek başına bulunurken bile yüreğiyle göz gözedir. "

2.

İşte, dikkat edilmeyen küçük insan: onun had safhaya götürmeyeceği bir haksızlık yoktur.

Bu kişiler gerçek bir er görsün döner ve gizlenirler, ileri sürdükleri yararlılıkları arkasına; fakat öteki onun ciğerini görürcesine bilir bu hareketin anlamını. Ne yararı var ki onun örtünmesinin ve sahteliğinin?

Özsözün anlamı şu: Hakikatli söz içerde orta kesimdedir ve belli eder kendini dışarıdan. Öyleyse, kültürel ve aktörel mirası taşıyan er kişi göz göze olmalı yüreği ile, yalnızken.

3.

On gözün üzerine dikildiği, on parmağın itham ettiği (şahıs) bile belli bir edebî korumalıdır ((yaptığı ve söylediği söylenebilir, görüşülebilir olmalıdır)), dedi Tseng Tsze.

4.

Eski çiftliği; sulama ve nesnel varsılıkla geliştirirsin, insanın karakterine de dosdoğru yüreğe bakıp sonuçlarına göre hareket ederek su verir geliştirirsin. İşte bu nedenle büyük insan anlatımsız düşüncelerine kesin sözselsel anlatımlar bulmalıdır.

Tahılı samanından ayıran Yorum'un altıncı bölümü: Anlatımsız düşüncelere; yüreğin seslerine dilsel anlatım kazandırmak konusunda.

*Tseng'in
Yorumu*

VII

1.

«Kendine çekidüzen veriş yüreği tashihtedir» sözünde tashih (cheng, düzeltmek, doğrultmak) sözcüğü şöylece çizilebilir; eğer yürekte bir pişmanlık bıçağı veya sönmez bir hınç varsa us belirlik kazanmaz; şüphe ve korku altında sağlam hüküm veremez. Ne de, aşkın haz kamaşımı ile mümkündür sağlam hüküm veriş, veya hüznün ve endişe içinde açıklığa kavuşur us.

2.

Eğer yürek metin değilse, hak için çırpınmıyorsa bakar da görmez ((bakar ama ılgındır gördüğü)); duyar fakat dinlemez ((işsesleri duyar ama işitmez dıştakileri)); yer fakat almaz tadını.

Kendini disipline ediş yüreği tashihtedir' den kasıt budur.

Özetle; mülahazanın yedinci bölümü:

"yüreğin doğrultulması, kişiliği disiplinli kılar"

Gergin göstergelerin sık kullanılmayışı, ideogramik mantığın olmuş olanın, olmahtalığını ve olacaklığını farzettğine işaret, Yalnız istisnalar veya zincirleme vakalar ek bir gösterge gerektirir. Bu konuda kanunların üçüncü nazmı görülmeli.

誠意

正心脩身

VIII

Tseng'in
Yorumu

1.

«Ailenin düzenlenmesi kişisel çekidüzenlikte kökenini bulur» sözü insanların, çatıları altında büyüyen sevdiği ve o yana meylettiği gözlemlenince anlaşılabilir. Eğer onlar bir şeyi aşağılık görüyor ve tiksiniyorlarsa ondan bir yana meylediyorlardır; eğer onlar saygı ve hayranlık dolu iseler bir yana meylediyorlardır. Eğer onlar hüznü ve merhamet duyuyorlarsa bir yana meylediyorlardır; ve gelir birileri küstahça, hiç dikkat etmeksizin bizlere, işte orada bizim hükümümüz etkilenmiştir onların hakkında.

Vardır ama enderdir gök kubbe altında, seven fakat kusurları gören, veya nefretine karşın bir nesnenin mükemmelliğini gören.

2.

İşte, eğri bir atasözü: Kimse oğlunun kusurunu görmez, kimse görmez yeni filizdeki taş gibi tahılı.

3.

İşte, özsözün anlamı: Kendine çekidüzen vermeyen evinde düzen tutturamaz.

Yorum'un bu sekizinci bölümü kendine çekidüzen veriş ve aile düzeni ile ilgili.

IX

1.

«Devleti yönetecek kişi önce mutlaka kendi evinde bir düzen kurmalıdır», sözünün anlamı nedir: kendi ailesini terbiye edemeyen kişinin başkalarını eğitmesi görülmüş şey değildir. Hangi halde gerçek er kişi, ocağının başından

ayrılmadan milletin kültürünü mükemmelleştirir. Beye yapılan hizmet uyarlığında bir hizmet anne-babaya; yaşça ve başça büyükleri belirleyen haklara riayet duyarlığı, orada. İşte, halk kitleleriyle ilişkide gerekli olan ayrıntıda iyilikli oluş.

2.

K'ang Bildirisinde; «bir çocuğa bakıyorcasına» diyor. Yürekten samimiyetle diledikten sonra tam hedefi bulmazsa da kişi pek uzağına da düşmez. Hiçbir kız evlenebilmek için emzirme dersi almış değildir.

3.

İnsaniyetli bir aile, tüm bir devleti insaniyetli kılar. Kibar bir aile, tüm bir devleti nezaket yükseltilerine ulaştırabilir; becerili ve sapkın biri de milleti bir kaosa sürükleyebilir. Gidişin ((*semina motuum*, ağacın iç itisi)) tohumudur bunlar. Demek istenen şudur bununla: bir söz işi iflasa götüreceği gibi, bir insan da yeter, düzene koymaya devleti.

4.

Yau ve Shun imparatorluğu insaniyetle yönettiler ve halk izledi onları; Chien ve Chou, imparatorluğu, mağrurâne bir şiddetle güttüler ve halk onların eylemlerini kopya etti ve emirleri benzerleriyle çelişir olmakla, halk, onlara riayet etmez oldu.

Prensin bir tek haslete değil, halkta aradığı tüm hasletlere sahip olması gereğini böylece kaydedelim ve başkasından kendisine gelmesini istemediği şeyleri kendisinin terketmesi

gereğini. Şimdiye değin hiç kimse, kendi uzantısı-benzeri olmayan bir ilişkiye başkalarını sokamadı.

*Tseng'in
Yorumu*

5.

Bu nedenle bir devletin yönetimi, kişinin aile düzenini korumasında gizlidir.

6.

Lirik Dizelerde:

Zarif; açım zamanında şeftali ağacı

benzeri

yapraklar çimen gibi, bereketli

Nazik meleksi gidiyor

evine kocasının,

Ocağa uyum getirecek gelin

kutsallık yükseltmişcesine yeryüzünde

bakışımında göğün.

—*Shi King, I, 1,6,3.*

Yuvaya dirlik ve düzen getiren saf kutsallık yeri gibi. Bu uyumla, devletin dört bir yanındaki halkı eğitebilir insan.

7.

Lirik Dizelerde:

Üstte gökle uyumlu

Uyumlu yerle alta

Ağabey ve kardeş, uyumlu, bir kutsallıkta.

—*Shi King, II, 2,9,3.*

Eğitebilirsin tüm bir ulusu, eğer ağabey ile kardeş arasında dirlik varsa.

8.

Lirik Dizelerde:

Uygulamada gözetiş adaleti

hissettirmezdi

Tseng'in

Yorumu

Saplanışını hançerin,

canevine.

—Ski King, I, 14,3,3.

Bu dizelerle devletin dörtbaşı mamur oluyor. Baba ile oğul arasında, ağabeyle kardeş arasında iyi ilişki yeterince içgüdüleşince halk izler buyrultuyu.

9.

Devletin yönetimi aile dirliğindedir, sözünün anlamı budur.

Özetle Yorum'un dokuzuncu bölümü: yurdu yönetmek için öncelikle ocağını düzenle.

X

1.

«Dünya Düzeni ((dengeye getiriş gök kubbe altındaki her şeyi)) insanın kendi devletini iyi yönetmesindedir.» sözünün anlamı şudur: yüksek yerdekiler yaşlılara hürmet ederlerse halk evlâtlık gereğini yüceltir. Yüksek yerdekiler büyüklerine karşı ihtiramlı iseler halk kardeşlik gereğini yüceltir. Yüksek yerdekiler acırlarsa öksüze, halk zıttını yapmaz. Ulu kişilerin ilişkilerine kılavuz budur: gidişte ölçülülük ve dört başı mamurluk.

2.

Büyüklerinde, nefret ettiğin bir hâl varsa sen onu küçüklerine yapma. Küçüklerde nefret ettiğin bir hâl varsa büyüklerin için çalışır-

ken sen onu yapma. Eğer senden öndekinde beğenmediğin bir yan varsa seni izleyen arkadaş için sen öyle olma. Eğer topuğundaki kişide bir hâl seni tedirgin ediyorsa onu önündeki adamın önüne itme. Eğer sağ yanındaki komşun yapmış olsaydı, tedirgin olacağın şeyi, sol yanındaki komşunla olan ilişkisinde sen yapma; eğer sol yanındaki komşun yapmış olsaydı, tedirgin olacağın şeyi, sen sağ yanındaki komşunla ilişkisinde yapma. İşte buna ölçülük ve oluşumun **T-dengesi** denir.

3.

Lirik Dizelerde:

*Ne sevinç şu prensler
Anne ve baba halk için*

aynı zamanda.

—*Ski King*, II, 2,5,3.

Halkın ana-baba'sı olmak, halkın sevdiğini sevmek ve tiksintmektir onlar için kötü olan (onların tiksindiği) şeyden.

4.

Lirik Dizelerde:

*Güney Dağları
Ufka arkuru, kat be kat
Sarp uçurum, yankı ve seslerle çınlar
Başdöndürür yankı,
Başdöndürür;
Koca Şef, Yin*

debdebeli pek debdebeli

Halkın kesiksiz bakışları üzerinde

mırıldanıyorlar içten içe.

—*Shi King*, II, 4,7,1.

(Chia-fu'nun Yin'e sövgüsü)

Tseng'in
Yorumu

Devlet ve aileler üstünde buyruk sahibi olanların, dosdoğru yüreklerine bakmaktan başka çıkar yolları yoktur. Eğer bu yoldan saparlarsa utanç getirirler tüm ülkeye.

5.

*Lirik Dizelerde:**Yin kaybedinceye dek mecliste...**Kadehler sunulurdu ve kaldırılır**birlikte En Yüce ile.**Shi King, III, 1, 1, 6.*

Yin'e bakarak ölçebiliriz adalet görüşümü-zü. İkbâl kolay değildir. Doğru eylem derler, halkı* ki bu devletli kılar kişiyi. Halkı yitirmek, yitirmektir devleti.

6.

O hâlde üstün kişi dosdoğru yüreğine bakmakla başlar. Öyle ki görsün doğrudan gözlemleyişin esasları dahilinde davranışlarının tutarlılığını. Bu doğrudan gözlemleyiş ve amel edişle halk birlik olur kendisiyle. Bu sayede buyruk olur ülkeye. Topraklara sahip oluş, üretim üzerinde denetimi kazandırır ve bu da yönetime yol açar.

7.

Sanat (virtu) yani kendini biliş ((dosdoğru yüreğe bakış ve sonuçlarıyla amel ediş)) kökendir, servet bir yan üründür.

8.

Kökü açıkta bırakıp dalları gömersen yere, halkı sokarsın bir cendereye ve iteklersin yalan ve yağmaya.

9.

Servet kotarımı dağıtır halkı, paylaşımı ise derler.

*Tseng'in
Yorumu*

10.

Çarpık, düşüncesizce sarfedilen bir söz dönüp dolaşıp bir hengameyle gelir; akçede olduğu gibi: yelle gelen selle gider.

11.

Göksel irade değişmez değildir: Dürüstlikle hareket edersen ulaşırsın ona, ayrılırsan doğruluktan bulandırırısın onu; diyor K'ang Duyurusunda.

12.

C'hu Tarihi'nde: C'hu Devleti servet toplamaya çıkmamıştır ((porselen, mücevherat ve para yığılamaz)) ama doğru tartıyı* hazine saymıştır, denilmektedir.

13.

Fan Amca (teklif edilen bir rüşveti reddederek) der ki: Kaybımız ((Sürgündeki Kral Wen)) mücevherat ve benzeri şeyleri zenginlik saymazdı. Mertliğini ve akraba sevgisini gerçek hazine bilirdi.

14.

Ch'in Bildirisi'nde: Lâklâkı kesecek ((ideogram, ipek bir bağ ile bağlanmış arşiv dokümanlarını ve bir baltayı göstermekte)) bir tek doğru bakanım olaydı; evet, yalın içtenliği dışında bir yeteneği olmasındı tek, harcamalarda ılımlı olan ve başkalarındaki yeteneği tanımakta âlicenap bir bakan; bu meziyetleriyle, söz konusu tüm yetenekler kendi yeteneği gibi olurdu. Öbür insanlardaki derin vukuf ve hik-

meti yalnız sözde takdirle yetinmeyip onu gerçekten benimseyen, seven ve saygı duyan; yetenekli bir insan karşısında kaçamağa sapmayan bir kişi; işte bu insan oğullarımı ve soyumu ve kara saçlı halkı temîn ederdi ve onun yararlıkları dağlar gibi yükselirdi.

Fakat öbür insanların yeteneği karşısında kıskançlıktan hasta kadınlar gibi hased ederse, onlardan nefret eder de ilim ve bilgece muhakemeye sahip olanları sapkınlar olarak göstermeye kalkışırsa, onların terfilerini önlerse, gerçek değerler karşısında tahammülsüz ise, oğullarımı, torunlarımı ve Çin halkını o kimse koruyamaz. O gerçekte bir musîbettir.

15.

Yalnız, tam insaniyetli bir er, öyle bir bakanı, kapı dışarı eder ve sürer sınır boylarındaki barbarların içine. Orta Krallık'ta onunla hiçbir ortaklaşımı olamaz er kişinin. Bunun anlamı: yalnız tam insaniyetli kişi başkalarını sever veya gerçek bir nefret duyar.

16.

Üstün bir liyakat görüp onu makama erdirememek; makama erdirip terfi önceliği sağlamamak yalınkat kaderdir. Fakat bir haksızlığı görüp onu ortadan kaldırmaya yeterli olamamak; haksızlığı gidermek fakat onu tümüyle uzaklaştırmamak hatadır.

17.

Halkın sevdiğinden nefret etmek ve nefret ettiğini sevmek insan fıtratının ihlâlidir. Felâketler o kimseyi bulacaktır (gerçek nesnel felâ-

ketler) yaban otları boy atacaktır onun cesedi
üzerinde.

*Tseng'in
Yorumu*

18

İşte yiğit kişinin yüreğinin yüreğinden gelen bir davranış usulü vardır ki getirir verdiği sözü yerine ve vaktilidir yaptığı iş. Kibir ve böbürlenme ise yok eder tüm bunları.

19.

Zenginliğin başlıca yolu üretenlerin çokluğu ve sırf tüketenlerin azlığıdır. Yani zanaatkâr kitlenin işlekliği buna karşın tüketicinin ılımlı olmasındadır zenginlik. Böylece, sürekli dolaşan emtia, her zaman bolca bulunacaktır.*"

20.

«İyi yönetici yaptığı harcamalarla, kötü bey kotardıklarıyla bilinir». İnsaniyetli kişi servetini farklılıklara belgi olsun için kullanır; zalimin elinde ise bir koşum olur, kotardıklarının aracı durumuna düşer.

21.

Şimdiye dek yüksek mevkide insanî hasletleri seven, yiğitliği seven bir kişi bulunmadı; fakat ondan bir aşağıdakiler eşitliği sevdiler. Adaleti seven bu kişiler başladıkları işi bitirmekten hiçbir zaman geri kalmadılar, ne de bu kimselerin kütüphane ve cephaneliğindeki hazineler sırf kendi yararlarına kullanıldı veya kendilerinin olarak kalakaldı.

* Sanırım ideogram yalnız sürekli dolaşan nimetleri göstermiyor. Bunun yanı sıra dolaşım, mecrat boyunca humuslu bir birikimi göstermekte.

22.

Tseng'in
Yorumu

Memur, Meng Hsien der ki: Atlar ve arabalarla uğraşan kişi kümes hayvanı ve domuz yetiştirmekle uğraşmaz, atalara ait törenlerinde buz kullanan bir aile sığırtaçlıkla ve koyun yetiştirmekle uğraşmaz, yüz savaş arabası çıkaran bir tımarlı, halkı ((haksız vergilerin ödenmeyişi dolayısı ile)) tutuklatan bir vekili desteklemez. (Şenîce) halkı polis arabalarına süren bir vekilden ise devletin tahsisatını hırsızlayan bir vekil iyidir.

İşte bir ülke kazanç sağlamakla kazanmaz, ülkenin kazancı adaletin gerçekleşimindedir, sözünün delâleti.

23.

Bir devlet başkanı veya aile reisi, giderleri kırsarak gelir çıkarma peşinde ise ister istemez küçük adamdan başlamak zorundadır. O kimseler işlerinde daha becerikli olsalar bile. Eğer bir kimse bu ast karakterleri devlet ve aile nezdinde tutarsa görmemiş saha batağa döner ve mahvolur. Kesin felaketler yığılır da taşırır bardağı. Bundan sonra dürüst bir insan yönetimin başına getirilse bile onca maraz için bir çare bulamaz... bu sözün özü şudur: Devlet kazanç sağlamakla kazanmaz.

Onur devletin hazinesidir.

Yaşlı müfessir Yorumu'nu şu sözlerle bitirir: «Bu açıklamaları basitliğinden dolayı hor görme».

Tseng'in
Yorumu

Çevirmen olarak okurdan bu Özdeşünü'yü tümüyle yeniden okumayı sürdürmesini isteyerek bitireceğim; ta ki bu birkaç yaprağın, NASIL muhteşem hanedanların kurulmasına temel teşkil ettiğini, bu temelden yoksun olunca öbür ve daha küçük iktidarların nasıl çarçabuk mahvolduklarını anlasın.

D.T.C., Pisa

5 Ekim - 5 Kasım, 1945

«Bizler dünyanın krizler dönemindeyiz.»

—Tami Kume, 1924

利。以義爲利也。

Adalet

devletin

hazinesidir

利。以義爲利也。

İKİNCİ KİTAP

CHUNG YUNG
SARSILMAZ EKSEN

NOT

Dört Klasik'in ikincisi Chung Yung, Sarsılmaz Eksen; genellikle varolmadığı farzedilen kısmı içermektedir. Yani: Konfüçyüs metafiziğini. Üç bölüme ayrılmıştır: eksenler; oluşum; içtenlik, açılım kazanırsa:

Metafizik:

Bu gök altında yalnız ihlâs bir değişim yapabilir.

Siyaset:

Baltaya sap keserken örneği uzakta değildir. Yani, insan birini elinde tutmaktadır, yontarken ikincisini: insanları yönetmek insanla olur.

Ahlâk:

Okçu, hedefi şaşırınca döner ve hatanın nedenini kendinde arar.

CHU HSİ'NİN ÖNSÖZÜ

Üstadım, düşünür Ch'eng: *chung* sözcüğü, hiçbir yana eğilmeyeni belirler; *Yung* sözcüğü ise değişmeyi belirler, der. Odakta yer alan hiçbir zaman sarsılmaz, bükülmez evrensel oluşumdur, kendi dingin kuralları içre işleyen.

Bu eserin ruhu Konfüçyüs'ün kapısından gelmekte: üstattan öğrenciye sözlü olarak aktarılan gönül yasaları, eylemin değişmez usulünün karşılıklı denetimi olarak hıfzolunan söylenen yasalar. Tsze Sze, zamanla bu belgelerin tahrif edilmesi olasılığına karşı onları bambu levhalara yazdı, böylece onlar Mençius'a kadar geldiler.

Başlangıçta kitap bir ilke ile açılmakta, giderek genel konulara yayılmakta ve tüm görüşmeler yine bir ilke ile bağlanmaktadır. Açılınca evrenin altı bir bucağına yayılmakta, derlenince sadık bir müdir gibi gizli de hizmet etmektedir. O'nun çeşnisi tükenmez. O, tümüyle som hikmettir. Nasıpli ve itinalı okur dikkatini som olana yöneltir, ondan zevk alır, mücevherat nasıl taşınırsa, onun gizemli saflığına nüfuz ederek anlayışın mükemmelliğine erer, artık yaşamının sonuna dek tükenmeyecek yıpranmayacak bir cevhere sahiptir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TSZE SZE'nin İLK TEZİ

I

1.

Göklerin vergisi ve mührü altında olana fitrat denir. Bu fitratın gerçekleşimine oluşum denir. Bu oluşumun ayıklanmasına ((öğretilemesine veya anlaşılabilir kılınmasına)) da eğitim denir.

11. y.y. yorumcularından Chu Hsi'nin Not'u: Yukarıdaki ilk bölümde, Tsze Sze, derslerinin temeli olarak düşünce geleneğini sunmakta. Esas olan oluşumun aslını aydınlığa kavuşturmak, susturulamaz berrak gök kaynağını dinlemek. Olguların iskeleti nesneler, varlığımızdan ayrılmaz ve yadsınmaz bir hâlde ve bereket örneği bir bollukla benliğimizde hazırlanmıştır.*

Sonra, Tsze Sze gözlem, besleme, inceleme ve ciddiyetle yeniden gözden geçirmenin gerekliliğinden söz eder. Sonra bilge kişinin ruhsal asliyetinin dönüştürücü işlek kudret özelliğinin hangi yoldan son noktasına vardığını ve çalışma-

* Bak. – Shi King, III, 3, 6, 7

2.

Tsze Sze'nin

İlk Tezi

Bir an için olsun oluşumdan ayrılamazsın. Ayrılabilirdiğin, oluşum değildir. Kendi nefsi üstünde hüküm süren kişi, önemsiz hiçbir şeyin barınamadığı yüreğine dosdoğru bakar ve bilinmedik hâllere ciddiyetle eğilir.

3.

Hiçbir şey yüreğin sırları kadar dışarıdan görülebilir değildir: insanın gizlemeye çalıştığı şeyden daha açık ne vardır. Bu hesapça soylu insan, yalnızken bile dosdoğru yüreğine bakar.

4.

Mutluluk, öfke, üzüntü, zevk. Bu duygulardan etkilenmeyişi eksende kalmaktır, merkezde. Bu heyecanlarla yönelmek uyum içinde olmaktır. Merkezdeki bu eksen evrenin ulu kökenidir, söz konusu uyum ise evrenin ((varlık)) oluşumunun saçaklanması, yayılmasıdır. Bu kökten ve bu uyum içinde, gök ve yer hassas bir denge içinde kuruldu ki tüm türler sürsün ve kendi hikmetlerince serpinsinler.

Yang Shih, bu bölüm için öz, ilik der. Eserin

larının değişimi etkilemesini (örneğin toprağın zenginleştirilmesi ve tohumun geliştirilmesi gibi) ve tüm bunların verimli bir yaşamı gerçekleştirdiğini belirterek sözünü bağlar. Yazar, öğrencilerin yüzeysel bir araştırı içinde olmamaları veya kendilerinin bir katmanda kalmamalarını şahdamara inerek kendi varlıklarından yararlanmalarını istiyor. Böylece kişi her türlü örtülü bencilliği terk eder ve kühünü kavrayabilmek için zahiri olandan, kişiliğe yönelir.

doruk noktası. Bu başlangıç cümlesini daha bir anlaşılır kılmak için Tsze Sze Konfüç-yüs'ün bazı ibarelerini zikreder.

*Tsze Sze'nin
İlk Tezi*

II

1.

(Konfüçyüs) Chung Ni dedi ki: Uсталıklı insan merkezi bulur ve kararsızlık göstermez. Aşğılık kimseler değışmez dolaşımın zıttına giderler.

Chung ve yung ideogramları bir mihver çevresinde dönen bir şeyleri, kesin canlı bir oluşumu göstermekte.

2.

Uсталıklı insanın mihveri yalpalamaz. Gerçek soylu kişi bu merkezi vaktiyle bulur. Küçük adamın kalbi katıdır, o vakte ve mevsime dikkat etmez çünkü; o küçüktür ve yoksundur her saygıdan.

III

Dedi ki: Yer almak değışmez merkezinde: bazıları bunu yapmayı becerdi, tam merkezden vurdular. Ve sonra?

Ancak birkaçı orada kalabildi.

IV

Kung: Halk oluşumda devre dışı kalıyor ve niçin öyledir biliyorum. Bilenler haddi aşar. (Aydınlar aşırıdırlar). Maymun-beyinliler başlatılamaz. Oluşum anlaşılmamıştır onlarca. Yetenekliler hedefi geçerler, ötekilerse ona ulaşamazlar.

2.

Tsze Sze'nin
İlk Tezi

Herkes yer içer fakat pek az kişi tadı farke-
der.

V

Düşünür (Konfüçyüs): Onlar oluşum uya-
rınca işlem yapmaz. Hayır halk açık anayolu
kullanmaz, dedi.

VI

Kung: Örneğin, Shun oluşumu anladı. O
büyük, başı dik bilen biri idi. Halka soru sor-
mayı severdi ve onların basit yanıtlarını din-
lerdi. Kötülükleri geçer, iyi tohumları saçardı.
Halkın uyumsuz motiflerini gözlemlediğin-
den onları yönetmekte, uygunsuz aşırı uçlar
arasında itidali seçti. Böylece ismine lâayık ol-
du. ((«Shun» ideogramı uyumsuz karşıtları ör-
ten, kavrayan bir el görünümünde.))

136. sayfanın iyice incelenmesi ile hilâl
ve dolunay işaretlerinde «uyumsuz
karşıtlar»ın kökü bulunabilir.

VII

Kung: Her insan «Evet; biliyorum» der, dedi.

Sonra heyecanları içerisinde her ağ ve ka-
pana atılırlar, tuzağa düştükten sonra da hiç-
biri bilmez, nasıl kendilerini çekip çıkaracakla-
rını. Herkes der: «Evet; biliyoruz». Bir ay bile
tutunamazlardı eğer onlar sarsılmaz eksene
bir el atabilselerdi.

VIII

*Tsze Sze'nin
İlk Tezi*

Kung: Hui'nin eylem tarzı sarsılmaz eksene sarılmaktı, tam dengelemekti, onu ele geçirmek ve derhal başlamakti kullanmaya, folluğu bekliyormuş gibi dikkatli, gözden ırak tutmadan savsaklamadan; dedi.

IX

Kung: İmparatorluklar, krallıklar, aileler bir âhenk içre yönetilebilir; şeref payeleri ve ücretler alınmayabilir; keskin silahlar ve ışıldayan çelik, ayaklar altına alınabilir, muhkem merkezde sabit kalmaya güç yetirilemese de.

X

TSZE LU'nun SORULARI

1.

Tsze Lu enerji hakkında sordu.

2.

Kung yanıtladı: Güney'in enerjisini mi kastediyorsun, yoksa Kuzey'inkini mi? Ya da kendini ıslah için, sende olması gereken enerji hakkında mı soruyorsun?

İltifatkâr bir merhametle öğretmek, mâkul olmayana karşı öç almaya kalkışmamak ve yitirmemek soğukkanlılığını; Güney'in enerjisine aittir. Soylu kişi bu tür enerjiyi biriktirir.

4.

Solgun bir ciltle silah yığını üstünde uyuklamak ve ölmek yetmezmiş gibi ürpertisiz ölmek de Kuzey'in enerjisidir ki güçlü kimseler bu tür enerji biriktirir.

5.

*Tsze Sze'nin
İlk Tezi*

Atalarının sesiyle konuşan soylu kişi, kendi yönelişinden kaybetmeksizin, bu enerjileri neye göre bir uyuma ulaştırır. Sağda veya solda, herhangi bir şeye dayanmaksızın cevrimen yerde, muhkem duran kişinin enerjisini hayran kalınacak bir doğrultudadır. Eğer ülke iyi yönetiliyorsa rejimin kuruluşu sırasındaki yaşayış tarzını değiştirmez, yok ülke kötü yönetiliyorsa sonuna dek dayatır; ucunda ölüm olsa da değişmez. Onunki hayran kalınacak düzenleyici bir enerjidir.

XI

1.

Müphem olanda gizem aramak, büyüyü kurcalamak veya sonradan hakkımda konuşulsun için garabetlere başvurmak... ben onları yapmam.

2.

Soylu kişi oluşumla hemâhenk olur. Ve sürdürür bunu. Yarı yola varıp orada kalmak, ben işte bunu yapamam.

3

Soylu kişi değişmeyen için kendini mihver eder. Ve sıdk u sebat eder orda. Dünyadan çekilmek: görülmemek ve görülmemekten gocunmamak ve bilgisi görmezlikten gelinmek /bu dereceye yalnız veliler ve bilgeler ulaşır.

İKİNCİ BÖLÜM

TSZE SZE'nin İKİNCİ TEZİ

XII

1.

Soylu kişinin ahlâkı çok şeye delâlet eder ama o gösteriş değildir. O verimli, sakın, dağıtıcı, gizli ve dakiktir.

2.

Bu halkaya oldukça basit ve alçakgönüllü insanlar katılabilir ama ileri menzillerde bilgiler bile tüm oluşumu bilmezler. Basit ve vasat altı olan bazı kişiler izleyebilir, bazı kaidelerini. Fakat üst başta bilgiler bile tüm oluşumu idrak edemez. Dünya ve Gök gibi ulu da olsa gene de insan, eleştirecek bir yan bulur. Soylu kişi, «ulu» sözcüğünü kullandığında hiçbir şeyin kapsayamadığını kasdederek, ufak olanı tanımladığında hiçbir şeyin bölemeyeceği şeyi kasdederek.

3.

Şiirler Kitabı'ndan:

Bir köpek gibi dalar doğan

Yüksek-kavisli kapısından göğün

Balık, kanatsız ayaklarla devinir

Tsze Sze'nin

berrak sular da.

İlk Tezi

Derinlik ve yükseltimi uyarsın için söylenmiş bunlar.

4.

Soylu kişinin ahlâkı ortalama kadın ve erkeklerden almakta kaynağını. Fakat tümü içinde yer ve göğe hitap eden bir kutlu öğrendir, o.

Bu bölüm ilk bölümdeki «kişi oluşundan ayrılamaz» sözüne atıf yapmakta; şimdi gelecek sekiz bölüm bu bölümü arkalamakta.

XIII

1.

Kung; Oluşum insandan uzak değil, yabancı değil ona, dedi. İnsanlığa yabancı ((insanın yaradılışına uymayan)) bir oluşumu kurumsallaştırmak isteyenler ahlâkî bir sistem olarak onu yürütemezler.

2.

Şiirler Kitabı'ndan:

Sap kesmek baltaya

bir sap kesmek baltaya

uzaklarda değil örneği

Kişi; birini tutmaktadır öbür sapı yontarken. Bir bakışta anlaşılır eğer var ise örneğe uymazlık. Bunun içindir ki insan, insanları yönetmekte yine insanları istihdam eder. Kusurlar giderilince, durulur orada.

3

Eğer insan iyi niyetli ise ((yüreğinde bir sempati varsa)) oluşum uzakta değildir. Kendine yapılışın istemediğin şeyi başkasına yapma.

4.

Soylu kişinin ahlâkı dört şeyi içerir. Ben onlardan hiç birini yerine getiremedim. Oğlumun bana hizmet etmesini arzuladığım gibi ben babama hizmet etmedim, ne de vekilimden istediğimi prensime yaptım, kardeşimden beklediğim izzeti ağabeyime gösterebildim, arkadaştan beklediğin ikramı arkadaşına yapabildim. Hayır bu faziletlere ulaşamadım

Dürüst insan güncel yaptıklarında kendini gözler, verdiği sözün sürekli saygınlığını korur, ta ki işi sözünden geri kalmasın. Bir girişimde başarısızlığa uğrarsa onu tavsatmaya, eğer yanılırsa yanlışı son hadde vardırmaya cüret etmez. Uyumludur sözü. İş ve ilişkileriyle birileri onu vicdanıyla kıyaslayacakmış gibi.

Dürüstlüğüün asaleti, onun yüreктen gelmesindedir.

XIV

1.

Soylu yaradılışlı kişi kendi toplumsal konumuna bakar da, onu çekidüzene kalkışmaksızın, yalın gün ışığında görür ve ona göre davranış; onun dışında kalan şeyler için tamah edip çırpınmaksızın.

2.

Tsze Sze'nin
İlk Tezi

Kendini zengin ve onurlu buluyorsa; zengin ve onurlu kişiye yaraşır davranır. Bir fakirhaneden ise hâline uygun hareket eder, barbar oymaklar içinde bulunmuşsa, kamp ateşini çevreleyip uyuklayan insan ve köpek gibi hareket eder. Güç ve kederli vakitlerinde güçlük ve kederde gerektiği gibi davranır. Soy yaratılışlı kimse kapanıp kendine gelemeyecek şekilde dağıtmaz kendini.

3.

Üst mevkide bulunuyorsa kendine tâbi olanlara kötü muamele etmez, alt basamaklarda ise üstlerine yordakçılık etmez. Kendini düzeltir ve başkasından bir şey beklemez, böylece düş kırıklığına da uğramaz. Böylece göksel olana gücenmez ne de aşağıdaki insanlara kin duyar.

4.

Namuskâr insan huzur içindedir ve kaderini bekleyendir. Küçük adam tehlikeye atar kendini, kıyısından yürür uçurumun, talihini aldatmaya çalışır, kazadan kârlı çıkar, düşüncesindedir.

5

Kung: Soy kişi ile okçu arasında bir benzerlik vardır; avın gözünü şaşıran okçu döner, kusurun nedenini kendinde arar; dedi.

XV

1.

Dürüst insanın ahlâkından, uzak ülkelere gitmekte olan bir kimsenin hâline bir benzerlik var: İlkin yakını geçmelidir, dağcının tırmanışa vadiden başlaması gibi.

2.

Tsze Sze'nin
İkinci Tezi

Şiir Kitabı'ndan:
 Aile birliğindeki şefkat
 sesleri gibi ud ve davulun
 Ch'inin udu ölçüt
 Müzik sih'inke
 Ağabey, kardeşler uyumu
 Sunağın yer aldığı kutsal yerdeki
 sunuşun uyumu
 İşte böyle dirlikli kıl aileni
 Ki şen olsun çatı'nın altı
 Cevher yatağı
 Altun ve ipek orada

—Shi King, II, 1, 4, 7, 8.

Lirik Dizeler şöyle başlıyor:
 Çiçeğe durmuş, lâtif bereketli kiraz
 Yok dünyada bir başka şey
 kardeşlikten hâlis

3.

Kung'un ifadesinden: Uyum içindeki anne-
 babanın geleceği de uyumlu değil midir?*

XVI

1.

Işın ve enerjilerin canlılığı bediî bir etkiye
 sahip.

Enerji ve ışınlar bediîliği içinde yeterlidir,
 uzmandır, sunak ürünleri gibi mükemmel.

2.

Görmeye çalışırız onları, göremeyiz; dinle-
 riz, gelmez, kulağa hiçbir şey. Halbuki onlar,

* E. P.'nin notu: Sanırım, gerçek doğurgan gücün, tamamen
 bu uyumdan kaynaklanmakta olduğunu söylemek istiyor,
 istekte uyum, herşeyde uyum.

her nesnenin iskeletidir ve biz onları ayırıştır-
mayız, çıkaramayız. Ölsek bile bırakamayız
onları geride.

*Tsze Sze'nin
İkinci Tezi*

3.

Onlar, tüm imparatorluk halkının saikidir,
durup koşarlar; kutsal tahıl için parlatsınlar
diye sunak kaplarını, pırıl pırıl olsunlar diye,
insanlık ilişkileri. Tanrı katında tanınsın diye;
öyle görünüyor ki onlar, (Yetkilerin başları
üzerinden) yün beyazı bir akıntı taşkınlığına
ilerliyorlar, sağ ve sol elleri üzerinde durmak
üzre.

4.

*Lirik Dizelerde bulunan şiirlerden: Anlayı-
şı kalabalığın Ruhlarını kavrayamaz*

*Düşünce katmanlarının
çevrinirler yöresinde,
gergin us
gönderir okçuklarını*

*onlara doğru
—Shi King, III, 3, 2, 7.*

Tutulamaz, şeffaf

ipeksi gün ışığı

Boşalıyor açık bir görkemle

Ne safdışı edebilirsin onu

ne de gizleyebilir

O apaydın sözü...

XVII

1.

Kung: Shun oğul olarak ulu örneklerin in-
sanıydı ve bu onun şarındandı. Kendini bilişi
ile bir bilge idi. Ve kendini bilişindeki açık se-

çiklikten hareket ederdi. Paye olarak imparatorluğa ve dört denizde bulunanlara sahip oldu. Sunumlarını, atalarının tapınağında yaptı ve kendi soyu da kendisi için aynı yerde sunumlarını sundular; dedi.

*Tsze Sze'nin
İkinci Tezi*

2.

Denebilir ki, kendini açık seçik görüşü ve ona göre davranış yeteneği ile giderek taht'a, yüksek şerefler, süreğen üne ve uzun bir yaşama kavuştu.

3.

Ezelde, uçmak, şey'lerin yaratılmasında gereğince maddeyi bünyesinde topladı; erkle ve oranlı olarak. Ki böylece besilerdi gümrak ağacı ve duyarlı onun döküme hazır olduğunu.

4.

Şiirler Kitabı'ndan:
Bizim şevkimiz dürüst prensimizdir
Şefkatdeğer
Bezeği kültürümüzün
Halis yürekli, hayırlı sulh yargıcı
Onun erdemleri halkı koordine etti
Hemâhenk kıldı doğayla,
Mutluluğu da refahı da göksel onun
Beslenmiş

göksel zenginliklerle
Artarak tali'ini
Berkitmiş yararını unsurların.
Shi King, III, 2,5,1.
(Odise I, 34'le karşılaştırınız)

5.

Dolaylamaksızın, kendini açık seçik görmeyen büyük gücüne sahip olanlar ve ona göre

davranan kişi ulaşacaktır talihine (Yüksek bir talihtir o gerçekte).

*Tsze Sze'nin
İkinci Tezi*

XVIII

1.

Kral Wen yalnız insanlar içinde yoktur bir pişmanlığı. Babası Kral Chi, oğlu Wu'dur. Bunlardan ilki imparatorluğun sağlam temellerini attı, ikincisi onu şerefle sonrakilere devretti.

2.

Kral Wu; Kral T'ai, Chi ve Wen'in eserini bütündü. Silahını kuşandı, ama bir kez için ve dünyada lekesiz şöhretinden bir şey kaybetmeksizin tüm imparatorluğu fethetti: Unvanı «Göklerin Oğlu» idi. Dört deniz arasında ne varsa hepsine mâlik idi. Kurbanı, atalarının tapınağında sunardı ki kendi nesli de kendini aynı törenler içre korudular. Böylece nasiplendi ruhu.

3.

(Göklerin de imparator olarak onayladığı) Kral bu «İrade»yi yaşlılığında aldı. Chou Düka'sı; Kral Wen ve Wu'nun ölümleri ertesi, onların âdil ve görkemli çalışmalarını bütündü. Kral T'ai ve Chi için unvanlarını tesis etti ve önceki Düka'ları şahane törenlerle şerefletirdi, prens ve büyük memurlarını da kapsamına aldı. Ve giderek öbür memurlar, bilginler ve

halk törenlere dahil oldu. Eğer; baba bir yüksek memur, oğul bir bilgin ise defin yüksek memura göre, adak bilgine göre; yok eğer baba bir bilgin oğul yüksek bir memur ise defin bilgine göre adak yüksek memura göre olurdu.

Yüksek memur için yas bir yıl, imparator için üç yıl idi. Baba veya anne için yas tutmakta rütbeden dolayı bir fark olmazdı. Köylü ve âyan arasında bir fark gözetilmezdi.

XIX

1.

Kung dedi ki: Ne yüksektir Kral Wen ile Chou Dükünün evlatlık duyguları (Hassasiyetleri).

2.

Anne-babaya karşı sevgi ve saygı; atalarının yaptıklarını bütünleyişte ve onların isteklerini tam tamına yerine getirmede ve doğruluktur.

3.

İlk ve sonbaharda atalarının kutsal mekânını bezerler ve düzenlerler, kutsal sunak kapılarını hazırlarlar, âyin giysilerini giyerler ve mevsimin kutsal meyvalarından sunarlar.

4.

Atalarının tapınağındaki törenle, hanedan ailesinin seçkinliği belirtilir. Mevkileri uyarın-

ca, katılanların yerleri ve de görülen hizmetin değeri belirlenir. Astlar sâkilik eder, genel şö-lende. Böylece en mütevazı kimse dahî kendince katılmış olur törenlere.

*Tsze Sze'nin
İkinci Tezi*

Saçlarına göre oturtulur ((Saç rengine, yani yaşlarına göre)) misafirler ziyafette.

5.

Atalarının koltuğunda otururlar ve onların töresini klâsik müzikleri eşliğinde icra ederler. Atalarının şerefli tuttuğu kimseleri şerefli tutup onların şefkat besledikleri kimseleri severler. Ölülerini de sanki bizzat orada imişler gibi selâmlarlar.

Yer ve göğe ait âyinle Göklerin Tanrı'sına tazim edilmiş olur, atalarının tapınağında yapılan törenle de atalar hoşnut edilmiş olur.

Her kim ki âyinlerin hukukunu anlamıştır, krallığı, avucunun içine tutuşturulmuş bir ışık gibi idare eder.

NGAİ DÜKÜ'NÜN SORUSU

XX

1.

Ngai Dükü hükümet hakkında sordu.

2.

Kung yanıtladı: Wen ve Wu hükümetlerinin icraatı kare tahta kitabelerde ve kamış şeritlerde açıkça saptanmıştır. Öylesine bir hükümeti ve o insanları çıkaran toplum kendi tavrıyla ortaya çıkar, o insanların ve o hükümetin pörsüyüp dağılacağını unut artık.

3.

Eğer insanlar, işlemleri sağlıklı bir şekilde yaparlarsa hükümet çarçabuk belirir, görürsün dümdüz fidanı büyüten oluşumunun ne hızla gerçekleştiğini, onu ırmağın coşuşu gibi üstün yetenekli bir kimse de hükümetin yükselmesi-ne neden olur.

Pouthier, kamuşın hem sert hem de bükülebilir olduğunu belirtiyor.

4.

Hükümetin kökeni insandır, insan üzerine temellenmiştir. İnsan; ötekilere kendinden giderek ulaşır.

Kişi kendini ahlâkla disipline eder ve ahlâk pek insancadır. Bu insanlık kişinin tüm içeriğidir. Dolu insanın içeriği.

Manevî bir sistem, insanî hasletlerle yürür.

5.

Bu iyi niyet, insanlıktır, ahlâk ise insandır (beşer). Akrabalara sevgi büyük bir şeydir, onları sevecenlikle gözetmek. Adalet, topraktan filizlenen, toprakla ve gökle hemâhenk bir şeydir.

E. P.'nin notu: İdeogram sunak kabını gösteriyor.

Ahlâk ziraatten doğmuştur. Göçebeler bilmez benim koyunum, senin koyunundan ötesini.

Büyük şey (Bir sistemde) dürüst yeteneği onurlu tutmaktır. Âyinler ve nezaket kuralları; değerlere değerince ve akrabalara derinliğince gösterilen sevecenlikten doğmuştur.

Ngai
Dükü'min
Sözü

6.

Pouthier'in çevirdiği aşağıdaki kısmı Legge reddetmekte: «Eğer astların üstlerine güvenceleri yoksa, üstler halkı yönetemezler» Legge bu dizinin 7'ye bağlantısını bulamıyor.

Tartışmalı ideogram, bir av köpeğiyle çimenler arasında bir kuşu göstermekte. Av köpeği güvenilir bir köpektir. Ve yine av köpeği sahibinin kararlığına güvenilir. Ideogram 17. kısımda yinelenendiğinde oradaki konumu uyarınca çevirmeyi denedim.

*Ngai
Dükü'nün
Sorusu*

7.

Soylu kimse kendine çekidüzen vermekten kaçınmaz, kendi kendine çekidüzen veriş sözü konusu oldukça o, yakınlarına karşı iyi olmaktan geri kalamaz. Akrabalarına karşı iyilik sözü konusu olduğu zaman insanın, insanlığı ve doğayı anlayışı dar olmamak gerek. İnsanlık bilinmek istenirse, göklerin ve doğanın düzeni mutlaka gözlemlenmelidir.

8.

Gök kubbe altında yüksek önemi olan beş etkinlik vardır ve onlar üç hasletle (erdemle) uygulanırlar. Yani; prensle bakan arasında; koca ile kadın arasında; baba ile oğul arasında; ağabeyle kardeş arasında ve arkadaşlar arasında vecibeler vardır. İşte bu vecibeler büyük etkiye sahiptir gökkubbe altında. Üç yetkin erdem ise şunlardır: Bilgi, insanlık ve erklilik ki onlar uygulamada birleşmeliler, onları birbirinden ayırmaya, uzaklaştırmaya çalışma.

9.

Bazı kişiler hikmetle doğarlar, bazıları çalışarak öğrenirler, ötekiler ise aptaldırlar ve büyük bir güçle öğrenirler ama bilmenin alanı birdir. Önemli değil insanın nasıl öğrendiği, birdir bilginin kült'ü.

*Ngai
Dükü'nün
Sorusu*

Bazı kimselerin işlem yöntemi dingindir, uyuşum içindedirler oluşumla ((doğadaki, şiddetten kendilerini koruyarak yaşarlar.)). Bazı kimseler ise kâr ümidi içinde kendilerini tutarlar, bir kesim ise zorlar kendini akıntının tersine ama emeğin sonucu birdir.

10.

Konfüçyüs: Öğrenme sevgisi bilgiye, şevk hayra, utanç cüret'e yakındır; dedi.*

11.

Şu üç (erdem)ünü bilen kendine çekidüzen vermeyi biliyordur, kendine hükmeden başkalarını yönetebilir, başkalarını yönetebilen krallıkları ve imparatorluk hanedanlarını yönetebilir.

12.

Yönetecek hanedanlıkları ve krallıkları olanların izleyeceği dokuz kural vardır, imdi: kendi kendini denetlemek, dürüst yeteneği şerefli tutmak, yakınlarına sevecenlikle davranmak, ulu vekillere saygılı olmak, memur ve subayların birlik duygusunu (*esprit de corps*) muhafaza etmek, çocuklara bakar gibi bakmak

*Ataklık. Morrison bu ideogramın XIX y.y. da Çin'li askerlerin ceketlerinin ön ve arkasına işlenmiş olduğunu söylüyor.

halka, yüzlerce meslekten sanatkârı ülkesine çekmek, uzak yerlerden gelenlere nezaket göstermek ve de devlet başkanları ve prenslerle ilişkide protokole uymaktır.

*Ngai
Diikii'nin
Sorusu*

13.

Kendine çekidüzen vermekle kişi örnek davranışı gerçekleştirir; yetenekli dürüst insanların ilerlemesini sağlamak ve onları onurlu tutmakla insan, aldatılmaya karşı korunmuş olur ((yani, başkalarını ustaca becerilerle aldatmaya kalkışmayan kişileri örnek insan olarak öne sürmekle)); akrabalara iyilikte bulunmak ((hanedan menler)) ulu vekillere saygılı olmakla kişi boş söylentilerle ((yalan haberlerle)) saptırılmış olmaz; birlik duygusunu korumakla (*esprit de corps*) subay ve memurlar arasında, onların törelere uygun olarak iyi davranmaları sağlanır; halk kitlesine çocuklara bakar gibi bakmak, «yüz ailenin» ((tüm halkın)) birbirlerini taklit etme eğilimleri dolayısı ile (iyi davranışta) birbirlerini uyarmaları demektir, yüzlerce meslekten sanatkârın ülkeye cezbedilmesi demek, ülkenin hammadde ve verimli ve sürekli bir şekilde kullanılması demektir; yabancılara karşı nezaket ((tüccar vb.)) onları dünyanın dört bucağından getirecektir ve de Bey ve prenslerle gönülden ilişki, saldırı-mazlık yararlarını her yerde gösterecektir.

14.

Ayırt et (seç); aydınlat; varolanı cömertçe kullan; âyinlere ters düşen şeylere yönelme: bunlar kendine çekidüzen vermenin usulleridir, kendine çekidüzen verişin aracıdır.

İftiradan pek uzak dur, sulu gösterileri uzaklaştır, maddî zenginlikleri hakir, iç aydınlığından gelen, dosdoğru yüreğe bakıştan kaynaklanan tavrı yüce tut: yol budur değerli bakanları uyarmakta; onur mevkii ve yüksek bir gelirle birlikte onların sevdiklerini sevmek, sevmediklerini sevmemek. Saray'ın halka babaca bir sevecenlikle davranmasını sağlar; gizli emirlerin ve güven misyonlarının yerli yerince ve ciddiyetle yerine getirilmesi için onların nezdine bolca ast memur vermek, onları yüreklendirmenin yoludur; yürekten itimad ve iyi bir maaş, memurun birliğini (*esprit de corps*) sağlamanın yoludur; vergileri hafif tutmak ve halktan yalnız mevsiminde hizmet istemek halkı yüreklendirmenin yoludur; günlük teftiş, aylık sınav ve yapılan işe oranlı erzak* zanaatkârı yüreklendirmenin yoludur; ayrılanın ardınca biraz yürümek, geleni giderek karşılamak, marifetli insanı övmek, yetersiz kişiye merhametli olmak, uzak ülkelerden gelen yabancılarla iyi ilişkiler kurmanın usulüdür; aileler arasında doğrudan kan bağının solduğu yerden sonra da veraseti devam ettirmek, harap illeri imar etmek, tehlike kargaşa yerine düzeni ikame etmek, tehlike zamanında zayıf devletleri destek-

* Bu ideogramda zahirenin toplanıp dağıtılmayışına karşı bir işaret var, bir tür devlet tekelciliğine karşılık; bununla birlikte, iş biter bitmez geciktirilmeksizin ücretin tam olarak ödenmesi düşüncesini içeriyor.

lemek ve bu tehlikelere karşı önceden ihtiyatlı olmak, elçileri kararlaştırılan zamanda ve biz-zat karşılamak, ulu Bey ve Başkanlarla gönül-den ilişkileri korumanın yoludur.

*Ngai
Dükii'nin
Sorusu*

15

Devlet ve hanedan yöneticilerinin, parça bölük değil, bir bütün olarak uymaları gereken dokuz kural bundan ibarettir.

16.

Acele etmeksizin hazırlanan her iş sağlam bir dayanak oluşturur, böyle salim kafayla hazırlanmayanlar daha olgunlaşmadan mahv olur; serinkanlılıkla hazırlanan söylev boş değildir, huzur içinde kurulan ilişkiler sonradan sabote edilmez ve bıkılıp usanılmaz yerine getirmeler esnasında, önceden iyice tasarlanmış eylem, sonradan kaygı nedeni olmaz ve iyice düşünülmüş eylem tarzı sonradan bazı saiklerle kesintiye uğramaz, sınırlandırma ve engel tanımaksızın sürer gider.

17.

Eğer Başkan ile astlar arasında karşılıklı güven yoksa halkı yönetmeyi başaramazsın.* Üstlerin itimadını kazanmanın bir yolu vardır; eğer arkadaşlar arasında verilen söze bağlılık yoksa sizlerle Başkan arasında itimat olmaz; arkadaşlar arasında güven temin etmenin de bir yolu vardır veya izlenecek bir işlem: eğer bir insan akrabaları ile geçinemiyorsa arkadaşları ona güvenmez. Akrabalarla geçin-

* 6. kısımdaki av köpeği notuna bakınız.

menin de yolu vardır: eğer, vicdanını yokladığında hakikati yalın sözcüklerle söyleyemiyorsan akrabalarınla geçinemezsin; bu, kendi kendinle söyleşmede açık seçiklik kazanmanın da yolu vardır, her kim ki iyi nedir anlamaz, kendi kendini tanımlamakta bir vuzuha kavuşamaz.

18.

İçtenlik, terimlerdeki bu açık seçiklik göksel oluşumdur.

Oluşumdan doğan, insan aktöresi, ahlâkıdır. İçtenlikli insan bulur eksenini kendini zorlamaksızın. Düşünmeksizin, doğal olarak oluşum içre giderken varır ona ((*Ts'ung yung chung tao*)) ki o insan ârif kişidir. Her kim ki içtendir, yakalar iyiliği dört bir köşesinden.

19.

Kapsayıcı bir çalışmayla tefekkür eder, bir pirinç ekinine bakarcasına hayırhah bir tavırla araştırır, dosdoğru bakar kendi düşüncelerine, hakça ayırımları bir iyi belirtir ((bir nesneyi veya bir ulamı öbüründen)) ve bu zindellikle devam eder.

20.

Eğer eğilmediği bir konu varsa veya öğrenip de uygulayamadığı bir konu varsa, onu dürüp rafa kaldırmaz; eğer kurcalamadığı bir soru veya araştırma sonucu yanıt bulamadığı bir soru varsa o sorunu kapanmış saymaz. Bir problem üzerinde düşünmemiş ise veya uğraştığı hâlde çözememiş ise meselenin kapandığını düşünmez. Eğer bir belirleme girişimin-

de bulunmuş fakat onu açıklığa kavuşturamamış ise ((nesneler ve ulamlar arasında)) yeter diyerek çekilmez; eğer, bir kuralı uygulamaya koyamıyor veya uygulayamıyor, uygulanıyorsa da ve enerjiden yoksunsa ipin ucunu bırakmaz. Başkaları bir yekinmeyle varıyorlarsa oraya kendisi on kez denemeli; başkaları yüz denemeyle başarıyorsa kendisi bin kez denemeli.

21.

Bu tarzda hareket eden bir insan aptal da olsa ışığa kavuşur, zayıf ise o gücü kendinde bulur.

*Ngai
Diiki'nin
Sorusu*

TSZE SZE'NİN ÜÇÜNCÜ TEZİ

XXI

İçtenlikten gelen hikmete doğa veya fıtrî yetenek denir; içtenliğin nedenselliğe kavuşturulmasına eğitim denir. Bu içtenlik ((kavramları açık seçik tanımlayan etkinlik)) öyle bir zihin durumu yaratır ki keskiyle oyulmuş dersin ve sebebin ışıǵı öyle bir içtenlik oluşturur ki neşterle alınmış gibidir safrası.

XXI. bölümdeki bu konuyu Tsze Sze XXII. bölümde tekrar ele alarak teyid eder.

XXII

Sadece en katıksız içtenlik bu gökkubbe altında doldurup boşaltabilir doğanın kutsal çömleğini.

Her kim ki kendi çömleğini tertemiz eder, o kimse başa ulaştırabilir başkasının fıtrî yeteneğini. İnsanın doğasının tabanına ermekle insan nesnelerin doğasını anlayabilir ve nesnelerin doğasını böylece anlayış, gök ve yerin dönüş-türücü ve besleyici ((örneğin, tahılın iyileştiril-

mesi)liğine katkıda bulunabilir; bu yolla insan gök ve yere ortak kılınır.

*Tsze Sze'nin
Üçüncü
Tezi*

XXIII

Bu mertebeye erişemeyen hiç değilse kendindeki filizleri geliştirir. Onları geliştirmekle kendi terimlerinde açıklığa kavuşur, bu da içtenlikle, seçkin tanımlarla olur. Bu içtenlik giderek biçimlenir, biçimlenmekle tecelli eder, aydınlatmaya başlar, aydınlık işlevi, işlev de değişimi etkiler.

Sadece en katıksız, salt içtenlik bu gökkubbe altında bir değişimi ((nesneleri veya koşulları)) etkileyebilir.

XXIV

Bu salt oluşum içinde olacak olan vakıaların* bilgisine erer. Yüксеlecek olan devlet ve aileler mutlu belirtiler gösterirler; çökmeye yüz tutan devlet ve ailelerde de sayrılık âlâmetleri görülür. Bir iyi bak, gök (sel) çimene ve bağası-na kaplumbağanın; bak dört uzvuna iyice.

Yaklaşmakta olan iyi ve kötü talih tanınır, iyi önceden bellidir; kötü de işaretlerini verir. Bu bağlamda salt içtenlik (ihlâs), ruhsal oluşun kudretine sahiptir; numen (gayba ilişkin gerçeklik) gibi.

XXV

1.

Sözcüklerini eksiksiz tanımlayan mükemmelleştirir ve bu mükemmelleşmenin oluşum

* Hadiseler denmiyor. Kehânet söz konusu değil. (A.Y.)

süreci oluşumdadır ((ilk bölümde mükemmel olarak tanımlanan topyekün doğal oluşunda)).

*Tsze Sze'nin
Üçüncü
Tezi*

2.

İçtenlik nesnel olguların ereği ve özgünlüğüdür. İçtenliksiz, hiçtir.

Bu noktada soylu yaratılışlı insan saygılıdır, isteklidir içtenliğe, onurluktur ona içtenlik ve de tanımlar terimlerini.

3.

Bu içtenliğe sahip olan insan kendini uykuyla uyuşturamaz ne de benmerkezcil bir erikle kendini mükemmelleştirir; kendi dışında bazı şeyleri mükemmelleştirmek için iktidardır o.

Kendiliğini gerçekleştiren erer erliğe, kendi dışındaki şeyleri olgunlaştıran erer bilgeliğe.

Fıtrat bu etkinliği kendiliğinden vücuda getirir; kendine bakıp gayrete gelişi. Bu iki etkinlik oluşumu teşkil eder, içkin ve aşkın olanı, nesnel ve öznel olanı birleştirerek; böylece gök ve yerin mevsimler içre uyumluluğu sağlanır.

XXVI

1.

Böylece bu arıtma etkinliğine bir sınır, durdurak olmaz.

2.

Duraksamadığından dayanır, daimiliğiyle de ((devinimin kaynaklandığı tohumu)) *mini-ma*'ya (zerre) ulaşır.

3.

Bu örtülü tohumlardan, yavaşça portar da pek uzaklara erer; yavaş fakat daim devinimle

sağlam (kayalara bile) olana nüfuz eder, sağlam yere nüfuz etmekle yükselir yücelerde parıldamak üzere.

*Tsze Sze'nin
Üçüncü
Tezi*

4.

Sağlam olana nüfuz edişiyle nesnel olguları etkiler, yücelerde parıldayışı ile yani, kavrayışının anlığıyla hem şuracıkta hem ötelerdedir, güneş yanbaşında, görür ve hükmeder, zaman ve mekân içre kadimdir, kalıcıdır, araştırır ve böylece mükemmelleştirir, zahir de dahil olmak üzere.

5.

Sağlam yere nüfuz edişiyle dosttur, kardeş toprağa. ((Sunar olgun şarabı yere)) yücelerde anlağın aydınlığıyla parıldayarak zaman ve uzamın sonsuzluğunda onlara arkadaşır.

6.

Bu doğada oluşuyla, gözükmez ama âhenk nedenidir, kıpırdamaz ama dönüştürür, olgunlaştırır.

7.

Göksel ve yersel oluşum bir tek sözle tanımlanabilir; ikilik yoktur onun eylemi ve yaratıklarında ((ok iki uçlu değil.))

Yaratımının ortaya koyduğu örneklerle bir ölçü yok.

tse pu ts'e

8.

Göksel ve yersel oluşum her şeyi kapsar ve tözseldir; yücelerdedir de ışık saçar, ışığı kavrar da aydındır ondan, sınırsız uzar gider, kalımlıdır.

9.

*Tsze Sze'nin
Üçüncü
Tezi*

Bize sunulmuş göklerde kıvılcımlı aydınlıklar, küme küme ışıltılı zerrelere; fakat ötesi ((ne var ötesinde)), bir mağaraya kapatılmış ceset değil.

Güneş ay ve yıldızlar. Güneşin çocukları, zaman göstergesi burçlar konumu. Faniliği hatırlatanlar, onca muallâktaki şeyin taşıyıcısı, bakaduruyor yukardan yaratılmış nesnelerin çokluğuna, taşıyor onları öteye beriye, gözlüyor onları, devindiriyor, dilimliyor hareketlerini; bağlamalı onlar birbirlerine, belirlemiş onların yerlerini alışlarını birbirlerinin çevrintileri içinde. Gözüken gök bir, niceleri arasında.

Seni yetiştiren bu Yer bir avuç kum ama yine ağırlıklı, yine gen, Çiçek ve Köpek Dağlarını bir tüy gibi taşıyor. Noang Ho ırmağı ve deryalar kabarıyor ama o bir damla olsun su kaybetmiyor, onları mecraında muhafaza ediyor ve taşıyor yaratıklarını.

Kaim Tepe'ye bir bak, bir kaya kıvrımı niceleri arasında, bir çakıl, üzerinde çimenin boy attığı, ağaçların büyüdüğü, yaban kekliğine ve öbür kuşlara, dört ayaklılara ve karaca'ya barınak; cevher gömülü bağrında, zevk ve ticaret için.

Bu su bir kaşıkçık, deryalar içinde; akıntılı ve derin, tehlikelerine aldırmayan için orada kaplumbağa, timsah, yılan, canavar, balık ve kabuklular: zenginlik.

10.

*Lirik Dizeler Kitabı'ndan:
İradesi Uçmanın*

*Ulaştırır kuşu yuvasına,
Uçuksarı başak sanki, kıvrık kirpikli
Son yok güzelliğine.*

*Tsze Sze'nin
Üçüncü
Tezi*

Dizelerin örtülü anlamı: Uçmak uçmak'tır
(gök/cennet); ((rahmaniyettir Uçmak)).

*ipeksi bir ışık Kral Wen'in erdemi
İnen günüşiğiyle, ne saffet!
Bakıyor yüreğine
Ve kılıyor.*

—*Shi King*, IV, 1, 2, 1.

Budur mânâ: Wen mükemmeldi bu hâliyle.
(Zaman ve uzam içre) sınırsız,

katışıksız işlev.
Katışıksız olan lâtif ışıktır,
Bâkir (İmmaculata)
Yok eylemine
bir son.

NOT

Konfüçyen düşüncenin *etkili* olacağını belirterek Tsze Sze yirmi dört yüz yıl önce Yorumlarına inançla devam etme gereğini duyuyordu. Şimdi Çin'in binlerce yıllık tarihine baktıkça ne bir yoruma ne de bir sığata gerek duyuyoruz.

İşte bu nedenle, geçici olarak da olsa tercümemi bu noktada kesiyorum.

Han, Tang, Sung ve Ming hanedanları yönetimi Konfüçyen öğretisiyle yükseldi. Tai Tsong, Kao Tseu, Hong Vou, ikinci bir Tai Tsong ile Kang Hi gibi büyük imparatorların hayatlarına nakşedilmiştir, bu öğretisi. Öğreti tutulmadığında çöküş kaplamıştır her alanı.

Guicciardini Uzakdoğu'dan yazıyor: «Onuru yeterince saygın tutan kişi için imkânsız diye birşey olmaz.»

ÜÇÜNCÜ KİTAP

THE ANALECTS
BAŞAK

ÖNSÖZ

Konfüçyen öğretinin kökeni ve onun tanımları *Yetişkinlere öğrenim’de* (Konfüçyüs’ün düşünö özetı ve Teng’in mülâhazası) ve *Mihver’de* (Tsze Sze’nin fiziköte, siyasa ve aktöre üzerine üç bildirisi) verilmekte.

Başak’ta, bir intizam yok; ne de düzenli bir gidiş var. O, Kung çevresinin vazgeçilmez bulduğı kırıntılardır ki 2500 yıl Çin’in en bilimli kişilerince elenmiş ve eklenilmeye çalışılmıştır. Bin yıldan sonra, Mencius’un yapıtının eksiltilemez olduğunu görmüşlerdir. Konfüçyen düşünceyi tahsil etmek, Grek felsefesini tahsil etmekten çok daha yararlıdır. Çünkü; yanlışların boşu boşuna görüşölmesiyle vakit israf edilemez. Aristo, zamanının % 90’ını yanlışların görüşölmesine ayırmaktadır, diyebiliriz. Yedi ya da daha fazla yüzyılın kişisel garipliklere, saç biçimlerinin gereksiz görüşölmesine (*Bakınız*, Bede: «Muhterem») harcanmasından sonra başka hiçbir çıkar yol yokmuş gibi; saçma bir açmaz tartışılıyor YA Aristo YA Eflatun.

Mencius, Konfüçyüs’le hiç çelişmedi. Yaltakçıların husu-met tuzağına hiçbir vakit düşmeksizin Konfüçyen sağduyuyu özel ayrıntılara değin götürdü.

Geleneğe bakışın *Başak’ta* hiçbir fazlalığı yoktur. Dizelere şaşırmıştım, uzunluklarına gayretkeşlik eğilimine. Onları Voltaire’in perspektifinde görmeli: «Hayranım Konfüçyüs’e. O ilahî esin *almayan* ilk insandır.» Demek istediğim, öğret-

menlerin kutsallaştırılmasına ve efsaneleştirmeye yönelik bir dünyada bir zamanlar bu naçiz ayrıntılar kullanımlı idi. Benim gözümde, *Başak'ın* bölümleri, Konfüçyüs'ün ejderhadan doğma olmadığına, hiçbir şekilde doğaüstü bir varlık olmadığına fakat dikkate değer bir sağduyuya sahip bulunduğu dair sağlam kanıtlardır.

İyi müziği severdi, izleyicilerini soyut görüşmelerden uzak tutmak için *Lirik Dizeler'i* derledi. Pek özel anları vermekte *Lirik Dizeler*. Bu dizeler doğmaların abartılmasına vardırılmaz. Aynı şekilde *Tarihi Belgeler'i* derleyen Konfüçyüs, hiçbir icatta bulunmadığını doğruca belirtmiştir. Kung olmasaydı onun öğrettiklerinin, tohumunun ve kökünün «Klasik Tarih»te olduğunu kimse keşfedemezdi.

Londra'daki *Times* yeni bir seviye kaybına uğradı, Kung'un özet çıkarma alışkanlığını ihmal etmekle. Ne talih-sizliktir, Kung antolojisinin eleştirisi için, *Times'in* eleştirmesine kalmak. Gerçekte bu zorunluk insanın içini sıcak bir alayla sızlatıyor. Lirik dizelerden 300 adet var dedi Kung ve onların tümünün anlamı bir cümlede toplanabilir.

«Çarpık düşüncelere sahip olma».

Bazı çevirmenler her anlamı düşünüyor; hemen olumlu her şeyi; özgür yazarın kastettiğinin dışında.

Ezra Pound

Sözünün eri

çim tohumundan çim

Kiraz çekirdeğinden kiraz oluşturan türden

hikmete (bilimliğe) saygı duy.

借

荀文

BU YENİ UYARLAMAYA NOT

Konfüçyüs'ün ölümünden sonra yeniden kümelenmeden söz ediliyordu, Tsang: «Keang ve Han'da yıkanıp güzün güneş yamacında ağardıktan sonra daha ne aklık eklenebilir, o aklığa; hangi açık yüreklilik?» diyerek çekindi. (Mencius III, I, IV, 13)*

Güzellik arayan dostlar bu dilimde ne *Lirik Dizeler*'in güzelliğini ne de *Eksen*'deki insicamı bulabilirler. *Başak*, ona daha çok, kelimelerin tanımını gözüyle bakmalı ve Kung'un bir insanı veya bir durumu tanımlama için belli deyimleri nasıl kullandığı örneğinde olduğu gibi onların çoğu sözlük yerine geçmelidir.

Noktalar çemberi tanımlar. Okurun burada bulacağı bir dizi ölçüdür ki; onlarla günün sonunda günün, yaşamaya değip değmediğini bilecektir. Eğer bu çeviri canlı bir kişinin konuşması duygusunu uyarır, onda veciz oluşun keskinliği duyulursa çeviri makul ölçüde başarılı sayılabilir.

* Yang: Parlak, olumlu demek. İnsanın niçin çift dilden (Bilingual) yayın yapmak istediğine, iyi bir örnek. Büyük üslupçular tarafından terimlerin kullanılışı söz konusu Dört Kitapla belirlenir veya belirlenmelidir.

Çeviriyi bitirdikten sonra Pauthier'in Fransızca uyarlamasına döndüm ve onun birçok ibarelerini dipnotlar (P işareti) olarak dahil ettim. Bazen koştur yorum olarak; bazen de özgün anlamına yakın olduğunu sanmasam bile kendi hatırı için aldım.

Birkaç yerde sözlüğe yapılan atıflar (M)R.H. Matthews'in *Çince-İngilizce Sözlük*'üner. (Cambridge/Harvard University Press, 1947 4 Th ed.) Bu sıralar kolayca bulunabilen bir sözlük.

Geçen yarım yüzyıl içinde (Legge'in çalışmasından beri) Fenellosa'nın: (Şiir aracı olarak ideogram); Frobenius'un: (Erlebte Erdteile ve Karlgen'in (Kurban kemiği yazıları, çalışması) ile konu oldukça aydınlatılmıştır,

Ezra Pound

BİRİNCİ KİTAP

I

1. Kanatlanmış giden mevsimlerle çalışıp öğrenmek bir hoş değil mi?
2. Uzak bölgelerden gelen arkadaşlara sahip olmak, ne zevk değil mi?
3. İnsanların görmezlikten gelişinden kaygılanmayış da soyluluk belirtisidir; dedi.

II

1. Üç beş pek ciğercan ve kardeşçe insan ancak büyüklere karşı yüzsüzlük eder, büyüklerine karşı arsızlıktan hiç kimse hazzetmez, toplumsal kargaşa nedeni olan.
2. Er kişi aslolanı ister. Aslolan kökleşince (verimli) oluşum büyümeye başlar. Sadakatli ve kardeşçe oluş insan oluşun kökenidir, artışı da onunladır.

III

1. Kusursuz görünüş için özenilmiş anlatım ender olarak er kişiye işarettir; dedi Konfüçyüs.

IV

Şu üç konuda kendimi her gün gözetlerim: 1. Başkaları ile bir tasarı yaparken meselenin esasına varmak (da mıyım); ar-

kadaşlarımla hakikatlı mıyım; öğretiyor da uygulamıyor muyum; dedi Tseng Tse.

V

1. On bin arabalık (büyük) bir devlette işleri yürür kılmak için: yaptığını saygın tut, sözünü tut, hesapları doğru tut ve öteki insanlarla dostça ol ve halkı mevsiminde istihdam et; dedi Üstad. .
(İhtimal ki kamu çalışmalarının tarımsal üretimi kesintiye uğratmaması anlamındadır son cümlecik.))

VI

1. Gençler evdekilere hürmetli, dışardakilere kardeşçe olmalıdırlar, ne söylediklerinde dikkatli olmalı, bir kez söylemişse caymamalı ondan, herkesten razı olmalı ama (yakın) arkadaşlıkları er kişiyle kurmalı, bunların ötesinde kudretleri varsa bırak onu kültüre hasretsinler; dedi Konfüçyüs.

VII

1. Gerçek değere ağırlık veriyor, yakışığı hafiften tutuyorsa, anne ve babasına yararlı olmaya güç harcıyorsa, tam bir kişilikle yöneticisinin hizmetinde ise ve arkadaşlarına verdiği sözü tutuyorsa, o insana marifetsiz deseler de ben ona başarılı derim dedi, Hsia-tze.

VIII

1. Kişi ağırbaşlı değilse saygı gösterilmez. Gayretten yoksundur onun öğrenim (çalışma) üslûbu da.
2. Öncelikle kavra ussal tutanağı sonra sözüne sarıl.
3. Dengin ile arkadaş ol.
4. Yanlışları düzeltmekte acele etme, diyor Üstad.

IX

1. Tsung-tse der ki: Apaçık sonuna bak ve onu uzun süre izle. Bilinçle hareket edenler sağlam zemini bulur.

X

1. Tze-chin, Tze-Kung'a sordu: Konfüçyüs bir memlekette geldiğinde, o yerin hükümeti hakkında bazı şeyler duyacaktır, kendisi sorar mı, yoksa söylenmeli mi kendisine?
2. Tze-Kung'un yanıtı: O Büyük İnsan ölçülü, iyilik sever ve davranışlarında saygılıdır; tok sözlü ve efendidir, böyle edinir bilgiyi. Onun bilgi ediniş tarzı öbür insanlarınkinden farklıdır.

XI

1. Baba hayatta iken onun istediklerini yap, ölümü sonrası da yaptıklarını yap. Bir oğul babasının yolundan üç yıl giderse ona evlatlık görevini sürdürüyor denir, dedi.

XII

1. Yu-Tze dedi ki: Naziklik (huzur / zarafet-selaset) teşrifatla ödüllendir, kadim budur kadim kralların yolu; çok güzeldi bu, kaynağı idi büyük küçük eylemlerin.
2. Ama her zaman için böyle değildir. Eğer bir insan biliyorsa huzurlu olmayı! Ama âyini (teşrifatı) ayrıntılarıyla izlemiyorsa olmaz.

XIII

1. Yu-Tze bildirdi: Kişi sözün tutmakla koruyacağı hakka yakındır, saygı ağırlamaya yakınsa, uzak olunur ayıp ve utançtan. Başlarken yakınlarını kaybetmeyen şerefli bir soy sop bulur.
((İdeogramın böyle okunuşu tartışılacaktır, gerçekte belki de pek cüretlidir)).

XIV

1. Bir beyefendi yemekte tıkmaz, tam sükunet aramaz yaşadığı meskun olduğu yerde, işe bakar, edepli kim-

selerle ilişki kurar ki kendi edebini ayarlasın, böyle bir kimseye öğrenmeyi seviyor denebilir; dedi.

XV

1. Tze-King: Yoksul ama yaltaklanmaz, zengin ama gurursuz kişiler için ne dersiniz? diye sordu.

Konfüçyüs: Yoksul ama şen şatır; varlıklı ama farizaları seven kişilerle bir olamazlar, dedi.

2. Tze-King: Evet aynı *Lirik Dizelerde*: «biçilir ve yontulur sonra biçimlenir ve parlatılır». Demek istediğin bu öyle mi?
3. İşte Tze, insan onunla *Lirik Dizelere* başlayabilir, bir başlat onu, gelir ardı.

XVI

1. İnsanlar beni bilmiyor diye kaygı duymam ama ben onları anlamıyorsam kaygılanırım, dedi.

İKİNCİ KİTAP

I

1. Bilincin ışığıyla yönetmek, kutup yıldızı benzeri olmaktır. O kıpırdamaz yerinden, öbür yıldızlar çevrinir ona göre sürdürür işlevlerini.

II

1. 300 şiirlik güldeste, bir cümleye sığabilir: Çarpık (fesat) düşüncelere sahip olma.

III

1. Halk yönetilirken cezalarla dize getirilmek istenirse, halk ar etmeden başa çıkar.
2. Onları yöneltmekte yönetici yüreğine bakar da davranışa (bilinç üze) ve korunursa ibadet düzeninde, utanç duygusu onları dışsal bir rahatlıktan da öte örgütsel bir düzene sokacaktır.

IV

Konfüçyüs dedi ki:

1. On beş yaşımdan sonra öğrenmek istedim.
2. Otuzumda, bir temel bulmuştum.
3. Kırk yaşımda emindim.
4. Elli yaşımda, göksel iradeyi biliyordum.
5. Altmış yaşımda hazırdım onları dinlemeye.

6. Yetmiş yaşında, sınırı aşmaksızın gönlümün dilediğini yerine getirebilirdim.

V

1. Mang-İ-tze, evlatlık görevinden sual etti. O, itaatsizlik etme;* dedi.
2. Fan Ch'ih'in arabasındaydı, dedi ki: Mong-sun, oğulun görevi hakkında sordu, dedim ki, o itaatsizlik etmemekten ibarettir. (Karşı durmamak ve kaçamak yapmamak) .
3. Fan Chin sordu: Ne kastediyorsun bu sözle? cevap olarak O: Onlar yaşadıkça görenekler uyarınca yardımcı ol, ölünce ibadetler uyarınca defnet ve yine ibadetler uyarınca sadakalarını ver.

VI

1. Yaşlı Mong Wuda anne-babaya sadakatin ne olduğunu sordu: O da: Bir anne veya baba yalnız üzülür, oğlumuz sayrı mıdır, diye, dedi.

VII

2. Tze-yu da sordu aynı konuda: Yine yanıtladı: Günümüzde sadakat, köpek veya at bakar gibi beslemekten ibaret, saygı yoksa ne fark eder?

VIII

3. Tze-hsia soruyu yineledi. Konfüçyüs: Mesele yüz göstermektedir. Bir şeyler yapmak gerek, gençler zahmet edip ilkin yiyecek sunuyorlar büyüklerine, sadakat buna mı kaldı? dedi.

IX

4. Dedi ki, Gün boyu Hui ile konuştum, hiçbir şey anlamıyormuş gibi sakın oturuyor, sonra onun yaptıklarına dikkat ettim. O hiçbir şekilde aptal değil.

* P. Eragena hakkında Gilson'un söylediği cümleye eş olarak Pautier wei sözcüğünü s'ap-paser aux principes de la raison olarak genişletiyor: Yetke haklı sebepten doğar. Birkaç satır aşağıdaki «ibadet» (ışık ve biteklik kabı) ideogramını yerince anlayarak.

X

1. Bir insanın yoluna yordamına dikkat et; ne ve nasıl yaptığına.
2. Ne dürter onu.
3. Hangi hâlde huzurlu.
4. İnsan nasıl saklayabilir gerçek eğilimini? Böyle dedi.

XI

1. Bir insan güngörmüş yaşlı olanı yaşatır yeni olanı da tanırsa o kimse öğretebilir.

XII

1. Kibar insan boş değildir.

XIII

1. Kibar insan kimdir diye sordu Tze-Kung? Öncelikle eylemdir işi, tutarlıdır, konuştukları yaptıklarıyla; dedi Konfüçyüs.

XIV

1. Kibar insan toparlayıcıdır (Partici) değil, küçük adam fraksiyoner'dir toparlayıcı değil; dedi Konfüçyüs.

XV

1. Düşüncesiz araştırma sadece bir ağıdır, dolaşmaktır. Verileri derlemeyen düşünce ise tehlikelidir.

XVI

1. Yanlış sistemlere hücum etmek yalnız zarar verir sana, dedi

XVII

1. Yu, sana bilginin tanımını diyeyim mi? Bilmek bilgiyle amel etmektir, bilmediğin zaman da biliyormuş gibi görünmemektir, bilgi budur, dedi.

XVIII

1. Tze-Chang ücretli bir iş için öğrenim yapıyordu.
2. Konfüçyüs dedi ki: Çok dinle ve kuşkularını sakla, dikkatli ol, kalanlar hakkında söylediklerine, böylece dö-

küldüye kırıldıya pek karışmazsın. Çokça bak ve tehli-
keli olandan sakın. Öbür konularda yaptığına dikkat
et, böylece pek az sıkıntı (vicdan azabı) çekersin Maaş
orta yerde durur, üç beş kelimenin ayıplandığı ve bir
kaç davranışın pişmanlık verdiği yerde.

X

1. Düke Ai, halkın nasıl çekip çevrileceğini sordu Yanıtı:
Doğru olanı terfi ettir, çarpık olanı at dışarı. Bu yolla
halk dinler. Çarpık olanı terfi ettir, doğru olanı kov;
yönetilemez olurlar.

XX

1. Chi K'ang: Halkı çalıştıracak o içten saygıyı nasıl yer-
leştirmeli? diye sordu. Yanıtı şu: Onlara ciddi olarak
yanaş ((*versa il popolo*)), herkese karşı saygılı ve ri-
âyetkâr ol, haklı olana öncelik ver, beceremeyene öğ-
ret; deneyecektir onlar.

XXI

1. Bir kimse Konfüçyüs'e neden yönetimde yer almadığını
sordu.
2. Dedi ki: *Tarihî Belgeler* gösterir: Saygın tutuş, yalnızca
saygın tutuş anne-babayı bu bir ve ağabey kardeşler
arasındaki alışveriş. Bunlar yönetime yayılır. İnsan,
neden daha gidip görev alsın?

((P.'nin yorumuna hayran olunabilir. Pourquoi conside-
rer seulement ceux qui occupent des emplois publics, comme
remplissant des fonctions publiques.))

XXII

1. Dedi ki: İnsanlar sözlerini tutmuyorlar, bilmiyorum ne
yapılabilir onlar için: koca arabada koşum oku yok,
küçük arabada izi sürdürmeye takat...

XXIII

1. Tze-Chang on kuşak için geçerli bilginin varolup ol-
madığını sordu.

2. Hsia'nın âdabında (tören) hikmet vardı. Yin birazını edindi ve ekledi, bellidir bu Chou'da, Yin'in çevresinde idi. O da ondan devraldı birazını ve ekledi biraz, fark edilebilir bu. Yüz kuşak olsun gene bilinebilir bunlar.

XXIV

1. Kendi inancından olmayanlar için özveride bulunmak dalkavukluktur.
2. Hakkı görüp eyleme geçmemek ödleklidir.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

Pa Yih
Sekiz sıra

I

1. Aile reisi Chi'lerin, katmerli eğlenceye sahip. Sekiz sıralı Bale sarayında. Kung-tze dedi ki: Buna tahammül ederse neye etmez?

II

1. Üç Aile sunak kaplarını kaldırırken Yung ilahilerini okurdu. Üstat dedi ki: «Prensler Büyük yöneticiye dönük, o ise dalgalanan bir ekin, güneşin altında», geçer miydi bu dizeler onların saraylarında?

III

1. Usulsüz yiğitte hani törel uygunluk? Usulsüz hangi müzik icra edilsin o yiğit için?

IV

1. Lin Frang, merasimlerin aslı nedir? diye sordu.
2. O, hiç de kolay bir soru değil, dedi.
3. Şenliklerde savurganlıktansa tutumlu olmak, yas gününde hafif olmaktansa belli etmek kederini; daha iyidir, ((sıkıntılı olmaktansa (merasimde) ızdıraplı olmak yeğdir)).

V

1. Hsia ülkesinin kaybı gibi kayıp, doğu ve kuzey oymakları görmedi. Beyleri arasında ((veya kaybettikleri gibi)).

VI

1. Kutsal Doğu Dağı'na T'ai Chi'lerin başı adak sunuyordu.

Üstad, Zan Yü'ye dedi ki: Onu bu işten alıkoyamaz mısın? yanıt olumsuzdu. Kung devam ederek: Yazık, T'ai Dağı Lin Fang'dan da aşağı düştü demek. ((IV, I'e bak))

VII

1. Efendi insan dalaşmaz, yarışır. Yarış ok atımı ise halkı selamlar ve yürür atış yerine, döndüğünde içer, (Kaybetmiş ise kendi kusurundandır kibarca ırzalık göstererek.)

VIII

1. Dizelerin anlamını sordu; Tze-Hsia
Gamzelenen gülüş, pırıltılı gözler sürmeli, ak.
Taze çemen, şeffaf gölgeli revnak.
2. *Biraz işlemekle nakış biter*, dedi Konfüçyüs.
3. Teşrifat onu izler öyle mi?.. dedi Hsia.
4. Shang biliyor, onunla şiir görüşmelerine başlayabilirim, dedi Konfüçyüs.

IX

1. Hsia'ların töreninden söz edebilirim ama Chi'lerin (verileri) aracılığıyla değil: Yin'lerin töresinden söz edilebilir ama Sung (verileri) kanıtlamaz. Tartışmak için yazılı sunumlar yetersiz, yeterli düzeyde olsalardı sözümü kanıtlarlardı, dedi Konfüçyüs.

((Karlgrén'in o denli üzerinde çalıştığı Kurban Kemiği Yazıları'na 4. M. 2699 göndermede bulunduğunu sanırım.))

X

1. İmparator hanedanın kaynağına şarabı saçtıktan sonra törenin kalanını seyretmek istemedim artık, dedi.

XI

1. Bir kimse: Kurban, (özveri) ne anlam taşır? diye sordu. O, bilmiyorum, dedi. Bunu bilebilen, imparatorluğu avucunun içi gibi bilir ve kolayca yönetirdi.

XII

1. Kurban Sunumunu toprağa kök salmışçasına yapardı. Kurbanı sunduğu çevirici kutsiyet kök salmış gibi.
2. Dedi ki: Bu aydınlığa kavuşmazsam bir şey sunmamış gibi olurum. ((Veya, kendimi vermezsem.))

XIII

1. «Ocak karşıdır tapınağa»

Wang-sun Chia: Yüreği ((bugünkü Çince’de ocak anlamına)) elde etmek tapınağına yönelmekten iyidir, sözü doğru mudur diye sordu.

2. Apaçık, o doğru değil. Yakarmak için dönecek yeri yoktur göğe karşı günah işleyenin, dedi. ((Mevsimlerle, zamanla azalıcı da değildir yükü.))

XIV

1. Chou; iki hanedanı kültürünün nice dolu ve ölçülü olduğu konusunda gözden geçirdi. Ben Chou’ları izliyorum, dedi.

XV

1. Büyük tapınağa girdiğinde tüm ayrıntılar hakkında bilgi istedi. Oradan biri dedi ki: Kim demiş, Tsau’dan gelen adamın (Konfüçyüs) ibadetleri bildiğini? Sorup duruyor, girmiş büyük tapınağa. Konfüçyüs: Kural budur, dedi.

XVI

«Hedefi delip geçmektense gözünden vurmak yeğdir»

1. Ok atmakta gönü delip geçmek şart değil. İnsanlar kuvvette denk değil ki. Yöntemi budur eskilerin ((çünkü herkesin becerisini isterlerdi)).

XVII

1. Tze-Kung aylık kurbanı ortadan kaldırmak istedi.
2. Konfüçyüs Tze'ye: Sen koyunu seviyorsun bense kurbanı, dedi.

XVIII

1. Bir kimsenin Bey'ine törenin ayrıntılarıyla hizmet etmesini bazı kimseler dalkavukluk sayar, dedi.

XIX

1. Ting Dükü: Bir prensin vekillerini nasıl çalıştırması gerektiğini ve vekillerin prene nasıl hizmet etmeleri gerektiğini sordu. Prens vekillerini törede belirlenen kurallara göre istihdam etmeli, vekiller de prene içtenlikle hizmet etmelidirler, dedi Kung-tze.

((Prens uygunluk konusunda karar vermeli, vekiller uygulamada (itidal/ılımlılık) onu geçersiz kılmamalı.))

XX

1. ((*Halk şarkıları, güldestesinde ilk şiir.*)) Balıkçıl şarkısı hoş, hafifmeşrep değil. Şarkının melankolisi acıtmıyor, ((yaralamıyor)) dedi.

XXI

1. Dük Ai, Tsai Wo'ya chthonion tapınakları hakkında sordu.

Wo: Hsia oymağı oraya çam ağaçları dikti, Yin'ler selvi yetiştirdi. Chau'nun adamları da kestane(li) ağaçları diktiler halka huşû versin diye.

2. Bunu duyan Konfüçyüs: Eksiksiz iş için söze gerek yok; süre giden alışkanlıklar cezalandırılmaz; geçmişte olanlar da ayıplanmaz; dedi.

XXII

1. Dedi ki: Kwan Chung küçük bir adam, hem de nasıl!
2. Oradan bir kimse: Küçüklüğü cimriliğinden mi? dedi.

3. Konfüçyüs: Üçlü katlı (tapınak kulesi, ona ait saraydaki görevliler de mesaiye kalmaz,) nasıl cimri olabilir ki.
4. «Öyleyse Chung teşrifatı bilir miydi?»
5. Konfüçyüs: Prensler saray girişine paravana için çalıdikerler, Kwan Chung da yaptı bunu. Prensler toplıştığında fincanları kapatmak için küçük bir masa bulundururlar, Kwan da sahip buna Kwan edebini biliyorsa bilmeyen kim?

XXIII

1. Lu'da müzik danışmanı ile konuşuyordu, dedi ki: Bu müzik anlaşılır. Hep bir ağızdan bir silkinış ve onu izleyen saf apaçık parçalar ve (pırl pırl) vazih bir bitiş.

XXIV

1. İ Kentinin sınır muhafızı, buraya gelen her beyefendiyi görmüşümdür diyerek onu görmek istedi. (Kung'un yaveri tarafından adam takdim edildi.) Adam dışarı çıktığında küçük bir arkadaş topluluğu ((siz iki üç kişi anlamına)) siz onun devlet görevinden uzakta oluşuna neden üzülürsünüz. Devlet uzun zamandan beri anarşı içinde. Gök o büyük insanı bir gong gibi kullanır, dedi.

XXV

1. Shao (şarkıları) kusursuz güzel ve tümüyle iyi. Wu'lar da güzel ama mükemmel değil (manen mütenasip değil), dedi.

XXVI

1. Dedi ki: Yükseklerde yaşarlar ama yoksundurlar âlice-naplıktan, törenlere katılırlar hürmetsiz, cenazeye gelirler üzüntüsüz, ne diye uğraşayım onlarla.

DÖRDÜNCÜ KİTAP

I

1. Dedi ki: Komşuların insaniyeti çevrenin güzelliğidir. Nasıl bilebilir, gerçek insanlar arasında yaşamamış bir kişi bunu.

II

1. Cesaretsiz insan güçlüklerle göğüs geremez, ne de zevkli bir yaşamı sürdürebilir. Yiğit kişi rahattır erkişiliği ile, akıllı kişi için ise kâr kapısıdır bu.

III

1. Dedi ki: Yalnız mükemmel insan başkalarını sevebilir veya nefret eder.

IV

1. İstek yiğitliğe yönelik ise cürüm olmaz, dedi.

V

1. Dedi ki: İnsanların istediği onurlu bir zenginliktir. Eğer; zenginlik hak yoldan elde edilmezse kimselere kalmaz. İnsanlar için sevimsiz olan ise yoksulluk ve düşkünlüktür; bu koşullardan ancak doğrulukla kaçınılabilir.
2. Erkişi unutursa efendiliği nerde kalır beyefendiliği.

3. Terbiyeli bir insan gevşemez yiğitlikte akşam yemeği ile, o yiğitlik mutlaka kendinde olmalı anî bir felakette.

VI

1. Dedi ki: Tüm-insanlığı seven, yarımıtı kişilikten nefret eden birine rastlamadım henüz. Tüm-insanlığı (beşeriyeti) severse onun zevkine çıkamaz. Eğer yarımıtı kişilikten tiksiniirse gider kişiliğini bütünlemeye bakar! Bir başka yarımıtıyı kendi kişiliğini bütünlesin diye (örnek) edinmez.
2. Bir insan, bir gün olsun yöneltmeye dursun gücünü yiğitliğe, n'olur? Buna güç yetiremez bir insan göremedim.
3. Belki vardır bir örneği fakat ben görmedim.

VII

1. Dedi ki: Kişinin yanlışları, her bir yanlış çevresinden (partiden, kişilikten ve ilişkide olduğu serserilerden) gelmektedir; o kişinin kusurlarına bak insanlığını söyle.

VIII

1. Dedi ki: Hıştırtısını duy oluşumun gündeğümünde, öl (e bilirsin) akşamına. ((Sözcük dizimi şöyle: sabah duy oluşum(u), akşam öl mümkün? Belki, belki sen, kabilidir ki sen.))

İkinci bir çevri: Duy fecrini oluşumun, öl akşamına, olası mı?

IX

1. Oluşumu öğrenme iradesindeki bir bilgin utanıyorsa yoksulluk giysisinden, titizleniyorsa yavan yiyecek üzerine o bilgin konuşulmaya değmez.

X

1. Edepli insan düşkünlük göstermez hiçbir şeye ne de tümüyle uzak kalır, özgün olan herhangi bir şeye, adildir o.

XI

1. Edepli insanın ilgi odağı bilincinin (vicdanının) muayenesidir ve uyarınca davranmaktır. Küçük insanın ilgisi toprağa yöneliktir, üstün insanınki yasallık, korulansın ister küçük adam.

XII

1. Sürekli iş üstünde: yığınla şikayet, dedi.

XIII

1. Yönetebilir, teşrifat ve nezaketle bir devleti, ne güçlüğü olabilir; eğer yönetemiyorsa bir devleti teşrifat ve nezaketle, nasıl bir aydınlıktır onunki?

XIV

1. Dedi ki: İşsiz olmaktan kaygılanma, bir iş için ehil olup olmamak kaygın olsun; bilinmemekten dolayı üzülme, bilinebilir bir şey yapmak kaygın olsun.

XV

1. Benim oluşumum bütünlendi, nüfuz edici, kavrayıcı ve filizlenir oldu Shan, dedi. —Tsang: Yalnız..?
2. (Kung)-tze dışarı çıktı. Öğrencilerden biri sordu: Ne demek istedi? Cevap olarak Tsang-tze: Onun yolu içtenlik ve sempatidir, yalnızca bu, dedi.

XVI

1. Görgülü insan adaletten anlar,* küçük adam kârdan.

XVII

1. Dedi ki: Ölçüşürsün, ölçersin kendini sağlam bir yetenek gördüğünde; dayanıksız olan karşısında ise kendi iç dünyanı muayene et.

* yu: olumlu yanıt veren ağız; kıssadan hisse: her şeyi ile onun içindir, ona göredir.

XVIII

1. İnsan anne ve babasına yararlı olurken, sanki serzenişte bulunur. Eğer anne ve baba oğlun istediğince olmuyorlarsa onlara karşı* çıkmamalı, homurdanmadan çalışmalı.

XX

1. Onlar hayatta iken çok uzak ülkelere gitmemeli, eğer gidilirse mutlaka bir adres bırakılmalı, dedi.

XX

1. Baba'nın yolundan üç yıl ayrılmamak ölümelerini müteakip, oğulluğu sürdürmektir, dedi.

XXI

1. İnsan, anne ve babasının yaşını mutlaka göz önünde bulundurmalıdır, iyi ve endişeli günler bakımından, dedi.

XXII

1. Eskinin erleri sözlerini *tutarlardı*, kişiliklerine uymaz bir söz söylerler korkusuyla.

XXIII

1. Nefsinin isteğini nefesine azık eden yolunu şaşırmaz pek. Enderdir (bu) bilincin sapması.

XXIV

1. Edepli insan sözüne anlam yükler (veya yavaş olmalıdır konuşmakta), eyleme hazır.

XXV

1. Atasız değil açık yüreklilik, elbette konu komşusuz da olmayacaktır, dedi.

XXVI

1. Tze-Yu dedi: Prensle bir, her telden çalmak rezillik nedenidir, arkadaşlar arasına da yabanlık getirir.

* Wei: Karşılaştılar, II. v.1.

BEŞİNCİ KİTAP

Kung-Ye Ch'ang

I

1. Kung-Ye Ch'ang, ayağı bağlı mahkum da olsa, masum olduğu ve iyi bir koca olacağı görüşünde olduğundan Konfüçyüs, kızını onunla evlendirdi.
2. Nan Yung hakkında şöyle konuştu: Eğer devlet iyi yönetilse idi o devlet hizmetinde olurdu; yok ülke keşmekeş içinde ise o ceza ve rezaletten uzak kalırdı. Konfüçyüs, ağabeyinin kızını onunla evlendirdi.

II

1. Tze-Chien hakkında: Edepli adam, hem de nasıl! Lu'da, edepli insanlar olmasaydı, o nereden alırdı görgüsünü? dedi.

III

1. Tze-Kung: Benim hakkımda ne dersin Ts'ze, dedi. Konfüçyüs: Sen bir testisin.—«Ne tür bir testi?»—Eh! kutsal yere has cevherli bir testi.

IV

1. Bir adam: Yung, yetkin biri ama uzsözlü değil, dedi. ((İkna edici değil. *İdeogram, bir kadını teskin eden bir erkeği gösteriyor.*))

2. Konfüçyüs: Nasıl dilbazlık eder? Cerbezeyle karşı durur insanlara, sürekli hoşnutsuzlukla karşılarlar insanı, nasıl olur da kurnazca bir dil kullanır?

V

İçtensizliğe zorlanmamak üzerine

1. Konfüçyüs; Ch'i-tiao bir memuriyet alsın istiyordu. O, cevap olarak: Sözümü tutamam (görev alırsam), dedi. Memnun olmuştu Konfüçyüs. ((Sözdizimi: Ben böyle veya böylece değilim duramam sözümde.))

VI

1. Dedi ki: Oluşuma uyulmuyor ((eski deyimle: yola gelinmiyor)). Bir sala binip açılacağım denize...eh... Yu beni izler. Bunu duyan Tsze-lu(Yu) memnun olmuştu. Konfüçyüs dedi ki: Yu atılganlığı benden daha çok sever, kütükleri almak için bile zahmet etmez (sal yapmak için).

VII

1. Yaşlı Mang Wu, Tsze-Lu'nun kâmil bir insan olup olmadığını sordu. Konfüçyüs: Bilmiyorum, dedi.
2. O (Mang) yineledi sorusunu ve Konfüçyüs: Bin savaş arabasına sahip (büyük) bir devletin askere alım işlerini yürütebilir, fakat bilemiyorum o tüminsan (ekmel-i kâmilin) midir?
3. «Ch'iu hakkında ne dersin?» Konfüçyüs: Bin hânelik bir kenti yönetebilir veya yüz savaş arabası çıkaran bir oymağı. Bilemiyorum bir insandan beklenebilecek bundan mı ibarettir?
4. «Ch'in hakkında ne dersin?» sorusuna Konfüçyüs: O, tertemiz bir çevrede ziyaretçileri buyur edebilir, sarayın davetlilerini ağırlayabilir ama bilmiyorum bir insandan beklenen bundan mı ibarettir, dedi.

VIII

1. Tze Kung'a sordu: Hanginiz daha kavrayışlısınız, sen mi, Hui mi?
2. Cevap: Kıyaslanamayız, Hui bir bilginin on sorunla ilişigini kurar oysa ben bir noktayı anlarım ve ötekine geçerim.
3. Farklısınız, seninle aynı fikirdeyim ama söylediğin gibi değil, dedi.

IX

1. Tsai Yu gündüzleri uyurdu. Konfüçyüs dedi ki: Çürük bir ağaç oyguya gelmez, tezek bir duvar da sıva tutmaz; ona serzenişin ne yararı olabilir?
2. Başlangıçta kelimeleri işitir ve onların imlediğince davranırdım; şimdiler insanları dinliyor ve yaptıklarına dikkat ediyorum. Yu'dur bu ayarlamamanın saiki, dedi.

X

1. Dedi ki: Kimseyi bir karar üzere görmedim. Bir kişi oradan Shan Ch'ang, diye karşılık verdi. Dedi ki: İhtirasının elinde bir kişi Ch'ang, nasıl olur da bir kararlığa ulaşır?

XI

1. Tze-Kung dedi ki: Bana yapılmasını istemediğim şeyi ben başkasına yapmak istemem. Konfüçyüs dedi ki: Hayır Ts'ze, sen o mertebeye erişmedin henüz.

XII

1. Tze-Kung dedi ki: Üstadın kültürü aşikâr, insan bunu ilk bakışta anlayabilir ama üstadın göksel oluşum ve fıtrat üzerine söyledikleri kulakta küpe kalıyor. ((Onlar kulaktan (kafaya) girmiyor.))

XIII

1. Tsze-Lu uygulayamayacağı bir bilgi edindikte, onu duymuş olmaktan dolayı üzülürdü. ((Bu okuyuş şüphelidir.))

XIV

1. Tze-Kung, Kung-Wan'ın neden «Wan» diye çağrıldığını sordu. Konfüçyüs dedi ki: O çalışkan idi, öğrenmeyi severdi, kendinden küçüklere sormaktan çekinmezdi; bunun için o «eren» diye çağrıldı.

XV

1. Tze-Ch'an'a dedi ki: Dört öge vardır görgülü insanın yaptıklarında: Kişisel ilişkilerinde saygılıdır, prensine hizmette titiz bir onurluk vardır, halkın geçimini gözetir ve onları çalıştırmakta âdildir.

XVI

1. Yen P'ing biliyor arkadaşlığı, ilişkiler uzun zaman sürse de o ilk zamanlardaki titizliğini koruyor, dedi.

XVII

1. Dedi ki: Yaşlı Tsang Wan bir kaplumbağa bakardı; *sütun* başlıkları dağ tasvirlidir, küçücük sütunları bezenmiş gibidir sumercimeği ile; nasıl bir hikmettir onunki? ((*Legge, virgülün yerini değiştirerek; Tsan (Kaplumbağa) dağında otururdu anlamına vurguluyor cümleyi.*))

XVIII

1. Tze-Chang, Konfüçyüs'e: Üç kez bakanlığa getirildiği halde bir kıvanç belirtmeyen, üç kez görevden çekildiği hâlde güceniklik göstermeyen ve yeni bakanlara eskilerin yönetim (biçim)i hakkında bilgi vermeye kendini zorunlu hisseden Tsze-Wan hakkında sordu. Konfüçyüs: Samimi bir insan, dedi. (Chang) dedi: Tüm insan olmak mıdır? Konfüçyüs: Bilemiyorum nasıl ona tam insan deriz, dedi.
2. Ch'ui-tze Ch'i prensini öldürdü. Kırk arabalık at sahibi Ch'an Wan onları bırakarak başka bir kente gitti, orada: «Bu insanlar da yüksek memur Ch'ui gibiler» diyerek bir başka kente gitti ve orada da: «Bu insanlar da yüksek memur Ch'ui gibiler» diyerek, oradan da ayrıldı. Ne

dersiniz Ch'an Wan hakkında? Konfüçyüs: Saf, tertemiz, dedi. (Chang) dedi: Tam insanlık mı? Konfüçyüs: Bilmiyorum, bu nasıl tam insanlık sayılabilir, dedi.

XIX

1. Chi Wan eyleme geçmezden önce üç kez düşündü. Bunu duyan Konfüçyüs: iki kez yeterlidir, dedi.

XX

1. Dedi ki: Ning Wu ülke iyi yönetilirken bir bilgin gibi davrandı, ülke karmaşa içinde iken basit bir köylü gibi hareket etti; insan bu hikmete erebilir ama bu sadeliğe erişmek!

XXI

1. Ch'an'da iken dedi ki: Döneyim, bırakın da döneyim. Çevrem küçük çocuklar gibi tezcanlı, kısıdan kesen, gergin ve daha (ilk) bölümün sonunda kişiler. Henüz bilmiyorlar ılımlı olmayı.

XXII

1. Dedi ki: Po-i ve Shu-ch'i gizli (*antient?*) kin hakkında düşünmediler (çimenler altına gizlenmiş kuşlar), onların kinlerini (güceniklik) döktüklerini söyleyebilirsiniz.

XXIII

1. Dedi ki: Kim, Wei- shang Kao'ya doğru bir insan der? Bir adam ondan biraz sirke dilendi, o da komşusundan dilenerek sirkeyi o adama verdi.

XXIV

1. Dedi ki: İtinalı sözler ve sırf kendi hatırı için ((L. imalı, sofu görünüş)) yapılan anlatımdan Tso Ch'iuming utanırdı, ben de ar ederim. El sıkışırken* gücenikliğini gizlemekten utanırdı Tso-Ch'iuming, ben de ar ederim.

* Bir resim buradaki L. ve P. sözlük anlamından şaşmıyor. Arkadaşça görünmek, diye çeviriyorlar.

XXV

1. Yen Yuan ve Tze Lu onunla birlikte idiler, dedi ki: Haydi ikiniz de söyleyin ne isterdiniz?
2. Tze-Lu: Kürklü hafif giysilerim, atlarım ve arabam olsun isterdim, arkadaşlarımla paylaşacağım. İnsan gücendirmeden şımartabilirdi onları, dedi.
3. Yen Yuan: İyilik içinde olayım isterdim pek ısrar etmeksizin, gösteriş yapmaksızın gücümü iyi işlere yöneltmek isterdim, dedi.
4. Tze-Lu: Evet, Bayım, sizin eğiliminizi de bilelim, dedi. Konfüçyüs: İhtiyarlar huzurlu olsun, arkadaşlar sözü-müze güvensin ve gençler sevindirilsin.

XXVI

1. Dedi ki: Kalsın mı orada? Görmedim henüz, kendi hatalarımın gören ve bilincine dönerek, tercihlerini belirten, hakça, kesinkes bir dille.

XXVII

1. Dedi ki: On hanelik bir köy benim kadar, samimi ve sözünde duran insanları barındırabilir ama öğrenme aşkında olan birilerini barındıramaz.

ALTINCI KİTAP

I

1. Dedi ki: Yung atanabilirdi taht'a ((*deyimsel: güney yamacı*)).
2. Ching-kung, Tze-sang Po-tze hakkında sordu. Konfüç-yüs: Muktedir, dedi.
3. ((*Bu nazım, kitabın özeti sayılabilir, İngilizce çevrisini aynı yoğunlukta Türkçe'ye aktarma olanağı bulamadım. Pekâlâ, durumun farkında olan E. P. Not düşmüş: «Bu çok kısa nazımdaki terimler, öğrenciler arasında irdelenmelidir. Hiçbir uyarlama olduğu gibi alınmaz.» İdeogramların ifade olanağının nelere kâdir olduğunu anlamak bakımından uygun bir durum, işte bu nedenle, İngilizce ve İngilizce'deki söz dizimi ile birlikte, birkaç ayrı uyarlamayı birden vermeyi gerekli gördüm. A. Y.)) '
 - a) Bir insanın gönül sözü saygı ise o insan telaşsızdır ve o, bu hâliyle yakındır halka. Bu mubahtır? Fakat, onun asıl tavrı boşver ise ve onun bu tavrı yansıyor-sa işlerine, bu fazlasıyla boş vermektir.
 - b) İnsan evinde uzsözlü ise huzurludur, böylece halk*

derlenir. Bu olur? Fakat, onun asıl tavrı kolayına kaçmaksa ve bu hâli işinde beliriyorsa, kolaycılıktır bu.

c) Mutena bir yerde ise kişi, iyidir işleri ve o, bu durumuyla halkı toplar. Cevaz var buna? Fakat o asılsızsa ve işi kolayından alıyorsa, boşunadır çabası.

d) v.b.

e) Chang-kung said: if a man's home address is reverence he can be easy going, and thereby come near the people, that's permissible? But if his basic address is: take it easy and he carries that into action, it will be too much of a take-it-easy.

f)

ev adresi	huzurludur
Bir insanın gönül sözü saygı üzere ise o	telâşsızdır evindeki
evindeki	işleri iyidir
hitabı	

halka yakındır	
böylece (o)	bu mübahıtır?
halk toplanır	
sürekli adresi	
fakat onun sözünün özü kolay	ise ve iletiyorsa
aslı	boşver
boşver	boşvermektir
bu tutumunu eylemine, bu gereğinden çok	
	kolayına kaçmaktır

4. Konfüçyüs dedi ki: Yung o söze sahip.

II

1. Dük Ai gençlerden kimin öğrenimi sevdiğini sordu.
2. Konfüçyüs yanıtladı: Yen Hui vardı tahsili seven, kendini esirgemedi ve hiçbir yanlışı iki etmedi. Şanssız, kısaca bir ömrü oldu, o ölünce örnek de yitti. Başka öğrenimi seven birini duymadım.

III

1. Tze Hwa, Ch'i'de görevlendirilmişti, Bay Zan annesi için tahıl istedi. O, bir fu (1/4 kile) verilsin dedi. Zan daha fazlasını istedi. O, bir Yü (kile) verilsin dedi. Zan, beş ping (fıçı) verdi. ((L. belirtilen ölçüler tüm istihkakı olabilir.))
2. Ch'ih bakımlı atlar ve hafif tilki kürkü giysilerle Ch'i'ye gidiyordu; duyduğuma göre o Bey sıkıntıda olanlara yardım ediyormuş, zenginliklerle bağlanmazlarmış dedi. ((L. M. zenginin servetine katmazlarmış.))
3. Yuan Sze, vali oldukça kendisine verilen 900 ölçü tahılı almaktan kaçındı.
4. Konfüçyüs dedi ki: Hayır; o, büyüklü küçüklü köyünüze kentinize dağıtılabilirdi.

IV

1. Ching-kung'a göndermede bulunarak dedi ki: Eğer benekli ineğin danası kızıl tüylü ve uygun boynuzlu olursa onu insanlar kullanmak istemeseler, dağlar ve ırmaklarda mı reddedecektir?

V

1. Dedi ki: Bak Hui, bilinç bir üç ay insanlık dışına çıkmazsın, ötekiler bir gün veya bir ay için onun yolunu tutarlar; hepsi bundan ibaret. ((*L.nin çevirisi daha iyi: bir günde veya bir ayda ona ulaşılır ve hepsi bu, yani, varırlar oraya ama tutunamazlar.*))

VI

1. Chi K'ang, Chung-yu'nun resmî öğretim için atanmasının uygunluğunu sordu. Konfüçyüs: O, kararlı bir arkadaşdır, ne güçlüğü olabilir onun devlet işlerini yürütmesinin. (K'ang) sormaya devam etti: Ts'ze'ye bir resmî görev verilebilir mi? Ts'ze anlayışlı (nüfuz edici)

bir insan, niçin olmasın. — Ch'iu? — Ch'iu hazerfen, her şeye eli yatar, ne mani devlet işinde çalışmasına.

VII

(Şeytanî bir yöneticiye hizmetten çekinmek üzerine)

1. Chi'nin yöneticisi Min Tze-chien'i Pi'ye vali tayin etti. Min Tze-chien dedi ki: Beni bağışlasınlar, eğer benim için ısrar ederlerse (gidip) Wan'da sürdüreceğim yaşamımı.

VIII

1. Po-niu hasta idi. Konfüçyüs hatırını sormak için yanına gitti, pencereden elini tuttu. Dedi ki: Yitik. Kader; öyle bir insanın böyle bir hastalığa tutulması. O insanın bu hastalığa!

IX

1. Dedi ki: Hui sağlam bir yetenek (fazıl). Bir kamış tabak pirinç, bir kepçe içecek, biçare bir yaşam; başkaları dayanamazdı buna. Hui; şevkle, değiştirmeden (yaşamı) sürdürdü, öylesine sağlandı yeteneği.

X

1. Yen Ch'iu dedi ki: Sizin sisteminizi beğendiğimden değil, ben güç yetiremem ona. O dedi ki: Eğer bir insan yeterince güçlü değilse, kalır yarı yolda, sen içine kapan (kendi kendinin haddini belirle, m. 2222).

XI

1. Tze-Hsia'ya dedi ki: Doğadaki görüngüleri (tecellileri) gözlemle sanki ataların sesi geliyormuş gibi, öyle kasıtlı bakma.

XII

1. Tze-Yu, Wu-Ch'ang'ın valisi iken Konfüçyüs ona sordu: İnsandan yana nicedir mahiyetindekiler ? Cevap: Tan-t'ai Miehming var, yetersiz kalmayan işinde ve devlet işi olmadıkça daireme uğramayan.

XIII

1. Dedi ki: Ming Chih-fın böbürlenmez. Irakta inzivada idi. Kapısına yaklaşıncı (kentin) atını kamçılardı ve «geride kalışım cesaretsizliğimden değil, at gitmiyor» dedi.

XIV

1. Dedi ki: İmam T'o'nun akıcı diline ya da Sung Chao'nun güzelliğine sahip değilsen, bu nesilden kendini zor sıyıırırsın.

XV

1. Dedi ki: Çıkış kapıdandır, nasıl olur da kimse kullanmaz bu yolu.

XVI

1. Dedi ki: Görünüştten çok sağlamlık; al sana köylü, sağlam değerden çok iş bitiriş, işte kentli; sağlamlık ve başarı dalları bir yanyana iki ağaç gibi, yetkin insandır sonuç.

XVII

1. Dedi ki: Diktir insan doğuştan, eğer bu fıtrat bükülürse, kaçınmak bir şanstır (felaketlerden).

XVIII

1. Dedi ki: Hakikati öğrenerek bilenler, onu sevenlerle bir olamazlar; ve sevenler de hakikatin zevkine ermişlerle kıyaslanamazlar.

XIX

1. Dedi ki: Yüce hâllerden (veya, daha iyi nesnelerden) üstün kişilerle konuşulur, olağanın altındaki kişiyle konuşamazsın.

XX

1. Fan Ch'ih bilmek üzerine fikrini sordu. Konfüçyüs: Gücünü insanca hakkaniyete yönelt, semavî güçlere ve ruhlara saygılı ol ve mesafenı koru; buna bilmek denebilir. O, insanlık nedir, diye sordu. (Konfüçyüs) dedi

ki: Er kişi güçlüğüne üzerine gider, başarı ikincildir. Bu-na erlik denir.

XXI

1. Dedi ki: Zeka suya, erdem dağlara yönelir. Bilmek harekettir, erdem huzur. Bilmek zevk verir, erdem uzun bir yaşam sağlar.

XXII

1. Dedi ki: Eğer Ch'i bir değişim yapabilseydi bu Lu'ya ulaşırdı, eğer Lu bir değişim kat etseydi bu doğruca çevreye (nesneye) yayılırdı.

XXIII

1. Dedi ki: Köşesiz bir köşe taşı, ne tür bir köşe taşı bu böyle?

(yani: köşeye sıkışmış boş bir adam, baş köşede ne iş bu?

A. Y.)

XXIV

1. Tsai Wo dedi ki: Eğer haykırırsan: «aşağıya» ((L. ve M. «bir adam aşağıda» diye çeviriyorlar)), anlayışlı insan iner mi ardından? O dedi ki: Niçin? Anlayışlı bir insan kıyısına kadar gelir fakat batmaz (beklenemez ondan), o aldatılabilir ama kandırılmaz.

((İnip inmemek elinde değildir. *Niçin zahîrî anlamıyla al-mıyalım*: Eğer ona insanlık kuyunun dibinde deseler, o iner mi aşağıya? *Konuşma dilindeki Jen sözcüğünü mazmun olarak kullanmaktan doğuyor anlam karmaşası.*))

XXV

1. Dedi ki: Uyumlu kişi erişim çalışmasını genişletir, onu tapınım için(de) tanımlar; bu, onu sapmalardan uzak kılar (kendi sahasında sınırını aşmaktan).

XXVI

1. Konfüçyüs, (Duçes) Hantze'yi görmeye gitmişti. Tse-Lu hoşlanmamıştı bundan. Büyük insan dedi ki: Eh! Eğer bunda yanlış bir şey varsa gök terk etsin beni.

XXVII

1. Dedi ki: Sarsıntısız eksen (her şeyin odağı, her zaman); zihne bakıp sonra yapmak; bu mertebeye erişmek. Pek az insan dayanmıştır (özlemiştir).

XXVIII

1. Tze-Kung dedi ki: Eğer bir insan halka büyük yararlar sağlarsa ve herkese yardımda bulunursa ((*İdeogramda görünen*: herkesin sürekli ve hakça su almasını sağlıyor)) o insana tam insan der misiniz ? O dedi ki: Niçin bunu tam insanlığa atfedelim, o bir veli olmalı, Yao ve Shun hâlâ bu konuda düşünüp dururlar ((*Veya*: Bir yanlıyla erişemezler oraya)).
2. Olgun insan kendini bina eder başkalarını bina edebilmek için; hikmetli olur (olaylar ve nesnelere nüfuz eder) başkalarını hikmetli kılmak için.
3. Yakîn olanı irdeleyebilme (kıyas/tahlil) insanlığın tamamlanmasıdır denebilir. Bundan ibarettir.

YEDİNCİ KİTAP

Shu Erh

I

1. Dedi ki: Kompoze etmez, nakledirim, sözümde durur ve severim ilk'i ((L. ilkleri)). Ben yaşlı P'ang'ın *sırasın-da* yer almalıyım.

II

1. Dedi ki: Sönmüş kamp ateşinin başında bir köpek gibi (yani, sessiz veya hüzünlü) ((görüntüsel olarak daha önceki ideogramda geçen köpek barınak altında. «Anımsamak» kelimeyi tam karşılıyor. Köpek görüntüsü içeren birçok ideogram durumsal olarak köpeğin hissiyatını veriyor. Anlamın da kullanım bağlamadan alıy(r).)) anımsıyor, çalışıyor ve başkalarına öğretmekten usanç getirmiyor. Nasıl uyar bu hâller bana?

III

1. Dedi ki: Bilinçli olmak fakat davranışlarını ona göre ölçüp-biçmemek; öğrenmeye çalışmak fakat bir çözümlemede bulunmamak ((İdeogramın sağ-el parçası «toprağı sürmek anlamına gelmekte)), hakkı duyup ona (kendini) uyarlama feraseti göstermemek, hatalı olup değişmemek; işte bunlar merakım benim.

IV

1. Evinde yemekte iken yumulmazdı, rahat görünümlüydü, gül-haydi-gül tutumu içinde. ((*P. Pek cazip: Ses manieres etaient douces et persuosives! Que son air etait offable et prevenant!*))

V

1. Dedi ki: Çöküntüm pek derin, epey zaman oldu ki Chau Dükünü rüyamda görmüyorum.

VI

1. Dedi ki: Aklını (İradeni, istemini) ayırma oluşumdan (nesnelerin işlevinden).
2. Bilincin üzerine yöneldikte, açık seçikliği arslanın domuzu pençesiyle kavraması gibi kavra.
3. Dışa dönük davranış erkekliğe uyar.
4. Kültürel etkinliklerle rahatla.

VII

1. Kurutulmuş bir et parçası taşıyan şu arkadaş dahil, (hiç kimseye) öğretmeyi reddetmedim, dedi.

VIII

1. Gayret yoksa açıklama da yok ((*L.'nin çevirisi: İstekli olmayana bir açıklama yapmam, cümlesinden biraz daha içerikli*)), konuşma isteği yoksa, açıklama (tecelli) de yok. ((*L. M'nin çevirileri biraz yatık: Kendi kâğıdını masaya koymayana ben göstermem.*)) Ben bir köşesini kaldırırm, eğer o, öbür üç köşesini toparlayamazsa yinelemem.

IX

1. Yas tutan bir adamla yemek yerken pek yemedi.
2. Yaslı gününde şakımadı.

X

1. Yen Yuan'a dedi ki: Memur iken göreve sarılmak, ilgili değilken karışmamak, ancak sen ve ben bu duyarlığa sahibiz.

2. Tze-Lu dedi ki: Üç ordunun komutası sizde olsaydı kimi alırdınız yanınıza yardımcı olarak?
3. O dedi ki: Boş elle kaplanla boğuşan veya ırmağı salsız geçmeye kalkışan ve ölürlen acınmayan birilerini değil. Kurmaylar arasında yok; bir eyleme girişirken gözünü dört açan, tasarlamayı seven ve tasarısını ayrıntılarına kadar belirleyen birini maiyetime alırdım.

XI

1. Dedi ki: Arabacılıkla zengin olabilseydim yapardım; olunamayacağına göre, sevdiğim şeyi yaparım.

XII

1. Onun doğrudan dikkat ettiği şeyler, tapınaktaki sunum çömlüklerinin düzeni, savaş ve hastalıklardı.

XIII

1. O, Ch'i'de iken «Shao» müziğinin icrasını dinledi, üç ay kendini bilmedi, yediğini içtiğini. Dedi ki: Bilmezdim müziğin icraının bu doruğa vardığını.

XIV

1. Yen Yu dedi ki: Konfüçyüs Wei Bey'i yanlısı mıdır? Tze-Kung: Kendisine sorayım, dedi.
2. İçeri girerek sordu: Ne tür adamlardı. Po-i ve Chuch'i?

Konfüçyüs dedi ki: İlk'leri sağlam değerlendirin.

«(Onlar) pişman mıdır?»

(Konfüçyüs) dedi ki: Onlar insanlığı göttüler, insanlığa erdiler, bundan sonra niçin pişman olsunlar?

(Tze-Kung) dışarı çıkarak: O, Wei Bey'inden yana değil, dedi. (Olmaz, iş konamaz.)

XV

1. Dedi ki: Yiyecek olarak dövülmemiş pirinç, içecek olarak su, yastık yerine katlanmış kolum; mutluyumdur bu koşullarda. Haksız elde edilmiş varlık ve payeler sürüklenen bulutlar gibi görünüyor bana.

XVI

1. Dedi ki: Ömrüme bir elli yıllar eklenseydi bir elli yıl verirdim öğrenmeye Değişimler Kitabını; böylece büyük yanlışlardan kaçınmayı başarırdım.

XVII

1. Onun sık sık sözünü ettiği (ve hakkında fasih *bir* ifadeye çalıştığı) Lirik Dizeler, Tarihî Belgeler ve ibadet kaidelerine riayet iyice parlamıştı.

XVIII

1. Sheh Dükü, Tze-Lu'ya Konfüçyüs hakkında sordu; Tze-Lu cevap vermedi.
2. Konfüçyüs dedi ki: Diyemez miydin: O, öyle gayretli ve istekli ki yemek yemeyi unuttur, öyle mutlu ki dertlerini unuttur ve bilmiyor yaşlılığın üzerine çöktüğünü.

XIX

1. Dedi ki: Bilgim doğuştan değil; kadim olanı (İlk'leri) sever, fiilen araştırırım.

XX

1. Harikalardan, vuruşçuluktan, kargaşalıktan cin ve perilerden uzun uzadıya söz etmezdi.

XXI

1. Dedi ki: Üç kişi giderken, biri zoraki bir şeyler belletse bana, doğru ise uygularım onu, yanlış ise farklı hareket ederim.

XXII

1. Dedi ki: Gök bir bilinç verdi ki bana, Hwan T'ui ne yapabilir.

XXIII

1. Dedi ki: Sizler, siz iki veya üçünüz, sizden bir gizlim var mıdır? Sizden hiçbir şey gizlemem, birlikte olup da vermezlik etmem, ben böyleyim (buyum). (Siz gerçek Ch'iu'ya, Konfüçyüs-Hillock'a sahipsiniz)

XXIV

1. O dört şey öğretti: Edebiyat, davranış yolu-yöntemi, içtenlik (İlmlilik) ve sözünde durmak ((*P. çevirisi daha iyi: Employait quatre sortes d'enseignements. Dört şey aracılığı ile öğretti.*))

XXV

1. Dedi ki: Henüz bir veli göremedim. Eğer bir yetkin kişi (ataların sesine etkinlik veren)'ye rastlarsam bu yeter bana.
2. Dedi ki: Tümüyle iyi bir insan göremedim. Eğer kararl (düzenli) bir insan görürsem bu yeter bana.
3. Yoksun olduğu hâlde sahipmiş gibi davranmak, boş olduğu hâlde dolu görünmek, sıkı olduğu hâlde serbest görünümü vermek; güçtür *karara varmak* (bu durumda).

XXVI

1. Balık avladı ama ağ kullanmadı, avlandı ama duran kuşa atmadı.

XXVII

1. Bilgileri olmadığı hâlde girişenler varsa da ben yapmam. İyice dinlerim ve dengeli olanı seçerim, bakarım bir iyice, sözün asıl anlamını korurum, bilmekliğim böyledir.

XXVIII

1. Güçtü Hu-hsiang halkıyla anlaşmak; onlardan bir çocuğu Kung kabul ettiğinde öğrencileri tasalandılar.
2. Dedi ki: Yaklaşana veririm, uzaklaşana değil; kim öylesine derindir; bir insan yıkanır ve yaklaşırsa, ben temiz olana veririm (veya onu temizliğine) onun geçmişi öne sürmem (veya geleceğini).

XXIX

1. Dedi ki: İnsan oluş, nice bir uzak şey; insan olmak istiyorum ve vardığım insanlık bu.

XXX

1. Ch'an'daki Adliye (Suçlar) Bakanı, Konfüçyüs'e Chao Dükü'nün doğru işlem tarzını bilip bilmediğini sordu: Konfüçyüs dedi ki: O usulü biliyordu.
2. Konfüçyüs dışarı çıktığında (Bakan) Wu-ma Ch'i'yi içeri çağırarak dedi ki: Onun peşin hükümlü (partizan) olmadığını duyuyorum ama o partizan. Prens bir Wu ile evlendi, ayrı soy ismi taşıyan biriyle ve kadını yaşlı-Wu diye adlandırdı. Eğer bu usulü bilmekse, usulü bilmeyen kim?
3. Wu-ma Ch'i bunu bildirdi Konfüçyüs'e. Konfüçyüs: Ch'iu şanslı (yani şanslıyım). Bir yanlış yaparsam o biliniyor.

XXXI

1. Gerçek; şakıyan bir insanla birlikte ise, ona tekrar ettirir ve ona uyarak birlikte söylerdi.

XXXII

1. Dedi ki: Eğitimde herkes gibiyim, terbiyeli insanın kişisel ilişkide tavrı budur, bunun için öne çıkmam.

XXXIII

1. Dedi ki: Bir bilge, yetkin bir kişi gibi örnek gösterebilir miyim. Ben denerim, yorulunca da boş çuval gibi çökmem, insanlara bıkip usanmadan öğretirim; benim hakkımda söylenebilecek bundan ibarettir. Kung-hsi Hwa dedi ki: Biz gençlerin çalışıp yapamadığı harfi harfine bu.

XXXIV

1. Çok hasta idi. Tze-Lu dua edilmesini istedi. O: Eder mi insan? dedi. Tze-Lu yanıtlayarak: Eder. Kasideler'de geçer: Dua ederiz senin için, aşağıdaki ve yukarıdaki

saygı değer ruhlara. Dedi ki: Ben, Ch'iu; hayli zaman için dua ediyordum.

XXXV

1. Dedi ki: Savurganlık torun getiresi değil, cimrilik inatçılıktandır; geleceğe uzanan çizgiyi kırmaktansa inatçılık yeğdir.

XXXVI

1. Dedi ki: Yetkin insan gündeğumudur ülkeye: düzeydir, çemendir, güneştir, gölgeliktir akışkanlıktır o. Kasıtlı kişi sıkıntıya sıkıntı ekler.

XXXVII

1. O, hem ılımlı hem dakikti, vakurdu saldırgan değildi, saygın ve sakin idi.

SEKİZİNCİ KİTAP

T'ai Po

I

1. T'ai Po'dan sözle: Onun yaptıkları tümüyle bilinç düzeyinde (içbilinç, *diyor P. A. Y.*) denebilir; üç kez imparatorluktan imtina edişi göz önüne alındıkta, halk uzaktır onun bu hareketini ölçmekten.

Not: T'ai Po, Wan'ın babası olan küçük kardeşi adına üç kez tahttan çekildi. Taht Wan'a miras kalsın diye. Çünkü, Yin hanedanından devleti teslim almaya kendi ailesi içinde bir Wan'ı yetkin görüyordu.

((«Üç kez» sözdizimsel bir güçlük çıkarıyor ortaya. Wan'ın babası üçüncü çocuktaki ailede. Üç kez şu anlama gelebilir ayrıca; kendisi adına, ikinci kardeşi adına ve onların varisleri adına..?))

II

1. Dedi ki: Usulünce yapılmayan saygı kof bir çabadır; usulsüz titizlik sıkılganlıktır (düşüncelerini açıklamak korkusudur), öyle kuralsız atılganlık karmaşa nedenidir ve usulünce yapılmayan doğrudanlık kabalıktır.

* Netliğe ve odağa ulaşmak (A.Y.)

2. Efendi insan «bambu-at» benzeridir akrabalarına karşı ((Kamışın dışı sert, içi gevrek)) böylece halk insanlığın bilir; aynı şekilde tanışlar ihmal edilmezse halk kastetmez. (Aşırmaz).

III

1. Tsang-tze hasta idi, çömezlerini çağırarak: Ellerimi ve ayaklarımı açın, dedi; Lirik Dizeler'dedir: İhtiyatlı, derin bir uçurum kenarında veya ince bir buz tabakası üzerine gibi. Oğullarım! Şimdi ve gelecek için neden kaçığım (kaçıp kurtulduğum) biliyorum.

IV

1. Tsang-tze hasta idi, Mang Chang-tze ziyaretine gitti.
2. Tsang dedi ki: Ölecek olan bir kuşun sadâsı yasıdır, ölmekte olan bir insanın sözleri ise tartılıdır (dengeli-dir diyor P.).
3. Efendi insanın yaşamında onurlu tutacağı üç şey vardır, bunlar: tembellik ve artık-yük'ten arınmış sakin bir dış dünyayı gerçekleştirecek güçlü bir eylem; yüz anlatımının sözlerine uygunluğu; sözünün özünün kasdî olmaması veya çift-sözlü olmaması. Kurban, sunak meyva sepetlerinin bozuk örgüsün örter, tapınak adağının çömlekleri için de yardımcıları vardır.

V

1. Tsang-tze dedi ki: Muktedir olduğun hâlde yeteneksiz kişilere sormaya hazır, varsıl olduğu hâlde yoksuldan soran, sahip olduğu şeyler sanki hiç yokmuş gibi tok gönüllü dolu olduğu hâlde boşmuş gibi gözükken, gücendirilince sözle dalaşmayan, bir arkadaşım vardı bir zamanlar; böyle hizmet eden.

VI

1. Tsang-tze dedi ki: 15 yaşını idrak etmemiş bir prense vesayet etmek, yüz li'lik bir devleti yönetirken, hesap vakti geldiğinde ((ta chieh 795 (e) 6433.30 *L'nin anladığı*

ğ1 «herhangi bir tehlikede/acil durumda kapsamından daha içeriklidir. Yani, titrememeli hesabını verirken veya kudret simgesini tasarruf ederken)) titrememek, yetkinliktir? tümüyle, soylu bir insanlık.

VII

1. Tsang-tze: Yetkililer ulu gönüllülükle (âlicenaplık) cesur olmalılar (kasılmış kolun cüretine) yükü üstlenecikleri uzun bir yolculuk var.
2. Tam yiğitlik kişisel görevlerini yerine getirişte, büyük değil midir, ölümle indirilen bir yük, uzun bir yolculuk değil mi bu?

VIII

1. Lirik Dizeler'le silkiniş
2. Ayinlerle kararlığa eriş
3. Müzikle ayarlanış;* benimki, dedi.

IX

1. Dedi ki: Halk filizlendirilebilir (üretim, davranış ve izlemek bakımından) ama bilmeye memur edilemezler.

X

1. Dedi ki: Ataklık âşığı olmak ve yoksulluktan iğrenmek (illet olmak) şaşkınlıktır (kargaşaya, şaşkınlığa götürür); eğer insan yiğitçe hasletlerden yoksun ise bu da yine kargaşa nedenidir.

XI

1. Dedi ki: İnsan Chou Dükü'nün parlak yeteneklerine de sahip olsa gururlu ve cimri ise öbür meziyetlerine bakmaya değmez.

XII

1. Dedi ki: Kolay değildir çalışmak, üç yıl iyi bir verim almaksızın.

* L. resmî isim olmadığından.

((*Ku, ideogramının hem tahıl hem iyi anlamına ve de iyi şans anlamına gelmesi ilginç.*))

XIII

1. Dedi ki: Ölünceye dek sürdürülen inanlı ve sıkı çalışma sevgisi (yine «bambu at»: sert ve gevrek) dengeli, ışık saçan bir oluşumdur.
2. Tehlikeli sularda avlanmak söz konusu gibi yıkımın kıyısında bir il'e girme; ne de düzensiz bir il'de yaşa. Devlet oluşuma (işlevselliğine) sahipse değer bakıma örgütsüz ise gözüne görünmez kimsenin.
3. Devlet işlevselliğini koruduğunda yoksulluk ve kısıtlama usanç vericidir; devlet düzenini yitirdiğinde ise, zenginlik ve payeler utanç vericidir. (Bozuk bir hükümet yönetiminde, diyelim isterseniz.)

XIV

1. Dedi ki: Yetkili değil isen tasarlama devletin işlevini.

XV

1. Dedi ki: Müzik üstadı Chih başladığında (L. göreve), balıkçıl ezgisinin enseblesiyle dalga dalga doldu kulak. Hem de nasıl!

XVI

1. Dedi ki: Şımarık ve dürüst değil, cahil ve onursuz ((vaktisiz, *diyelim dersiniz*)) oldukça basit ama gene de sözünde durmayan; anlamıyorum bu türleri.

XVII

1. Dedi ki: (Vaktinde) erişemeyecekmiş gibi çalış; kaybedecekmiş korkusuyla (da kavra).

XVIII

1. Dedi ki: Dağların yükseltisince yüce ve başak veriminde tuttular Shun ve Yu imparatorluğu, yoktu dersin bir harcını karan (öğüten) beraberinde. (M. 7615, e: ilgisizmiş gibi.)

XIX

1. Dedi ki: Nice ulu idi Yao'nun çalışmaları, dağların yükseltisince yüce idi bir buyruk olarak, yalnız göklerin çalışımı bir yücedir, bu çizgiyi tutturan bir o oldu. Çemen, gün ışığı ve gölgelik gibi sersebil, bilmez halk ona ne isim versin.
2. Ne harika onun kudretini odağa getirişi. Işıldayan ışık saçan? Mükemmel anlatımı yasalarının.

XX

1. Shun'ın beş adamı vardı ((*Vurgu «adam» sözcüğünde sanırım*)) bakan olarak ve imparatorluk yönetiliyordu.
2. King Wu dedi ki: On yetenekli bakanım var ((*bakınız L. ve m. 4220.a3.*)).((*Pek benimsenmeyen bir okuyuşla: King Wu dedi ki: Bu kargaşada bana hizmet eden on bakanım var. M. 4220. 27. On, başıbozuk azgın bakanım var.*))
3. Kung-tze dedi ki: Yetenekler gerçekten güç bulunur. (Shun'un şahsında) Yu ve T'ang (Yao) haneleri. Teng (Yao'nun şahsında) ve Yu (Shun'un şahsında) hanelerinde zenginlik dönemlerinde yalnızca bir kadın ve dokuz erkek vardı.
4. İmparatorluğun üçte birine sahip olarak ve onları Yin'un hizmetinde tutarak Chou'nun vicdanı doruğuna ulaştığı söylenebilir, eyleminde.

XXI

1. Dedi ki: Ben Yu'yu kusursuz buldum. Yemede ve içmede tutumlu, göğün kudret ve canlarına saygı göstermekte devamlı; olağan günde ucuz giysiler giyen fakat mavi beyaz bayram giysisi ve (öğretmenlere has) baş giysisi ile mutlak bir zerafete bürünen; saray yerine bir konakta ikâmet eden; tüm gücünü sulama ve kanallara akıtan (bir insan olarak) ben onu tümüyle kusursuz buldum.

DOKUZUNCU KİTAP

Sze Han

I

1. Pek ender söz ederdi, kârdan, yazgı ve tam insanlıktan.

II

1. Ta-Hsiang'dan bir köylü dedi ki: Büyük insan Kung-tze öğrenimini yayıyor ama önünü belli bir noktaya getirmek için yaptığı bir şey yoktur.
2. Bunu duyan Konfüçyüs genç öğrencilerine sordu: Ne yapmalıyım, yarış arabası sürücülüğü mü yoksa okçuluk mu? Sürücülük yapayım.

III

1. Dedi ki: Törende giyilen keten başlık şimdilerde ipekten. Bir iktisat sorunu, buna uyarım.
2. Salona girerken eğilerek selam vermek töredendir. Şimdiler salona girip ilerledikten sonra veriliyor selam, küstahlık. Genel uygulamanın zıttına da olsa daha girişte selam vermeye uyarım (devam ederim).

IV

1. Dört şeyi terk etmişti: Ön yargıyı, ulamsal kipleri, inatçılığı veya inatçı tortuları, gecikimleri ve benmerkezçiliği.

V

1. Kwang'da iken anî bir ürküntü geldi üstüne.
2. Dedi ki: King Wan göçtü (öldü) gitti, wan (kesin bilgi) kökleşti burada?
3. Eğer ilâhî kudret kesin, açık bilgileri yok etmek isteseydi Wan'ın ölümünden sonra, o, dayanarak bana ulaşmazdı (verilmezdi). Eğer ilâhî kudret bu ruhu yok etmeyecek ise Kwang halkı ne ister benden ? ((L...: ne yapabilir onlar bana?))

VI

1. Bir büyük vekil Tze-kung'a dedi ki: Senin koca adam bir veli, nasıl yatkın her şeye.
2. Tze-kung cevap olarak: Tümüyle, göklerin arıtışıyla (iptilasıyla, müsamahasıyla, özel onayı ile) bir veli nerdeyse ve eli de her işe yatkın.
3. Bunu duyan Konfüçyüs; büyük vekil bilir mi beni? Genç iken yoksuldum, böylece her işe yatkındır elim, alçak gönüllüce işlere. Yetkin bir kimsenin bir beyefendinin eli yatkın olması gerekir mi? Buna gerek yok.
4. Naklettiğine göre Lao'nun, dedi ki: Ben talim görmedim (sınav için öğrenmedim)*, böylece pek çok sanatları öğrendim.

VII

1. Dedi ki: Bilgiyi nasıl kavrarım ? Bir bilge değilim; eğer yalınkat bir adam sararsa boş boş mudur? ((L)) Sıfırı tüketinceye dek bir baştan ötekine giderim. ((*demek istenen*: Paradoksu, açık çelişkiyi, gönderim bağlamını inceler ve soruyu bağlarım))

VIII

1. Dedi ki: Mucize kuşu henüz gelmedi, ırmak çıkarmıyor haritasını (kaplumbağa bağasının) tek dayanağım kendimim.

IX

1. Kendinden genç de olsalar, yas veya ayin giysisini giymiş bir insanı görse, ya da kör adam (kör müzisyenlerden biri) mı, ayağa kalkardı; yürüyorsa hızlanırdı.

X

1. Yen Yuan derin bir iç geçirerek dedi ki: Yukarı baktığımda arşı doldurduklarını gördüm, içlerine nüfuz ettim baktım, gayet metin, önlerinde saygıyla dikildim, bunun sonucu aniden kök-kavrayışıyla kavradılar.
2. Koca adam, düzenli, bağlamalı her nokta öbürüne. Tam bir tartılıkla sevk ediyor insanı; bizi edebiyatla geliştiriyor ve töre bağıyla da bir deste yapıyor.
3. Bitirmek isteğindeyim, bitiremem; tüm yeteneğimi tükettim o pek yüce bir yapı gibi önümde; rıza göstersem de sürdürmeye bir yolu yok (bütünlemenin) (dallar, duralamanın nedeni).

XI

1. Çok hasta idi. Tze-Lu öğrencilerinin vekilliğine müsaade etmesini istedi.
2. Nöbetin geçtiği bir ara dedi ki: Yu (Tze-Lu) epey bir zamandır pek işgüzar. Kimi kandıracağım vekillerim olmadığı hâlde varmış gibi davranarak: gökleri mi?
3. Vekillerin elinde ölmektense üç beş yakın dostun arasında ölmek yeğ değil mi? Büyük bir cenaze törenim olmaz ya, bir çukurun içinde de ölüp gitmem. (Sözselsel: rastgele bir yoldan da gitmem).

XII

1. Tze Kung dedi ki: Güzel bir cevherim var şuracıkta; bir kasaya mı koyayım onu yoksa gömeyim mi, ya da iyi bir fiyatla satmaya mı çalışayım? Konfüçyüs: Sat onu, sat. Bekliyorum onun ederi için.

XIII

1. Yaban oymaklar içinde yaşamak isterdi.
2. Bir adam dedi ki: Kaba, galiz; kastın ne? O dedi ki: Eğer uygun bir insan onlarla birlikte yaşarsa, kalır mı onların kabalığı?

XIV

(Şarkılar kitabının düzeni)

1. Dedi ki: Wei'den Lu'ya döndüğümde müzik bir iyi düzenlenmişti; Tiz'ler ve Pes'ler yerli yerini almıştı.

XV

1. Dedi ki: Toplum bağlamında Dük ve Bakanlara yararlı olmak, özel yaşamında anne baba ve ağabeye yararlı olmak, ölüye gereken hizmeti ihmale cesaret etmemek ve içki düşkünlüğü olmamak; ne dersiniz bu hâllere benim bakımdan?

XVI

1. Bir ırmağın kıyısında dururken şunları söyledi: Geçip gidiyor aynen böyle, gerçekten, durmaksızın ne gündüz ne gece.

XVII

1. Güzel birine duyulan aşk uyarınca insanın zihnine bakıp arada ne görmüşse ona göre davranma aşkına henüz şahit olmadım.

XVIII

Bu kısımdaki metni bir parça olsun anlayabilmiş değilim. Yalnız tahmin edebildiklerimdir:

1. Dedi ki: Dağ (höyük) bir sepet toprakla kusursuz olacak değil ama bir mevkii (konumu) var; bunu kabulleniyorum. Eğer bir düzlüğe bir sepet toprak dökse bu bir başlangıçtır (tümseğe doğru?), ben bu başlangıcı yaptım.

Anlaşılabileceği gibi, tamamlanamazsa da bir höyük için uygun bir yerin belirlenmesine göndermede bulunuluyor. L. anlamı yeterli bulmuyor, P. ise yetersiz.

XIX

1. Dedi ki: Söyleşide etkisini yitirmeyen biri varsa o da Hui'dir.

XX

1. Yen Yuan hakkında dedi ki: Yazık, onu hep ilerler görüyorum. Hiçbir mevzi aldığını görmedim.

XXI

1. Dedi ki: Ah, evet! Çiçek açmayan filizler vardır, meyva vermeyen çiçeklenmeler gibi.

XXII

1. Dedi ki: Saygı duyulur onlara daha doğumlarından hemen sonra. Kim bilebilir günümüze hangi belgelerle varacaklarını. Kırkında veya ellisinde ve hâlâ duyulmamışlarsa (veya salim değillerse) bu (olgunlaşma) yeterli değildir saygı için.

XXIII

1. Dedi ki: Tutarlı bir öğretinin görüşülmesiyle insan razı gelir mi? Uygulayabilmek için uyarlamaktır önemli olan; söylevin güney-doğu esinliğinden kim hoşlanmaz, vuzuha erdirmek; budur önemli olan. Hoşlanmak fakat vuzuha erdirmemek (anlamamak), razı olmak fakat uygulayamama: Bilmiyorum nasıl razı geleyim (bu türlere).

XXIV

1. Dedi ki: İlk elde zihnin odağını bul ve sözünü tut; gözüküyor bir arkadaş olsun; bir yanlış yapıldığında korkmadan dönüp düzeltecek.

XXV

1. Dedi ki: Üç ordunun kumandanı bir insan çelinebilir (kaçırılabilir) ama sade bir insanın iradesini çelemezsin.

XXVI

1. Kürklü giysileri olan bir insanın yanında olmak, utanmaksızın, Yu yapar mıydı bunu.
2. Kinsiz, cimri olmadan hangi şeytanî yollara başvurulabilir?
3. Tze-Lu kendine yineleyip duruyordu bunu. Konfüçyüs dedi ki: Nasıl yeterli olabilir bu, eksiksiz bir iyilik için?

XXVII

1. Dedi ki: Yıl soğuğa döndüğünde biliriz çam ve selvi(yi) oyguya gelir.

XXVIII

1. Dedi ki: Bilge insan telaşsızdır, merhametli insan melankolik değildir, cesur olan kaygı çekmez*

XXIX

1. Dedi ki: Bazı insanlar vardır birlikte çalışılır ama onların eylem tarzına katılamaz; bazı insanlar vardır işbirliği yapılabilir ama sağlam bir yapı kurulamaz birlikte; bazı insanlarla da yapı kurulur ama yapının önemi üzerinde anlaşılamaz.

XXX

1. Japoneriği çiçekleri büklümlü, dönük; düşünmez miyim senin uzaklarda olduğun?
2. Dedi ki: Düşüncede değilsen, ne gibi bir ıraklıktan söz edebilir?

* Bu üç gösterge sözcüklerin tanımıdır.

ONUNCU KİTAP

Heang Tang (Yazlık)

I

1. Kung-tze (Konfüçyüs) kendi köyünde iki çift söz edemeyecek kadar yufka yürek görünürdü.
2. Prens tapınağında veya sarayda rahat bir ilgiyle konuşur hazır bir saygınlıkla yanıtlardı soruları.

II

1. Sarayda, ast rütbelilerle ciddi üst rütbelilerle nazikti.
2. Hükümdarların huzurunda tartılı bir dikkat ve vakarla, emre hazır olurdu.

III

1. Prens ziyaretçileri kabul etmekle görevlendirildiğinde yüz anlatımı değişti ve dizleri gerildi.
2. Selamladı (yanıbaşındaki subayı), sağ ve sol eliyle, perlerinin önü ve sırtı aynı hizada ayarlanmıştı.
3. Kanatlı gibi çarçabuk ilerledi.
4. Ziyaretçi gitti; ziyaretçinin gözü arkada kalmadı, diye prense bildirmeyi bir görev bildi.

IV

1. Dükalık kapısından girdiğinde iki büklüm oldu, sanki yer yokmuş gibi kendine.

2. Girişte dikilip kalmaz ne de çıkarken eşik taşında bekledi.
3. Hükümdarın yanından geçerken ifadesi değişti, dizlerinin bağı çözüldü sanki ve nefesi kesilirmişçesine konuştu.
4. Salona yukarı yürüdü, sanki nefes almıyordu.
5. Çıkarken basamaktan bir adım indiğinde yüzünde hoş bir ifade belirdi, alt basamaktan itibaren uçarcasına kendi konutuna döndü, ama ayakları hâlâ tutuktu.

V

1. Saltanat asasını taşıırken, sanki o kaldırılamayacak denli ağırılmış gibi büküldü ve asanın üst ucu birilerini selâmlarkenki düzeyde, alt ucu bir kimseye bir şey verirkenki düzeyde idi. Yüzü haşın ayakları titrekti.
2. Tören armağanları verirken yüzü yumuşaktı.
3. Seyirciler arasında iken, memnun görünürdü.

VI

1. Beyefendi olan koyu eflâtun veya mor işlemeli giysiler giymez (veya Beyefendi giymedi).
2. Ne de günlük giysileri vişne çürüğü rengine ((«yas giysisi» anlamına da gelir.))
3. Sıcak havalarda astarsız keten bir giysi ya da hem görünen hem gösteren hasır bir giysi giyilir. ((L. iç çamaşır üzerine))
4. Kara ipekli üzerine kuzu derisi; ak giysi üzerine kara ca derisi, sarı giysi üzerine tilki kürkü.
5. Günlük giyimde kısa kollu (L. sağ yeni kısa) uzun kürklü.
6. Gece giysisi yarı boy, vücudunun uzunluğundan.
7. Evde kalın tilki kürkü veya porsuk kürkü.
8. Yastan çıkınca tüm takım takılırdı kemere.

9. Alt giysiler, önlük dışında belden kesme (büzme).
10. Taziyelerde siyah başlık ve kuzu postu giyilmezdi.
11. Her yeni ayda saraylık giysilerle saraya mutlaka gidilirdi.

VII

1. Oruçlu iken mutlaka ak saten giysiler giyerdi.
2. Oruçta yiyecek alışkanlığını da değiştirir ve farklı bir yerde otururdu.

VIII

1. Onun için pirinç nice temizlenip ayıklansa yine azdır.
2. Bayat pirinç, balık veya et yemezdi. Rengi dönmüş, kokuşmuş iyi pişirilmemiş ve mevsimsiz şeyleri de yemezdi.
3. Et yemezdi, iyi kesilmemişse veya uygun olmayan sosla.
4. Et çok olduğu zaman pirinç gidecek kadardan fazlasını almazdı, yalnız şarap konusunda ölçek tutmaz ama asla çakırkeyf de olmazdı.
5. Pazardan kurutulmuş et veya şarap almazdı.
6. Sofrasından zencefil eksik olmazdı.
7. Çok yemezdi ((Ya da pek çok çeşit yemeği bir arada yemezdi)).
8. Saraydan gelen kurban etini ertesi güne bırakmaz; ne de evindeki kurbanın etini üç günden fazla bekletirdi. Üç günden sonraki et yenmezdi.
9. Yerken veya yatakta konuşmazdı.
10. Dövlümemiş pirinç veya sade suda sebze de olsa her zaman bir kepçesini sunak yerine nezaketle teklif ederdi.

IX

1. Çarpık hasır üstüne oturmazdı.

X

1. İçen köylülerle birlikte iken (kamış) bastonuna dayanarak dışarı çıkan yaşlının ardından çıkardı.
2. Kışın köylüler şeytanları taşıdıklarında o saray giysisini giyer ve basamakların doğu cephesinde dikilirdi.

XI

1. Başka bir devletten bir haberci geldiğinde (veya gidecek oldukta) iki kez eğilerek selamlar ve onu uğurlardı.
2. Chi K'ang ona bir ilaç armağan etti. O eğilerek onu aldı ve dedi ki: Onun etkisi nereye varır bilemem, onu kullanmaya da kalkışmam.

XII

1. O sarayda iken ahırı yandı. Dedi ki: Hiç kimse incindi mi? Sormadı bile atları.

XIII

1. Prens yiyecek gönderdiğinde hasırını düzeltir ve herkesten önce kendisi tadardı. Prens pişmemiş yiyecek gönderirse onu pişirir ve sofrayı kurarak ruhlara sunardı. Eğer prens canlı hayvan göndermişse onu meraya bırakırdı.
2. Bayramda prensin hizmetinde ise, prens kurban kesince ilk o tadardı.
3. Hasta idi; prens ziyaretine geldi. O başını Doğu'ya çevirdi, saray pelerinini üzerine örttürdü, kemerini de üzerine koydurttu.
4. Fermanla çağrıldığında atların hazırlanmasını beklemeden yaya olarak gitti.

XIV

1. Büyük hanedan tapınağına girdiğinde, tüm ibadet gereklerini ayrıntılarına değin sordu.

XV

1. Kimsesiz bir arkadaş öldüğünde: Cenazeyi ben kaldırım; dedi.

2. Eğer bir dost bir armağan gönderse, say ki bir araba ve bir çift at olsun eğilmezdi, kurban eti armağanı dışında.

XVI

1. Yatakta ölü gibi yatmaz, evde resmî davranmazdı.
2. Yas tutan birini gördüğünde, tanıdık olsun olmasın değişirdi (yüzünün ifadesi). Ayin giysisi içinde veya kör bir adam gördüğünde kendi partial giysiler içinde de olsa tâzimle selamlardı.
3. Yas tutan bir kimseyi arabasının korkuluğundan eğilerek selamlardı. Sayım belgelerini taşıyan her kim olsa aynı şekilde selamlardı.
4. Bir ziyafette, dolu masa önünde ayağa kalkar ve farklı bir ifade ile eğilirdi.
5. Anî bir gökgürültüsünde veya şiddetli bir rüzgârda gene yüz ifadesi değişirdi.

XVII

1. Arabaya binerken dik durur ve dizgine tutunurdu.
2. Arabada arkasına bakınmaz, lâkırdı etmez veya eliyle işaret etmezdi.

XVIII

1. «Güzellik: yükselir, döner ve döner yuvaya.»
2. Dedi ki: Yamaç, dişi sülün, halkalı sülün ve tam mevsim Ah! Tam mevsim! Tze-lu ((?)) saygı gösterdi, ((3709 a?)) üç kez kokladı ve kalktı ((Üç kez dağ havasını derinden soludu?))

Dişi sülünün üç kez koklanması «hsiu» türünden anlaşılabilir bir bölüm. Yorumcular içinden çıkamamışlardır.

P. Öyle görünüyor ki nereye konacağını iyi bilen sarıkuşla bir bağlam kurmaya çalışıyor.

Büyük öğrenim III, 2.

ONBİRİNCİ KİTAP

Hsi'en Tsin İlk Yaklaşımlar

I

1. Dedi ki: Müziğe ve ayinlere ilk yaklaşımlar kırsal kesim insanından geldi, sonra da kentliden: ben ilklerden yanayım.

II

1. Dedi ki: Beni Ch'an ve Ts'ai'ye dek izleyenlerden hiçbiri artık kapıma gelmiyor.
2. Eylemlerinde bediî (sanatlı) olanlar: Yen Yuan, Min Tze-ch'in, Zan Poniu, Chung-King, söyleşilerinde bir değer olanlar: Tsai Wo, Tze-Kung; yönetim hizmetleri için: Zan Yu, Chi Lu; edebî çalışmaları için anmak gerekenler: Tze-yu, Tze-hsia'dır.

III

1. Dedi ki: Hui'den umut yok, ona ne söylesem beğenir.

IV

1. Dedi ki: Min Tze Ch'i'en gerçekten bir oğul; annesinin babasının ve kardeşlerinin söyledikleri (de) farklı değil.

V

1. Nan Yung üç kez gelerek «Ak saltanat âsası»ndan sözettii, Kung-tze onu ağabeyinin kızıyla evlendirdi.

VI

1. Chi K'ang öğrencilerden kimin öğrenimi sevdiğini sordu. Kung-tze yanıtladı: Yen Hui vardı öğrenimi seven, ne yazık ki genç öldü ve örnek yitti.

VII

1. Yen Yuan öldü ve (babası) Yen Lu Konfüçyüs'ten arabasını satarak tabut için harcamasını istedi.
2. Konfüçyüs dedi ki: Yetenekli olsun olmasın her baba oğlum oğlum der. Li öldüğünde bir tabutu vardı fakat üst örtüsü yoktu. Bir örtü almak için yaya yürümedim; Büyük memur'lardan rütbece hemen sonra gelmekle yaya yürümem uygun düşmezdi.

VIII

1. Yen Yuan öldüğünde, Konfüçyüs: Yıkıyor beni gök, yıkıyor! dedi.

IX

1. Yen Yuan öldüğünde büyük yas tuttu. «Bu kadarı aşırı», dediler öğrencileri.
2. Dedi ki: Aşırı mı?
3. Onun için acınmayacaktım da kime acınacaktım?

X

1. Yen Yuan öldüğünde öğrenciler büyük bir cenaze merasimi düzenlemek istediler. Konfüçyüs: Yapmayabilirsiniz, dedi.
2. Öğrenciler büyük bir merasim düzenlediler.
3. Konfüçyüs dedi ki: Hui bana babası imişim gibi davranırdı. Fakat ben ona oğlummuş gibi davranamadım, bu benim hatam değil, sizindir.

XI

1. Chi Lu hayalet ve ruhlara hizmet hakkında sordu. Konfüçyüs dedi ki: Sen yaşayana yararlı olamazken

nasıl yararlı olabilirsin hayaletlere. (Ruhlara. Ruh'ul-Kudüs'teki gibi bir kullanımı var sözcüğün. A.Y.)

«Ölüm hakkında sorabilir miyim.» Dedi ki: Hayatı anlamazken, nasıl anlayabilirsin ölümü? ((Veya «Yaşayan, ne bilir ölülerden?»))

XII

1. Min-tze saygıyla emre hazır bekliyordu, Tze-Lu hareketli görünüyordu, Zan Yu ve Tze-Kung ise açık ve rahat. Memnun olmuştu.

XIII

1. Lu halkı yeni, uzun Hazine binasını tartışıyordu.
2. Min Tze-Ch'ien dedi ki: Eskisini onarmaya ne dersiniz? Niçin değiştirelim ve yeniden yapalım.
3. Dedi ki: Büyük insanın ki lâf değil, taşı yerine koyduğunda.

XIV

1. Dedi ki: Ne yeri var Yu'nun çalgısının kapımda?
(*(Yorumcular «Filiz» in müziğinin pek cengâne olduğu görüşünde «Sefer» çalgısıyla «bilgi»n çalgısı ayrılmalı?))*)
2. Öğrenciler Tze-Lu (Yu)'ya saygı göstermediler. Dedi ki: Filiz kapıya kadar geldi fakat içeri girmedi.

XV

1. Tze-Kung sordu: Shih mi, Shang mı daha yiğit? O dedi ki:
Shih hedefi aşan biri, Shang ise hedefe ulaşamaz. (Tze-Kung) «Öyleyse Shih daha yiğit?» Konfüçyüs: Hedefi aşmak da ulaşamamak kadar kötü.

XVI

1. Chi'lerin reisi, Chau Dükünden varlıklı idi, buna karşın Ch'iu vergilerle halkı haraca keserek onun için mal yığınlıyor.

2. Konfüçyüs: O benim öğrencim değil. Teneke mi çalarlar ardından giderek çocuklar (umurumda olan bu).

«Vergiler» diyor L, ve M. aynı fikirde fakat bu fikri destekleyecek bir başka ideogram yok. (Lien ((M. 3999)) Mencius III, III, 6., Han (2052)'un zikrettiği yasal vergiler arasında yoktur. Bir dizgi yanlış olmalı.)

Şöyle okunabilir: talan etti, yığdı, kârını besleyip arttırdı.

XVII

1. Ch'ai sade.
2. Shan kaba.
3. Shih bükük boyun.
4. Yu («Filiz») bakımsız.

Bu sıfatlar yetersiz. Ola ki konuşma esnasında o anki hâllerini anlatıyordur.

Kelimelerin kınayıcı olduğu (L. ve bazıları) farz ediliyor. Bu varsayımın kanıtlandığını sanmıyorum.

XVIII

1. Dedi ki: Hui uzağında değil, sık sık yaklaşıyor. ((K'ung aynı zamanda boş, yazısız demek))
2. Ts'ze karşılamaz talihini (? emir/sipariş alır) L.: İlâhi iradeyi benimser)), zenginliği artmakta, hesapları genellikle doğru çıkar.

XIX

1. Tze-Chang sordu: «Shan» ((Sözlük anlamı: İyi insan)) nasıl davranır. Konfüçyüs: O başkalarının ayaklarına dolaşmaz.

((«Not 502. 7 birleştirerek: «duygularına dolaşmaz»)), (iç odaya girmez.)

Bu nazım yalnız bir kelimenin tanımı olarak alınmalı. Shan, görüntüsel olarak ağız üzerinde bir simetriyi göstermekte.

XX

1. Dedi ki: Sağlam, düzenli bir söylev, benimsedik arkadaşları fakat o hakikatli mi, yoksa sadece bir çekim mi ?

XXI

1. Tze-Lu; işittiğim şeyleri ((L. derhal)) uygulamaya konulmalı mıyım?

Dedi ki: Baban ve ağabeyin sağlar, ne güne duruyorlar. Onları sen hemen uygulamaya kalkıyorsun?

Zan Yu da sordu aynı soruyu. Dedi ki: Duyunca uygula.

Kung-hsi Hwa dedi ki: (Tze-Lu) Yu işittiği bir şeyi uygulamaya koyup koyamayacağını sordu, siz baban ve ağabeyin hayattalar dediniz. Ch'iu sorduğunda: Git ve yap dediniz. Şaşırdım doğrusu cesaret edebilir miyim...

Konfüçyüs dedi ki: Ch'iu ağır hareket eder, onu dürtükledim. «Filiz» çok canlı, onu da dizginledim.

XXII

1. Kwang da korku içindeydi. Yen Yuan ardından gitti.
O dedi ki: Seni öldü sanıyordum.
(Yen) dedi: Siz sağsınız, ben nasıl ölebilirim?

XXIII

1. Chi Tze-zan; Chung Yu ve Zan Ch'iu büyük devlet adamı sayılır mı? diye sordu.
2. Dedi ki: Müstesna kişileri soracağımı sanırdım, sen kalkmış Yu ve Ch'iu'dan bahsediyorsun.
3. Büyük devlet adamı diye prensine hizmet edene, hizmet edemeyince de görevden affını isteyene denir.
4. Yu ve Ch'u'ya sadece devlet adamı diyebilirsin, hepsi bu.
((Veya «maşa-vekil daha doğru, 1556. b.)) Pauthier, *ince bir alayla*: «consideres comme ayant augmenté le nombre des ministres.» *diyor*.

5. (Tze-zan) dedi ki: Ayol! onlar her zaman kitaplarına uymuşlardır.
6. Dedi ki: Devlet başkanı veya akraba katli konularında değil, dedi.

XXIV

1. Tze-Lu; Tze-Kao'yu Pi'ye vali tayin ettirdi.
2. Dedi ki: Sen bir insanın oğlunu yaralamaktasın.
3. Tze-Lu dedi ki: Halk adamları vardır, toprak ve ziraat için olduğu gibi, ne diye kitapları okuyup duruyoruz ?
4. Dedi ki: İşte nedeni tiksinsen, kurnazca yapılan lâflardan ((L. dilbazlıktan)).

XXV

1. Tze-Lu, Tsang Hsi, Zan Yu ve Kung-hsi Hwa onunla birlikte oturuyorlardı.
2. Dedi ki: Ben sizden bir gün yaşlıyım, ama buna dikkat etmeniz gerekmez.
3. Oturmuş, bizleri kimseler bilmiyor diyorsunuz, eğer sizi bir *tanıyan* çıksaydı ne yapardınız ((Ne yapmak isterdiniz))?
4. Tze-Lu atılarak yanıtladı: «Bin atlı bir devlet, istilâ orduları ve büyük devletlerin arasına sıkışmış, tahıl ve yiyecek kıtlığı içinde... Eğer bir üç yıl kalaydım başlarında halkı yüreklendirir, onlara kuralları öğretir dört başını bir ederdim.» Koca adam gülümsedi (sırıttı).
5. «Sen ne dersin Ch'iu?»

Yanıtladı: «Bana altmış, yetmiş veya elli *Li* karelik bir bölgenin işlerini verin. Üç yıl içinde onlara bol bir hasat verirdim. Onlara müziği ve törenleri öğretmek için daha yetkin bir insan gerek».

((«*Bol hasat*» anlamsal olarak çevrilirse: yeterince halk (için) derlenecektir.»

6. «Sen ne dersin, Ch'iu?»

Cevap: Bu tür işleri yapabileceğimi söyleyemem. Çalışıp öğrenmek, atalar tapınağında hizmet etmek, prensin maiyetinde ((L. ve M. koyu renk köşeli pelerin ve kara keten şapka ile)) İkincil bir yardımcı olmak isterdim.

7. «Chieh (afacan) sen ne dersin?» Se (25 telli bir çalgı) sinin teline garip bir cümbüşle vurdu, onu yere bırakıp ayağa kalktı ve cevap verdi: Farklı benimki onların tuttuğu şeylerden.

Konfüçyüs dedi ki: Ne zararı var, herkes dilediğini (*directio voluntatis*) söylemekte.

(Chieh) dedi: İlkbaharın sonlarına doğru, güzel bahar giysileri içinde, çelenkler takmış beş altı arkadaş ve altı yedi çocukla, Shantung (Ben) ırmağında yıkanmak, yağmur dansına uyumlu esintide şakıyıp eve dönerken ((*Muhtemelen*, yağmur dansı için çevrinerek (ayın boyunca) ilâhiler söylemek)).

Koca adam derin bir iç geçirerek Chieh'ten yanayım ben, dedi.

((*L. bu gencin Lien olduğunu söylüyor*))

8. Tsang Hsi hariç üçü çıktılar. Hsi sordu: Ne dersiniz bu üç adamın sözlerine? Konfüçyüs dedi ki: Herbiri kendi tercihlerini bildirdi, hepsi bu.
9. (Hsi) dedi ki: Beyim, niçin «Filiz» e gülümsediniz (sırttınız) ?
10. Dedi ki: Devlet teşrifatla yönetilir, onun konuşmasında ise bundan eser yoktu, ona güldüm.
11. «Fakat Ch'iu bir devlet istemedi»

«Yavaş ol, sen hiç gördün mü, elli, altmış veya yetmiş Li'lik bir yerin devlet olmadığını?»

- 12.«Peki, Ch'ih devlet (İkbal) isteklisi mi idi?» «Prensle atalar tapınağında, soylulardan başka kimsenin girmediği; Ch'ih ikincil bir yardımcı olursa, büyükler kim olurdu?»

ONİKİNCİ KİTAP

I

1. Yen Yuan mükemmel insan olmaklıktan sordu. Dedi ki: Kendine yeterli ol, ayinlere dön, işte bu insanlıktır.
(*«Kendine yeterli ol» sözlük anlamı. Geçimini sağlamakla sınırlandırılmaz. Riyazet, züht bağlamında «nefse hakimiyet» olarak anlaşılması yalnızca bir yüzünü verir karakterin.*) Eğer bu kişi bir gün için kendine yeterli olur ve dönerse ayinlere, devlet insanîleşir. Kişinin kendindedir bu güç, nasıl başkalarında bulur kaynağını?

2. Yen Yuan dedi ki: Onu göreceğim gözüm (basiret) olaydı; size sorabilir miyim?

Eğer herhangi bir şey ayinlere ayarlı ise, ona bakma, dinleme onu; görüşme o konuyu; harcama gücünü ayinlere aykırı olan şeye. Yen Yuan dedi ki: Pek becerikli değilim ama öğüdünüz üzere hareket edeceğim.

II

1. Chung-kung tüm-insanlık hâinden sordu: O dedi ki: İnsanları karşıla dışarıda ulu ziyaretçileri karşılar gibi; İnsanları çalıştır sanki Büyük Özveri (kurban) günün-

de gibi, kendine (yapılsın) istemediğini başkasına yapma; bir yere yerleş kusur aramaksızın, evinde ol kusur aramaksızın.

Chung-kung: Pek becerikli değilim ama sözlerinizi uygulamak isterim.

III

1. Sze-ma Niu mertlik hakkında sordu. Dedi ki: Yiğidin sözü keskindir. ((L. sadece: Yavaştır))
2. (Niu) dedi: ((*L'nin anladığı gibi*)) ihtiyatlı ve yavaş oluştadır mıdır mertlik? O dedi ki: Güç iş insanın sözsiz anlatımını bulması eyleminde, sözler tanımlanmadıkça ((L: Yavaş konuşmadıkça)).

((Jen, (4) 3110'daki gibi biçimlenmiş, M'nin 3117'deki *Jen'i* gibi yapılmamış. Fakat tüm matbu baskılarda değil.))

IV

1. Sze-ma Niu beyefendilik üzerine soru sordu. Dedi ki: Soylu kişi ne melankoliktir ne de korkak.
2. (Niu) dedi: Maziden gelen melankoli veya korkusu olmamak mıdır beyefendilik? ((Veya: Nasıl olur bunlar *chun tzu'yü* teşkil eder?))
3. Dedi ki: İçgözlem (teammül/murakabe) de bir sakatlık (sayrılık) yoksa, insan nasıl pişmanlık veya korku içinde olsun?

V

1. Sze-ma Niu üzüntüyle (veya melankoli) dedi ki: Ben hariç herkesin kardeşleri var. Benim yok (veya yitirdim onları).
2. Tze-Hsia dedi ki: Duymuştum:
3. «Yaşam ve ölüm birer örtülü irade, onur ve zenginlikler ise göğün vergisi.»

4. Atalarının sesi kendiyile birlik olan kişi saygındır; insanlara saygı telkin eder ve uygunsa dili, büyük küçük dünyanın dört bucağındaki insanlar kardeşler. Nasıl olur da efendi bir insan kardeşleri olmadığından sıkıntıya düşer?

VI

1. Tze-chang aydın insan hakkında sordu. O dedi ki: Yavaş ıslayan iftiranın ve ((L. hayretle karşılanan söylemin)) etki etmediği (yakışmadığı) insan aydınlanmışır ((Uzak görülü, açık görüşlü denir)).

VII

1. Tze-Kung hükümet hakkında sordu. Dedi ki: Yeterli yiyecek, yeterli silah böylece insanlar sözlerinde dururlar.
((L. yöneticilere güvenirlir)).
2. Tze-Kung dedi ki: Yetersiz kalındığında hangisini öncelikle düşünmezsiniz? Dedi ki: Silahları.
3. Tze-Kung dedi ki: İkisi için yetersiz kalınsa sonra hangisini ihmal ederdiniz? Dedi ki: Yiyecek. Her nefis ölmü tadıcıdır, eğer insanlar inansız ise (sözlerinde duramıyorlarsa) hiçbir şey ayakta kalmaz.

VIII

1. Chi Tze- Ch'ang dedi ki: Uygar bir insan için sağlam bir öz yeter, ne gereği vardır yüksek tahsilin.
2. Tze-Kung: Yazıklar olsun filozofun sözlerine, o büyük bir adam (ama) dört at bir sözcüğünü kaldırası değil.
3. Cila (terbiye) özektendir, cevherden, cevher ciladandır. Tüylerini yolarsın farkı yoktur kaplan ve sırtlan postunun, köpek veya keçi derisinden.

IX

1. Ai Dükü, Yu Zo'ya dedi ki: Kötü yıl, harman cılız, ne yapmalı?
2. Yu Zo: Niçin 1/10 (öşür) almıyorsunuz?

3. «Onda iki yetmiyor, onda birle nasıl idare edelim?»
4. (Konfüçyüs) yanıtladı: Eğer yüz oymak yeterlikli ise kim vermez yeterince prense; yok eğer yüz oymak ihtiyaçlı ise kim versin yeterince prense?

Belirlenmiş vergi değişken vergiye karşıdır. Bu konuda büyük bir tartışma, Mencius III, 1, 6.da.

X

1. Tze-Chang bilinç düzeyinin yükseltilmesi ve ılıgının (gafletin) nasıl farkedileceği üzerine soru sordu. Konfüçyüs: Yapılacak ilk şey: Odağa varmak (her ne ise), sözünde durmak, «benimki bana, seninki sana» ölçüsüne uymak; bunlar senin erdemini yükseltir (bilinçli hareket düzeyini).
2. Sevdiğin insan yaşasın dile; nefret ettiğinin ölümünü dile; sonra dön yaşasındı de ve dönerek ölümünü iste, bu tümüyle dağıtmaktır.
3. «Gerçekten o varlık (zenginlik) hanesinde değil ama gene de gözden kaçmayan bir fark var.»

((Zengin bir kadınla, ikinci evliliğini yapan, ilk karısının kardeşlerinden ayrılırken, olaya göndermede bulunarak söylediği: Lirik Dizeler II, IV, 4, 3.))

XI

1. Ch'i Dükü Ching, Kung-tze'ye hükümet hakkında sordu.
2. Kung-tze yanıtladı: Prens prensliğini bilir, bakan bakanlığını bilir, baba babalığını, oğul oğulluğunu; bu hükümettir.
3. Dük: Güzel! Böyle olmalı derim ben. Prens prensliğini bilmezse, bakan bakanlığını, baba babalığını, oğul oğulluğunu, tahıl filizlense de yemek nasip olur mu (bana)?

L. «Gelirim var ama tadını çıkarır mıyım?» *Belki de:*

*Buğday var ama yiyecek zamanım olur mu? M. Chu
(1) istifhamına bir örnek vermiyor.*

XII

1. Dedi ki: Yarım sözle bir anlaşmazlığı gidermek; «Filiz» yapar bunu.
2. Te-lu (Filiz) uyumamıştır hiçbir vaadinin üzerine.

XIII

1. Dedi ki: Bir davayı dinlemekte başkaları gibiyim, gereken dava açılmamasıdır, *n'est-ce pas? (Bırakınız yap-sınlar?)*

XIV

1. Tze-chang hükümet işleri hakkında sordu. O dedi ki: Bıkkınlık gösterme, içinden gelerek yap.

XV

1. Dedi ki: Erişmek için geniş bir öğrenim; ibadette sıklık: Kestirme yol alandan ona yolu yitirtir.

XVI

1. Dedi ki: Yetkin insan insanlardaki mükemmelliği odağa getirir, şeytanî yanlarını değil; kasıtlı insan bunun zıttını yapar.

XVII

1. Chi K'ang, Konfüçyüs'e hükümet üzerine soru sordu: Kung-tze yanıtladı: Yönetmek düzeltmekten ibarettir. Sen doğruluğunla yönlendirirsen, kim cesaret edebilir doğru olmamaya?

XVIII

1. Hırsızlardan kaygılanan Chi K'ang, Konfüçyüs'ten (önlem) sordu: Kung-tze cevap olarak: Eğer sen hırslı olmasaydın, onlara üste versen yine çalmazlardı.

XIX

1. Chi K'ang, Konfüçyüs'e yönetim konusunda: «Ne dersin öldürmeye yoldan çıkmışları, yolunca gidenler ya-

rarına?» diye fikrini sordu. Kung-tze cevap verdi: Niçin öldürmeli yönetmek için? Sen iyiyi istersen halk iyi olur. Yetkin insan bilincinin doğrultusuna uyarlı hareket eder, halk vicdanına göre davranır, ekinseldir. Ekin üzerinde doğrultulu esinti onları eğer.

XX

1. Tze-chang, ne gibi olmalı ki yetkili (subay) uzaklara ersin, dedi
2. Dedi ki: Uzaklara ermekten ne anlıyorsun?
3. Tze-chang dedi ki: Ülkede bir uçtan bir uca duyulmuş olmayı, kendi oymağı içinde duyulmuş olmayı.
4. Dedi ki: Ona adı çıkmışlık denir, seçkinlik değil (veya hızlı intikal; bir yığın şamata pek uzağa götürmez insanı).
5. Uzak erinçli insan sağlam, dik, adaleti sevendir; halkın sözlerini inceler, yüzlerine bakar, nasılinı ve hangi yolla olduğunu düşünür, kendini onlardan aşağı görür, devlet içinde kök salınca uzaklara erer; ailesi içinde yer ederse uzaktakileri de etkiler.
6. Adı çıkanunki bir gösteridir, zıttına. Kendine güvenlidir. Devletin bir ucunda duyulur ve kendi oymağı içinde de bir şamataadır.

XXI

1. Fan Ch'in yağmur sunağının revakına giderken ona eşlik ediyordu (veya yağmur duası pantomimlerinin kutlanması sırasında), dedi ki: Sorabilir miyim, nasıl yükseltilir bilinç eylem içre, saklı fesat unsuru nasıl giderilir ve kişinin yanlışları nasıl ayıklanır?
2. Seçkin bir soru!
3. Öncelikle eylem, başarı ikinci sırada. Yükseltmez mi bu bilinçli davranış düzeyini? Kendi yanlışların üze-

rinde çalış başkalarının kin güdüsü üstüne yönelme, ayıklamaz mı bu tohumlarını ayırık otlarının?

Kahvaltıdan önce bir öfke, koyuyorsa kişinin yaşamını tehlikeye, ailesi içinde olsa da bir birsam değil midir?

XXII

1. Fan Ch'in insanîlik hakkında sordu: Dedi ki: İnsanları sev. Hikmet nedir, diye sorunca; insanları bilmektir, dedi.
2. Fan Ch'in pek varamadı (yanıtı baştan sona çıkaramadı).
3. Dedi ki: Doğruları eğrilerin üstüne çıkar, bu yöntemle düzeltirsin onları
4. Fan Ch'in ayrıldı ve Tze-Hsia'yı görmeye gitti, dedi ki: Daha şimdi Koca Adamı gördüm ve hikmet üzerine sordum. Dedi ki: Dürüstleri yükselt eğrileri öğüt, bu yolla eğrileri düzeltirsin, ne demektir bu?
5. Tze-Hsia: Özlü ve manidar bir söz.
6. Shun imparator iken, Kao-Yao'yu kalabalık arasından çekip çıkardı ve onu terfi ettirdi, eğriler dağıldı. Tang imparator iken I Yin'i seçip aldı güruhun içinden ve onu terfi ettirdi ve eğriler gitti.

XXIII

1. Tze-Kung arkadaşlık üzerine soru sordu. O cevap verdi: Konuşurken düşüncenin odağında ol, gerçek oluşumu sağla, eğer o umursamaz ise kendini küçük düşürme.

XXIV

1. Tsang-tze dedi ki: Terbiyeli insan kültür esasları üzerine arkadaş edinir ve arkadaşlarıyla insanlığını geliştirir (veya bu akışkan iletişimle insanlığını geliştirir).

ONÜÇÜNCÜ KİTAP

Tze-Lu, «Filiz»

I

1. Tze-Lu yönetim hakkında sordu. Dedi ki: Davran, git çalış üzerinde.
2. Açıklama istedi. Dedi: Üstüne yatma.

II

1. Chi başkanının vekili olarak Chung-kung yönetim hakkında danıştı. Konfüçyüs dedi ki: Öncelikle yardımcılarını seç, küçük hataları görmezlikten gel (teftiş et) ve sağlam yetenekleri terfi ettir.
2. Dedi ki: Nasıl bilebilirim sağlam yeteneği? Dedi: Sen kendi bildiklerini terfi ettir, senin ihmal ettiklerini herkes ihmal eder mi ?

III

1. Tze-Lu dedi ki: Wei Lordu bir hükümet kurabilmek için sizi bekliyor, ilk iş olarak ne yapacaksınız?
2. Konfüçyüs: İsimleri belirleyeceğim (terimlerin açıklık kazanmasını sağlayacağım).
3. Tze-Lu: Nasıl olur, ne dolambaçlı gidiş, tashihin gereği ne?

4. Konfüçyüs: Seni kabak seni! Terbiyeli bir insan bir konuyu bilmiyorsa ihtiyatlı davranır hiç değilse.
5. Eğer isimler (terimler) sağlıklı değilse onları izlemek olası değil ya da özelliklerine göre devinim içinde бүтүнlenmeleri olası değil.
6. Hizmetler (eylemler) gerçek odağa getirilmez ise töre ve müzik neşvünema bulmaz. Eğer töre ve müzik çiçeklenmez ise cezalar yanlış uygulanır, infaz hakça olmaz ise, halk bilmez nasıl gitsin (neye tutunsun veya nereye bassın ayağını).
7. Öyleyse yetkin insanın koşulları (terimleri) görüşülebilir olmalıdır ve söylendiğinde etkilige ulaşmalıdır; yetkin insanın sözleri insicamlı olmalı ve tamutamina çakışmalı nesnel durumlarla, böylece gereksiz telâşa nedeni olmaz.

IV

1. Fan Ch'ih çiftçilik öğrenmek istedi. Dedi ki: Ben yaşlı köylü kadar iyi değilim bu konuda. Bahçevanlık öğrenmek için soru yöneltti. Dedi ki: Ben yaşlı bahçevan kadar iyi değilim bu konuda.
2. Fan ch'ih çıktı. Konfüçyüs: Ne kuşbeyinli şu Fan, dedi.
3. Yukarıdaki kişi töreleri severse halk saygısızlık etmez. Eğer yukarıdaki kişi adaleti severse halk ona uymazlık etmez. Yukarıdakiler hakikatli olursa halk riyakâr olmaz. Eğer ulu kişi böyle olursa dört dörtlük bir halk sırtlarında çocuklarıyla onun kapısına gelecektir, çiftçilik bilmesinin ne gereği var?

V

1. Lirik Dizelerin üçyüzünü ezber bilen kimseye bir devlet görevi verildikte anlamaz; Dörtkapı'ya gönderildikte gerekli yanıtları veremezse nice konuşulursa ko-

nuşulsun işi varacağına kavuşturamadıktan sonra ne yararı var. ((L. öğreniminin genişliğine karşın, uygulamadaki yararı ne?))

VI

1. Dedi ki: Prensın kişiliği terbiye uyarınca gelişmedikte onun buyurmasına gerek yok (İşler kendiliğinden yürür.). Fakat onun kişiliği eğri ise buyruk verse de yerine getirilmez.

VII

1. Dedi ki: Lu ve Wei yönetimleri (yönetim biçimleri): ağabey-kardeş misali.

VIII

1. Wei de Dük ailesinden genç Ching'i şu sözlerle tanıttı: Yaşamayı bilir (aileyi geçindirmeyi) Bir parça birşeylere sahip oldukça: Bu ne kismet, dedi. Biraz daha artınca varlığı: Yetti, dedi, zenginliğinde: Muhteşem, dedi.

IX

1. Wei'ye gittiğinde sürücüsü Zan Yu idi.
2. Dedi ki: Nüfusu ne kadar?
3. Zan Yu dedi: Kalabalıktır, (halk toplanmış) yapılacak şey nedir? Dedi ki: Zenginleştirmek.
4. Dedi: Onlar zengin başka ne yapmalı? Dedi: Eğit.

X

1. Dedi ki: Eğer on iki ay süre istihdam etselerdi beni birşeyler yapabilirdim, üç yıl kalsaydım işimde bazı işler mükemmel hâle gelirdi.

XI

1. Dedi ki: Dürüst insanlar bir ülkeyi bir yüz yıl yönetseler kötüler üstünde hükümrân olurlardı ve ölüm cezası kaldırılırdı. Gerçektir bu çözüm.

((Bu konuyu ilk düşünecek muhtemelen odur.))

XII

1. Dedi ki: Gerçek bir hükümdar başa gelse, gene bir nesil ister insanî sonuçları ortaya koymak için.

XIII

1. Dedi ki: Eğer bir adam kendini düzeltirse sonuç olarak devleti yönetmekte ne güçlük çekebilir; eğer o kendini düzeltmezse, sahi, ne yapıyordur orada (devlette)? ((P. comment pourrait-il rectifier la conduite des autres?))

XIV

1. Saraydan dönmekte olan Zan-Ize'ye dedi ki: Niçin bu vakte kaldın? Cevap: Resmî işler vardı. Dedi ki: Prens işleri (*affaires du prince*) olmadı. Devlet işi olsaydı, hükümette olmadığım hâlde, duymamış olmam güçtür.

XV

1. Dük Ting; Devleti refaha kavuşturacak bir cümle var mıdır?

Kung-tze: Bir tek cümlelerin o denli etkiye sahip olması beklenemez.

((Karşılaştır. Büyük öğrenim, Erginlik Çalışımı IX 3 *Semina motuum*))

2. Bir söz vardır: Güçlük prenslik, bakan olmak da kolay değil.
3. Güçtür prenslik, bu cümlecik bir devleti umranın kapısına getirmeli.
4. Dedi: Devleti yıkıntıya döndürecek bir cümle var mıdır?

Kung-tze: Yok gibi. Bir tekerleme vardır: Prens olmakta bir zevk yok, kimse dediğimin tersine gitmiyor o kadar.

5. İyi ve karşı çıkılınıyorsa iyi midir? Fakat döküntü ve karşı çıkılınıyorsa, bu devleti yıkıntıya döndürmeye yakındır? *N'est-ce pas?*

XVI

1. Sheh Dükü hükümet hakkında sordu:
2. O dedi ki: Yakınlar mutlu, uzaktakilere cazip ve erişilebilir.

XVII

1. Chu-fu'nun valisi olan Tze-Hsia yönetim hakkında sordu. Dedi ki: İşleri koşturmayış ve küçük çıkarlar peşinde olmayış; eğer koşturursan işleri sonuna dek ilerlemez,* küçük çıkarlarla büyük işler doğru dürüst yapılmaz.

XVIII

1. Shah Dükü, Kung-tze'ye dedi ki: Benim köyümde pek dürüst insanlar var, bir adam bir koyun çalsın oğlu gider şahitlik eder.
2. Kung-tze dedi ki: Benim köyümdeki insanlar da dürüst yalnız bir farkla; baba oğlunun yaptığını gizler oğul da babanın yaptığını. Bunda da dürüstlük (doğru görüş) vardır.

XIX

1. Fan Ch'ih tam insanlık hakkında sordu. Dedi ki: Bolluk içinde iken mütevazı olmak ve işlemleri elden geçirirken dürüst işleme riayet etmek.

Kung ve Ching'in ayırımına varmak için durağan ve akışkan (stasis ve kinesis) ayırımını gözetmeliyiz. Ching; vurmak, dönüş belirtiyor. Bunun, toprağa vurarak yapılan ilkel ayinlerden kalma olduğunu sanıyorum. Sol üstte çimen görünüyor; Chü (1541, a-b) nün birçok anlamını içerir. Chü'nün her iki karşılığına da sözlükte, muhterem, karşılığı verilmiş.

P. Alors vous ne les comprendrez bien.

İçtenlik içinde insanlara ne verirsən yaban oymaklar içinde olsan da (Kamp ateşi yanıbaşında okçu ve köpeği) doğuda veya kuzeyde, bu kalite solmaz (boşa gitmez, *ağaçtan düşen yaprak*).

XX

1. Tze-kung bir subayın (görevlinin) tanımını sordu. Dedi ki: Haya duygusu taşır, ülkenin en ücra yerinde görevlendirirsen prensin buyruğunu yerine getirir ve kendini küçük düşürmez.
2. Dedi: Bunu ne izler? ((Veya, 1.: Bunu hangi ulam izler?)) Dedi: Kendi meşrebinden kimseler onu vefalı bulur ve ağırlar, kendi köylüsü onun değerini bilir ve kardeş tutar.
3. Dedi: Sorabilir miyim bundan sonrasını? Dedi: Sözüne bağlıdır konuşmasında, davranış bu bağdadır. Çetin ceviz, çetinceviz, insanlar gibi, bu da bir basamak aşağısı.
4. Dedi: Ya şimdi hükümettekilere ne dersiniz? Dedi ki: Küçük çanaklar, kamyş sepetler (gibi) say onları ((*E poi başta*)) (hesap cetveli kullanabilirler, kendi çıkarlarını bilirler; veya sadece «maşadırlar»).

XXI

1. Dedi ki: Veremeyiş (birlikte olamayış) insanlara (gaye-i mâtuf) hareket eden, ben de (öğretmeliyim) gayret edenlere ve ihtiyatlı olanlara katılmalıyım. İlerdeki erişir de bir güzel kavrar, ihtiyatlı olan da yapışır yapılı-maması gerekeni yapmamaya. ((*P. S'abstien-nent au moins de pratiquer ce qui depasse leur rasion*))

XXII

1. Dedi ki: Güney halkının bir atalar sözü vardır: Sebatsız (kararsız, mantıksız) insan ne büyücü olabilir ne hekim (daha doğrusu ne istimdat edebilir ne de sağaltabilir.) Güzel bir söz.

2. Kararsız (insicamsız) saikini eyleme koysun, açıkça rezaletle son bulur.
3. Dedi ki: Belirtilere (implere) dikkat etmeyişi, hepsi bu.

((? küçük bir dikkatsizlik yıkımına neden olur veya: işaretlere dikkatsizliğidir sebep, söylenecek başka birşey yok. Doktor için işaret belirtilerdir, belirtilerin teşhis edilemeyişi heng ve pu heng'i (sonul olanı ve olmayanı) tanımlıyor. Lorenza Valla'nın *Elegantiae*'sinde yaptığı gibi birçok nazmın tanım olduğunda direktmek gerek. Kung'un veciz ifadeleri birçoklarınca pek sevilmektedir.))

XXIII

1. Dedi ki: Terbiyeli insan hoş sözlüdür ama herkes gibi değildir. Küçük adamlar birbirine benzerler ama uyusamazlar.

XXIV

1. Tze-kung dedi ki: Çevresinde herkes tarafından sevilen kişi için ne dersiniz ? Dedi ki: Yaramaz.
«Çevrede herkes tarafından seilmeyen kişi hakkında ne dersiniz?» Dedi ki: Olmaz. Kişinin elinde değildir, nezih insanlar tarafından sevilip kötü kişilerce nefret edilmek.

XXV

1. Dedi ki: Üstün insana hizmet kolaydır ama güçtür memnun etmek. O yanlışlarla hizmetten memnun olmaz. İnsanları yeteneklerine göre istihdam eder. Kasdî insan çabuk memnun olur ama güçtür hizmet etmek ona. Uygunsuz işlerden de memnun olur o. Her şeyi almaya bakar insandan.

XXVI

1. Dedi ki: Terbiyeli insan yücedir ama yüksekten bakmaz. Kasdî kişi gururludur ama gönülsüzdür.

XXVII

1. Dedi ki: Kesin, dayanıklı, ağacımsı, sözleriyle tutan insanlar, yetkinliğe yakındırlar.

Çeviri: Ketum değil. Karlgren'in sırf akademik kaldığını düşünenlere karşı bakınız/karşılaştırınız: «Yalının dışı vuran karanlığı, saf ışığın sudaki parıldayan aydınlığı» üzerine notlarına.

XXVIII

1. Tze-Lu dedi ki: Nasıl tanınır gerçek bilgin. Dedi ki: Israrlı, sakın; ((*M. üç terim sıralamakta: Ciddiyet, sıkılık, hoşnutluk; düşüncesini gözler ve gözler (savunur), kendi us-alanında veya gönül-alanında (dır), hemen şevklenir(iz).* ((Bu sözcüğün *iz* muthemel anlamına «kendindenlik»i eklemek isterdim.)) Arkadaşlarıyla ciddi ve teşvikkâr, kardeş ve ağabeyi ile şen ve kendindenlikli (ise) ona bilgin (görevli) denir.

XXIX

1. Sağduyulu bir insan halkı yedi yıl eğitsin, gitsinler savaşa ondan sonra.

XXX

1. Dedi ki: Eğitilmemiş insanları savaşa sürmek, kırmaktır onları.

ONDÖRDÜNCÜ KİTAP

Hsien Wan
Hsien sordu

I

1. Hsien utanılacak şeyin ne olduğunu sordu. Dedi ki: Yönetim iyi iken sırf maaşı düşünmek, yönetim bozulunca sırf maaşı düşünmek: bu utanılasıdır.

II

1. «Ne zaman yekineceğini bilmek, kendini göstermek için ve de pişmanlık ve cimrilikten etkilenmeyiş; bu mudur insanlık?»
2. Dedi ki: Bu güç olanı başarmaktır. İnsanlık olarak tamlik mıdır bilmiyorum.

III

1. Dedi ki: Rahatına düşkünlük, evcillik, bilgin olmaya yetmez (bilgin-görevli, *shih*).

IV

1. Dedi ki: Ülke iyi yönetiliyorsa ne sözünü sakın ne de eylemini. Ülke gereğince yönetilmiyorsa: Eyleminden yılma, sözünü sakın.

V

1. Dedi ki: Bilinci (İç uyanıklığı) üzerine etkinlikte bulunacak bediiliğe sahip olan mutlaka kelimelere sahip ol-

malı fakat kelimelere sahip olanın bilinci uyarınca hareket etmesi gerekmez. Erkekçe olan mutlaka cesur, atılmalı. Fakat atılmalı olanın tüm-insanlıkları olması zorunlu değildir.

VI

1. Nan-kung Kuo, Kung-tze'ye dedi ki: Yi, iyi bir okçu idi. Ao, bir sandalı karadan çekebilirdi; ikisi de eceliyle ölmedi. Yu ve Chi, kendi çiftlik işlerini kendileri yaptılar ve imparatorluğu yükselttiler. Konfüçyüs sustu. O çıkınca dedi ki: İşte! İnsanın olması gerektiği gibi bir insan. Saygı duymalı bu bilinçliye gerektiği gibi.

VII

1. Dedi ki: Üstün insan her zaman mükemmel değildir, kastî kişi insanlıktan yoksundur.

Cümlelerin ifadesi şöyle demeye yakın: Tüm insanlık hasletlerini edinmeden de insan atalarının sesini benliğinde taşır. Kötü insan, *insanlıktan* yoksundur.

VIII

1. Dedi ki: Varolan aşk bir zorunluktan* başka ne olabilir? İçtenlik olan yerde (bilinç, yürek otağında) öğretmekten geri durabilir mi?

IX

1. Dedi ki: Hükümet iradesinin çizilmesinde (yazılmasında) P'i Shan kamışı icad etti, taslak yapmayı); Shih-shu sözcükleri tarttı**, ve onu Protokol Başkanı ile görüştü; Tze-Yu onları ayıklayıp cilaladı; Tung Li'den Tze-Chan da güzelliği ekledi.

X

1. Bir adam Tze-Chan hakkında sordu. O dedi ki: İyilik-sever bir insan o.

* mübrem, müşkül. A.Y.

** P. (?) les examinait attentivement et y placait les dits anciens.

2. Tze-Hsi hakkında sordu: Dedi ki: O herif! O ha!
3. Kwan Chung hakkında sordu. Dedi ki: Öf! O adam, Pi'en'li Po'nun elinden üç yüz ailelik zeameti aldı. O, Po ki dişleri dökülünceye dek (ölünceye kadar) kuru pirinç yedi de tek kelime olsun şikayet etmedi. ((L.'nin notu: Kwan'a öylesine saygı duyuyordu.))

XI

1. Dedi ki: Fakir olup şikayet etmemek ve pişmanlık duymamak güçtür, zengin olup kibirsiz olmak o denli güç değil.

XII

1. Dedi ki: Mang Kung-Ch'o, Chao veya Wei hanedanlarının yaşlısı (senatör) olmakla her şeye sahipti (gerekenden fazlasını yapmaya kadirdi) ama Tang ve Hsieh hanedanlarına vezir olamazdı.

XIII

1. Tze-lu mükemmel insan hakkında (mükemmel dikkatin insanı) sordu. Dedi ki: Tsang Wu-chung'un bilgisi; Kung-ch'o'nun cimrilikten arılığı, Prien'li chwang'ın kahramanlığı; Zan ch'in'nun girişken yetenekliliği, yeterli bir müzik ve ayinsel kültürle birleşirse, insanî mükemmellik için gerekli olana insan sahip demektir.
2. Konuşmayı sürdürerek: Günümüzde böyle mükemmel bir insan olmaya yer yok. Kazanç imkânı karşısında, tehlike karşısında yazgıyı, uzun zaman önce yapılmış bir anlaşmanın hükümlerini unutmamayı bilmek de mükemmel dikkatin insanı yapar bizi.

XIV

1. Kung shu Wan hakkında sorulduğunda, Kung-Wing Chia'yu dedi ki: Senin Yetkin Efendinin konuşmadığı, gülmediği ve bir şey kabul etmediğini doğrular mısın?

2. Kung-ming Chia cevap verdi: Bunlar haddi aşan söylentiler. Benim Büyük İnsan yeri gelince konuşur, böylece başkalarını sıkmaz; hoşnut olursa gülümser, böylece sırtımlarıyla başkalarını sıkmaz; hakça ise kabul eder, böylece halkı sıkıntıya düşürmez. Konfüçyüs: Evet, gerçekten öyle mi?

XV

1. Dedi ki: Tsang Wu-chung Fang'ı ele geçirdiğinde Lu'dan bir halef tayin etmesini istedi; siz bunun bir prence baskı almadığını söylemeniz de ben bu kanıda değilim.

XVI

1. Dedi ki: Tsin Dükü Wan cin fikirli ama dürüst değildi. ((P. un fourbe sans droiture.)) Ch'i Dükü Hwan dürüst fakat kurnaz değildi.

XVII

1. Tze-lu dedi ki: Dük Hwan kardeşi Chiu'yu öldürttü. Shao Hu ((L. efendisiyle birlikte)) öldü, Kwang chung ise ölmedi. Bu yiğitlik midir?
2. Konfüçyüs dedi ki: Dük Hwan prensleri ne silah zoruyla ne de savaş arabaları ile topladı: Kwan Chung'ın gücü ile yapmıştı bunu, yiğitlik değil midir bu? Yiğitliktir.

XVIII

1. Tze-Kung ((*Kung (fu) tze ile karıştırılmamalı*)) dedi ki: Ben derim ki Kwan Chung insanlıktan yoksundu; Dük Hwan kardeşi Chiu'yu hallettiğinde Kwan Chung yiğitçe ölmedi; dönüp Hwan'la birlikte (Başbakan olarak) çalıştı.
2. Konfüçyüs dedi ki: El eli yıkar, Kwan Chung, Dük Hwan'a başbakan olarak yardım etmekle onu prensle-

rin başına getirdi. İmparatorluğunu birleştirdi ve düzene koydu ve halk hâlâ onun yararlarını görmekte. Ama bizim saçımız dağınık ve düğmemiz soldan ilikli onun için (onurlu tutmuyoruz).

3. Ama siz istiyorsunuz ki o avamdan biri gibi olsun; bir çukurda veya bir düşüde yitip gitsindi, kimsenin dikkatini çekmeden?

XIX

1. Kung-Shu Wan'ın nazırı yüksek memur Hsien, Dük'ün sarayında omuz omuza yükseldiler Wan ile birlikte.
2. Bunu duyan Konfüçyüs dedi ki: Adına layık bu konuda ((*Wan*, başarılı, gerçek kültür sahibi demektir.))

XX

1. Wei Dükü; Ling'in (Nan-tze'nin kocası) şeytanî yönetiminden bahsediyordu. K'ang-tze dedi ki: Böyle bir adam nasıl oluyor da kaybetmiyor (devleti) ?
2. Kung-tze dedi ki: İkinci kardeş Yu, ziyaretçi ve yabancıları ağırlıyor, ulema T'o Hanedan Tapınağında görevli, Wang-suu Chia ordu ve birliklerin başında; bu insanlar görev başında olduktan sonra o nasıl kaybet-sin (devleti) ?

XXI

1. Dedi ki: Eğer bir insan ne istediğini belirtemez ise, bir iş veya harekette bulunmak mümkün değil. ((*L. ve M. Put se'yi fahiş anlamına yorumluyor. Görüntüsel yorumu ideogramın, oldukça ilginç.*))

XXII

1. Chan Ch'ang, Ch'i Dükü'nü öldürdü.
2. Konfüçyüs yıkandı ve saraya giderek Dük Ai'ye resmî bir ifade ile: Chan Ch'ang, prensini öldürdü, cezalandırılması gerekir.
3. Dük Ai: Üç Büyüğe bildir.

4. Konfüçyüs dedi ki: Rütbece Büyük memur'dan sonra gelen, prensime haber vermemeye cesaret edemezdim. (Prensim) Üç Büyüğe bildir diyorlar.
5. Üçüne de bildirdi; (ki onlar bahaneyle) *nan possumus (öldürülmesin)* dediler. Konfüçyüs döndükten hemen sonra dedi ki: Bildirmemeye cesaret edemezdim.

XXIII

1. Tze-lu prence hizmet etme hakkında sordu. Konfüçyüs cevap verdi: Onu aldatma, karşısına doğruca çık.

XXIV

1. Dedi ki: Yetkin bir kişi yukarı doğru ilerler (uzaklara), kasıtlı kişi aşağı doğru (uzaklara).

XXV

1. Dedi ki: Eski zamanlarda insanlar bilgiyi kendilerini yetiştirmek için edinirlerdi. Şimdiler başkalarını etkilemek için ediniyorlar.

XXVI

1. Chu Po-yu, Konfüçyüs'e bir adam gönderdi.
2. Kung-tze haberci ile oturarak ona sordu: Efendin ne yapıyor? «Efendim yanlışlarını azaltmaya çalışıyor ama başaramıyor.» Haberci çıktı. Kung-tze dedi ki: Tam bir «haberci» değil mi?

XXVII

1. Dedi ki: Devlet memuriyetinde değil isen onu yönetmeyi tasarlama.

XXVIII

1. Tsang-tze (Konfüçyüs'ün damadı) dedi ki: «Terbiyeli bir insanın düşünceleri memuriyetinin dışına çıkmaz.»

XXIX

1. Dedi ki: Edepli insan sözünü sakınır ((L. fazla konuşmaz)), işe yönelir. ((İşini aşan sözden utanır.))

XXX

1. Dedi ki: Efendi bir insanın yaşayış tarzı üç katmanlıdır. Benim yapmadığım: Pişmanlıksız iyilik, kuşkusuz bilgi, kaygısız cesaret.
2. Tze-Kung dedi ki: Üstadım, sizin gidişiniz de budur.

XXXI

1. Tze-Kung insanları kıyaslayarak değerlendiriyordu. Konfüçyüs dedi ki: Tze, sen yeğin yetenekleri olan bir insan olmalısın, *n'est-ce pas*. Ama sana ayıracak zamanım yok.

XXXII

1. Dedi ki: Başkası beni bilmez diye bir üzüntüm yok; üzüntüm yetersizliğimden.

XXXIII

1. Dedi ki: Aldatmayı anlamayan veya vefasızlık hesapları yapmayan fakat bir hile yapıldığında hileyi görmekte çabuk olan insan, sağlam bir duyguya (sağduyuya) sahip olmalı?

XXXIV

1. (Yaşlı) Wei-shang Mau ile konuşurlarken Wei ona dedi ki: Aslan evladım, nasıl da kükrüyorsun kapalı köşende, yoksa özentin mi var kedilere.
2. Konfüçyüs: Ne haddime ama nefret ederim kapatılmaktan havasız yerlere.

XXXV

1. Bir atın cins oluşu kuvvetinden değil özelliklerinin dengesinden gelir (uzuvlarının insicamından).

XXXVI

1. Bir adam dedi ki: Bir haksızlık karşısında dosdoğru olmaya ne dersiniz? ((L. haksızlığa karşı iyilik.))
2. Konfüçyüs sordu: Sana dosdoğru davrananı sen neyle karşılayacaksın?

3. Bir kimse yaralarsa seni, olayı dosdoğru gör; iyilik edene de iyilikle karşılık ver.

L. eski deyişi yineliyor: Haksızlığa karşı adalet, iyiliğe karşı iyilik. Ama bu deyiş ideogramın içeriğini tümüyle anlatmaz. Yu'an (4.): mırıldanarak, kin beslemek. Kini doğrulukla yatıştırmak ve kin besleyen bir kimseye dikkat etmek. Açık kalpliliği yatıştırmak ve kin besleyen bir kimseye dikkat etmek. Açık kalpliliği açık kalplilikle yanıtlamak. Konfüçyüs'ün düşünceleri Doğu'daki klişelere uydurulunca yitiriyor özünü.

XXXVII

1. Dedi ki: Kimse beni anlamıyor! Kimse.
2. Tze-Kung dedi ki: Nereden biliyorsun kimsenin seni anlamadığını (bilmediğini) ?

Konfüçyüs: Göge bir gücenikliğim yok, ben yerdeleri öğreniyorum ve düşüncem yukarı doğru nüfuz ediyor. Beni bilenler göktekiler mi?

XXXVIII

1. Kung-po Liao, Chi-Sun'a Tze-lu hakkında iftira etti ((şimdiki zaman «çamur attı»)) (Şu anlamlara da gelebilir: Onun aleyhine dava açtı; ya da: Yanlış veya kötüleyici bilgi verdi.) Tze-fu Ching-Po durumu bildirirken dedi ki: Gücüm yetse onu çarşı veya saray avlusunda öldürürdüm ((Yani adi suçlu veya büyük memur gibi.)).
2. Konfüçyüs dedi ki: Eğer benim yaşayış tarzım bu Yol'da ilerlemekse veya oluşum mahvolup gidecekse, hepsi bir yazgıdır ((mühür ve gök)); Kung-po Liao ne yapabilir bu iradeye karşı?

XXXIX

1. Dedi ki: Sağlam yetenek sahibi olanlardan bazıları kendi kuşaklarından uzaklaşır.

2. Bunlara en yakın olanlar belirli yerlerden çekilirler.
3. Bir sonrakiler göz alıcı davranıştan kaçınırlar.
4. Daha sonrakiler ise susmayı yeğler ((imalı sözlerden kaçınırlar)).

XL

1. Dedi ki: Yedi kişi bunu başlattı ((L. yaptı))

XLI

1. Tze-lu geceyi taş Kapı'da geçiriyordu. Kapı bekçisi sordu: Nereden ?

Tze-lu: Konfüçyüs'ün kabilesinden.

Bekçi: Yapacak bir şey olmadığını bilen ama yine de yılmayan adamın yanından.

XLII

1. Wei'de taştan bir müzik âletini çalıyordu. Evleri önünden, sırtında kamış bir kodafa (büyük sepet) olan bir adam gerçekten dedi ki: Ne akla şu adam taşla vurmakta, *n'est ce pas?*
2. Böyle dedikten biraz sonra: Ne kaba! İnatçı, çetin ceviz, çetin ceviz. Bir son ver, eğer kimse anlamıyorsa onun bir son olduğunu. «Çok derin sulardan giysilerle geçilir, sık sulara paçaları sıva.» (Lirik Dizeler I, iii. 9.)

XLIII

1. Tze-chang Tarihinde der ki: Nedir şu cümlelerin anlamı: Kao-tsung imparator için yas tutarken üç yıl konuşmadı ?
2. Konfüçyüs dedi ki: Kao-tsung'a kadar gitmeye ne gerek, eskiden herkes öyle yapardı. Hükümdar öldüğünde başbakandan işaret alan yüz görevli üç yıl boyunca yas tutardı.

XLIV

1. Dedi ki: Yüksekteki kimseler töreleri severse halk kolay yönetilir.

XLV

1. Tze-lu «doğrular» hakkında sordu. Konfüçyüs: Edepli insan kendini saygıyla disipline eder, serpilen bitkiler aşkına.

«Bundan mı ibaret?»

— Kendini disipline eder ve başkalarını yatıştırır (rahat ettirir, onların huzuruyla ilgilenir).

— Kendini disipline eder ve yüz obaya sükunet bağışlar. Kendini disipline eder ve yüz obayı huzura kavuşturur. Yao ve Shun bunun çilesini çekerti.

XLVI

1. Yuan Zang bacaklarını gererek çömelmişti. Konfüçyüs yaklaştığında tavrını bozmadı.

Konfüçyüs dedi ki: Delikanlı ama kardeşçe saygıdan yoksun, yiğit ama öğretisiz, ihtiyar ama ölmeyi bilmez kimseler tam anlamıyla rezil serserilerdir. Böyle dedikten sonra değneği ile ayağına dürttü.

XLVII

1. Gençten bir Ch'ueh köylüsü onun yanında bir hizmet için koşturuyordu. İçlerinden biri dedi ki: yetiştii, geliyor?
2. Konfüçyüs: Onu büyüklerin koltuğunda görüyorum, büyükleriyle bir hizada gidiyor, doldurmak için uğraşmıyor bir an önce bitsin için uğraşıyor.

ONBEŞİNCİ KİTAP

Wei Ling Kung
Wei Dükü Ling

I

1. Wei Dükü Ling, Kung-tze taktik hakkında sordu. Kung-tze cevapladı: Kurban ve tapınak kapları hakkında bazı şeyler duydum ama askerî düzenlemeler hakkında bir çalışmam yoktur. Ertesi gün ayrıldı.
2. Chan'da, tayınlar azaltıldı, yanındakiler öylesine rahatsız oldular ki bundan, yerlerinden kalkamadılar.
3. Tze-lu rahatsızlığını (gücenikliğini) belirterek dedi ki: Bir beyefendinin de böylesine sıkıntılara gelmesi olur mu? Konfüçyüs: Bir beyefendi gerektiğinde zorlu olmalı; küçük adam çözülür (ona karşı olunca.)

II

1. Dedi ki: Tz'u («ihsan»), beni çok çalışan ve bellediğini unutmayan bir insan olarak düşünür müsün?
Cevap: Ayol, söyledığınız gibi değil mi ?
Konfüçyüs: Hayır, taneleri bağlayan bir iplikçik benimki. Bir şey, her şeyi içeren, bir arada tutan, yeşeren bir şey.

III

1. Dedi ki: «Filiz»; pek az kişi bilir varoluş hikmetlerini dosdoğru eyleme geçirmeyi.

IV

1. Dedi ki: Shun çabasız yönetti ülkeyi. Nasıl yaptı bunu? Ağır başlılıkla kurdu: düzeltti ve oturdu güneye dönerek (hükümdarlar tahtta güneye dönerek olunurdu) hepsi bu.

V

1. Tze-chang ilişki üzerine sordu.
2. Dedi ki: Dosdoğru gönlünden geldiği gibi konuş ve sözünü tut. Davranışın, yeşeren güçlü ve saygın, bambu-at gibi olsun ((yani, dışta sert içte gevrek olsun)) hatta Kuzey ve Güney'in yaban insanları arasında bile. İşte davranışın usulü. Böyle tok sözlü olmaz isen, dönersen sözünden; davranışlarında saygısız ve cilâsız (onursuz) olursan kendi yörende nasıl karşılanır?
3. Kalktığında (bir şeyler bina etmeye), ikiye karşı üç yapsın (ona çevrik veya önünde duran ikiye).

Bakınız, Sarsılmaz Eksen XXII'nin son cümlesi: Bırak, arabasından onları çifte bağlanmış görsün, ondan sonra güdebilir.

4. Tze-cang bu sözleri kemerine işledi.

VI

1. Dedi ki: Dosdoğru, hem de nasıl! Şu tarihçi Yu, ülke iyi yönetildiğinde bir ok gibi idi. Ülke karıştığı zaman yine bir ok gibi.
2. Chu Po'yu gerçekten büyük bir insan, ülke iyi yönetildiğinde o memuriyette, hükümet bozulduğunda defteri dürer ve gerçek oluşumu benliğinde yaşar.

VII

1. Dedi ki: Söyleşilebilir bir kimseyle konuşmamak, onu kaybetmektir, iletişimsiz bir kimseyle konuşmak, söz israfıdır. Bilge kişi, ne insanı kaybeder ne de sözünü.

VIII

1. Dedi ki: Bir memur (bilgin) aklının buyruğudur; bir yetkin ise insanlığına gölge düşürmeksizin yaşar, hat-ta gerekirse ölür bu uğurda.

Bu kavram ilk kez ifade edilmiş olmayabilir; ama ölüm cezasının kaldırılması düşüncesinin daha önce söylendiğine rastlamadım.

Bakınız, Onüçüncü bölüm, XI.

IX

1. Tze-kung, şu yetkinlik işi hakkında sordu. Konfüçyüs dedi ki: Usta ustalığını eksiksiz kılmak için öncelikle âletlerini keskinler (hâli hazırda ortada olan gereçleri, kapları kullanır.) Yaşadığın yerde, sağlam yetenekleri olan üstün kişilerle birlikte hizmette bulun ve insani-yetli, görevli (bilgin)lerle arkadaşlık et.

X

1. Yen Yuan yönetim hakkında sordu.
2. Dedi ki: Hsia'nın cetvelini kullan (muhtemelen Pazar günlerini gösteren bir takvim).
3. Yin hanedanının arabasına bin, *diye çeviriyor L. ve M.*
4. Taç giyme töreninde chan'ların başlığını giy.
5. Müzik, Shao pandomimleri uyarınca olsun.
6. Chang'ın tıngırtısı ve yüze gülücüler uzaklaştırılmalı. Çünkü, Chang'ın müziğinin perdeleri sıvışıktır ve iki-yüzlüler tehlikelidir.

XI

1. Dedi ki: Uzağı düşünmeyen yakında bulur sorunları.

XII

1. Dedi ki: Mümkün mü? Güzel bir insanı sevmekte ol-duğu gibi içinden gelerek hareket eden bir kişi henüz görmedim.

XIII

1. Dedi ki: Tsang Wan-chung mevkiini hırsızlamış bir adam gibi, Lin-hsia'lı Hui'nin sağlam yetenekli olduğunu bildiğim hâlde meslektaş olarak yanında bir görev vermedi.

XIV

1. Dedi ki: Som olanı kendinden ikincil olanı ancak başkalarından bekleyen kimse pişmanlıktan uzak kalır.

XV

1. Dedi ki: Eğer bir adam «Nasıl, Nasıl?» diye sorup durmuyorsa ona bir sözüm yok benim. Bu denli. (Bilmem nerede son bulur o.)

XVI

1. Dedi ki: Gün boyunca denkliğin (aktöre, adalet) görüşülmesine gelmesizin lâk lâk eden, kurnazlığı seven kimselerle yapılabilecek bir şey yok.

XVII

1. Dedi ki: Yetkin kişi davranışına («davranışının» özü denkliktir) denklikle öz kazandırır.

Bakınız/Ta S'eunun son sözlerine: Devletin hazinesi denkliktir. *İstatistiğin değil, oluşumun ifadesi olan Konfüçyen ifade ile daha fasih*: Devletin kazancı gösterişsizliktir.

O; töreler uyarınca hareket eder, tevazu ile öne sürer ve onu sözünde durarak mükemmel kılar, işte yetkin kişi.

XVIII

1. Dedi ki: Yetkin kişi yetisizliğinden rahatsız olur, başkaları tarafından tanınmadığı için değil.

XIX

1. Dedi ki: İnsan, kendi kuşağı bir ot gibi yiterse bundan rahatsızlanır.

XX

1. Yetkin kişinin arayışı hep benliğindedir. Küçük adam hep başkalarından alır.

XXI

1. Dedi ki: Terbiyeli kişi atiktir ama kavgacı değil. *O alış-veriştten* yanadır. Bölgeci değil.

XXII

1. Dedi ki: Edepli kişi bir insanı söylediği bir sözden dolayı yükseltmez; ne de bir sözü söyleyenden dolayı kulakardı eder.

XXIII

1. Tze-Kung; insanın hayat boyunca uygulayacağı bir *fiil* var mıdır? diye sordu.

Dedi ki: Sempati ((L. karşılıklılık)), Kendine *yapıl-sın* istemediğin şeyi başkalarına yapmayış.

XXIV

1. Dedi ki: Kimi yerdim, kimi övdüm? Eğer bir kimseyi fazlasıyla övmüş isem onda araştırılmaya değer bir yan vardır.
2. Bu kimselerin benliğinde, üç hanedanın doğru yolu bulması ve bu yolda gitmesine vesile olan tomruklar var.

XXV

1. Zaman içinde tarihçilerin boş bıraktıkları yerlere değin erdim (tarihçilerin bilmediği); insanların, başkalarına bineğini sunduğu dönemler, unutulmuş dönemler; kayıp vakitler.

XXVI

1. Dedi ki: Süslü cümleler, zorlama sözler, özden gelen dosdoğru eylemi örseler, küçük şeylere dayanamazlık, büyük tasarımları bozar.

XXVII

1. Dedi ki: Eğer güruh; bir adama nefret duyuyorsa araştırılmalı; eğer bir adamı herkes seviyorsa mutlaka araştırılmalı, hem de nasıl!

XXVIII

1. Dedi ki: Oluşuma bir erk (enerji) konabilir ama oluşumu insanın içine kimse koyamaz. ((*Overro*: bir insan doğru ilişkileri âlicenaplıkla (yüce gönüllülükle, faziletle) uygulayabilir ama ortada bir doğru yolun varlığı gerçeği, insanın onu kullanmasını zorunlu kılamaz.))

XXIX

1. Dedi ki: Yanlış gitmek ve (yanlışın mecraını) düzeltmemek (kesinlikle) yanlış gidiş olarak tanımlanabilir.

XXX

1. Dedi ki: Gün yemedim (veya yememeye çalıştım), bütün gece uyumadım, yemişsiz bir murakabe; hususî bir veriyi çalışmak kadar yararlı olamıyor.

XXXI

1. Dedi ki: *İnsan* hak-eylem tasarımı üzredir. Yiyecek elde etmek için taslaklar üzerinde uğraşmaz, toprağı sürüp ekebilir ve kıtlık olabilir; tahsil yapar ve olabilir ki bir maaş da alabilir; ama onun tüm ilgisi hak-eylem üstünedir, o (muhtemel) yoksulluk gailesiyle ilgilenmez.

XXXII

1. Dedi ki: Oraya varacak kadar ferasetli ama sebatsız olan başarsa da kaybeder.
2. Bir iş elde edecek kadar ferasetli ve işin üstesinden gelecek kadar yiğit ama işin sonuna dek itidal gösteremezse, o kimseye saygı duymaz eş dost.
3. Ele geçirecek kadar ferasetli, elde tutacak kadar yiğit ve çalışmasında düzenli ama izlemiyorsa doğru işlemleri, yoksundur görkemden.

XXXIII

1. Dedi ki: Halkın insanlığı sudan ve ateşten de derindir, insanların öldüklerini gördüm su veya ateş zemininde. Ama bir tek kişinin bile görmedim öldüğünü kendi insanlığına dayanmaktan.

(Konfüçyüs'ün kendine özgü anlatımı çoğu kez bir ibarenin bir sözcüğün birden ışımasıyla olur, kelimenin bir başka veçhesinin gösterilmesi ile.) (Shen 5724, tao 6140, de ihlâl duygusu var ise Konfüçyüs'ün anlatımı derin bir ironi olarak okunabilir).

XXXV

1. Dedi ki: İnsanlık, insanın kendisinin; öğretmene bırakılması değil.

((Tang, 6087, karmaşık, ilginç bir anlam yapısına sahip; bunlardan bazıları: üstlenmek/ söz vermek, görev almak. L. manaya daha yakın: İnsanlığın işlevi öğretmene bırakılamaz, daha bir alaycı: Pedagog'a.))

XXXVI

1. Dedi ki: Yetkin kimse bir kabuk, bir yön. (Chen)

Chen bir anahtar terim, «Değişimler» den. Stoa'cılarının ataraxia (ihtiras ve aklın dürtülerinden özgürlük) sından çok daha fazla birşey: «it ürür kervan yürür». Konfüçyen terimler, çoğu Grek felsefe terimlerini karşılar, fakat çoğu Grek vecizesi iş yönünden eksiktir. Gerekli dört parçanın üçü var biri yok. Beş parça gereken yerde dördü var biri yok. İyi bir araba ama karbüratör ve vitesten yoksun.

O bir inana göstermelik olarak tutunmaz ((Pictogram: Söz ve arş)).

XXXVII

1. Dedi ki: Prense hizmette, masaya saygıyı önce, yiyeceği sonra koy.

XXXVII

1. Dedi ki: Züppece katagorilere ayrılmamış eğitimi gör.

XL

1. Dedi ki: Üslup sorunu? Anlamı geçir karşıya ve dur.

XLI

1. (Kör) müzisyen Mien çağrılmıştı. Onlar basamaklara ulaştıklarında Konfüçyüs: «Basamak» dedi; onlar hasıra geldiklerinde, «Hasır» ve herkes oturduğunda «Falanca şurada, filanca burada oturuyor» diye bilgi verdi.
2. Üstad Mien gittiğinde Tze-Chang sordu: Doğru mudur bu şekilde konuşmak müzik üstadına karşı?
3. Dedi ki: Körlere yardım ederken doğrudur.

ONALTINCI KİTAP

Ke She
Chi Reisi

I

1. Chi Reisi, Shwan-yu'ya hücumu hazırlanıyordu.
2. Zan Yu ve Chi-lu Konfüçyüs'e giderek: Chi'lerin patronu Chwan-yu'nun başına iş açacak, dediler.
3. Konfüçyüs: Tüm bunlar sizin hatanız değil mi be adamlar? dedi.
4. Chwan-yu'nun en ileri gelen adamının, Doğu Mang'daki kurban işlerine eski bir kral tarafından atanması üzerinden çok zaman geçti ve de Doğu Mang bizim kendi topraklarımız içinde ve törenleri onaylayan kişiler bizim devlet memurları; nasıl olur da bir saldırıda bulunulur ?
5. Zan Yu dedi ki: Biz iki bakan karşı olsak da patronumuz istiyor.
6. Konfüçyüs: Sizi..., Chau Zan derdi ki: İktidarda iken sapma, gücün yetmiyorsa çekil. Bir köre kılavuzluk ederken, ona destek olmaz ise insan, veya düşünce kaldırmaz ise ona nasıl yardım eder?
7. Dahası sizin sözleriniz yanlış, bir kaplan veya gerge-

dan ((P. bafolo (*mecazen soytarı*)) kafesinden kaçarsa; bir bağa veya mücevher, kutusunda kırılırsa kimin hatasıdır bu?

8. Zan Yu dedi ki: Ama Chwan-yu şimdiler güçlü ve Pi'ye de pek yakın. Eğer reisimiz orayı şimdi almaz ise ileride oğul ve torunlarının başına dert olacaktır.
9. Konfüçyüs: Siz *insanı* hasta edersiniz. Bu konuda bir söyleve (yarı resmi görüşme) ihtiyacımız var, demekle.
10. Ben, Hillock (*Konfüçyüs'ün lakabı*) duymuştum: Devletin veya hanedanın başında olan kimse azlıktan dolayı kaygılanmaz hakça olup olmamaktan endişe duyar ((Çömlekçi çarkı ideogramı: adilâne yönetim endişesi)) kıtlıktan dolayı kaygılanmaz huzursuzluktan kaygılanır. Eğer bir insan kendi toprağı üzerinde tutulursa kıtlık olmaz, huzur olursa nüfuz azlığı söz konusu olmaz ve bozulmayan (müfsid) bir sükunet gerçekleşir.
11. İşte böyle. Uzaktaki halklar buna uymaz ise, onların, kendi disiplinli kültürün ve dürüst eyleminle kendine çek: İcabet ettiklerinde yatışacaklardır.
12. Şimdi sizler, Yu ve Ch'in, siz patronunuzun yardımcıları-sınız. Uzaktakiler yakına gelmiyor, gelemeler de ((L. efendimiz onları çekemez)) ? Devlet bölünmüş durumda ve dekadant; halk kaçıyor ve ayrılıyorlar ve devlet onları tutamamakta ((L. efendiniz onları koruyamamakta)).
13. Ve kalkmış ülkenin içinde kılıç kalkan kuşanmakta. Korkarım onun torununun dertleri Chwan-yu'da değil, kendi avlularında kendi, odalarında fısıldamakta.

II

1. Kung-tze dedi ki: İmparatorluk meşru bir şekilde yönetilirse; ayinler, müzik (müzik zevki) güvenlik ve ce-

zalandırıcı şefberlik göklerin görüntüsü (tecelli) olarak neşet eder. İmparatorluk iyi yönetilmez ise feodal beyler bunu üstlenir. Eğer bu konular şu görevliler tarafından kararlaştırılırsa on nesil içinde kaybedilir (bağımsızlık). Yok; büyük memurların hükmünde olursa, kayıplar beş nesil içinde vuku bulur: Buyruk, vekil memurların eline geçerse üç kuşak sonra oluşum mahvoldu bil.

2. İmparatorluk meşru bir şekilde yönetiliyorsa, hükümet büyük memurların denetiminde DEĞİLDİR.
3. İmparatorluk meşru bir şekilde yönetiliyorsa, halk onu görüşmez.

III

1. Kung-tze dedi ki: Beş kuşak oluyor ki gelirler saraya ulaşmıyor. Dört kuşak önce hükümet büyük memurlar tarafından ele geçirilmiş ve Hwan'ın (Dük) nesli üç kuşaktan beri yoz.

IV

1. Kung-tze dedi ki: Üç değerli ve üç zararlı arkadaşlık vardır. Doğru, Emin ve Bilgili kişilerle arkadaşlık olumludur. Züppelerle, rahatlık düşkünleri ile (kabak, çamur) ve dalkavuklarla arkadaşlık zarar verir.

V

1. Kung-tze dedi ki: Üç değerli ve üç zararlı eğlence (zevk) vardır. Müzik ve ayinlerin günlük duygulardan (idraktan) koparıcı hazzı; öbür insanların mükemmelliğinden duyulan haz, kişilikli ve yetenekli pek çok arkadaş olmanın zevki olumludur. Çalımlılık, haylazlık ve kırım zararlıdır.

VI

1. Kung-tze dedi ki: Yetkin bir insanla buluşulduktaki üç yanlışa düşülür: Konuşmamak gereken yerde konuş-

mak, buna acelecilik denir; konuşmak gereken yerde susmak, buna gizlenme denir ve konuştuğu zaman onun ifadesine dikkat etmemek, buna körlük denir.

VII

1. Kung-tze dedi ki: Yetkin kimse üç hâl için önlemdir: Ruh ve kanı, henüz düzenini bulmamış genç iken (delikanlı), lüks görünme alışkanlığına; ruh ve kan olgunlaşıp dinçleştiğinde, dikbaşlılığa, yaşlanıp ruh ve kanı soldukta tamaha karşı önlemdir.

VIII

1. Kung-tze dedi ki: Yetkin insan üç şeyden huşu içindedir (korkar): Yazgının ((göğün ağzı ve mühür)) iradesi karşısında; büyük insanların karşısında ve velilerin sözleri karşısında.

IX

1. Kung-tze dedi ki: Sezgiyle (doğuştan) bilenler en üstün olanlardır. Gayret ederek bulanlar bir sonra gelir, müşkülata uğrayan ama çalışanlar üçüncü sırada, kapatılmış olup ((aptal)) çalışmayanlar en alt tabakayı oluşturur.

X

1. Kung-tze dedi ki: Yetkin kişi üç konuda murakabeye varır. Basiret, hikmet gözüyle görüş; işitmek, doğru duymak yani kavramak ve âsûde görünüş: Saygın ve konuşması düşünceli, ilişkileri saygılı, şüphe hâlinde sorar. Kızgınlık hâlinde kötü sonuçlarını düşünür ve çıkar hâlinde adaleti gözetir.

XI

1. Kung-tze dedi ki: İyilik erişilmez gibi gözükür, kötülük dokunmak için kaynar görünür; ben böyle insanlar gördüm, böyle konuşmalar duydum.
2. İstediklerini bulmak için münzevî yaşayanlar ve ger-

çeklik kazanmak için âdil olanlar; böyle konuşmalar duydum ama bu hâl üzere kimseyi görmedim.

XII

1. Ch'i Dükü Ching'in dörtlü, bin koşum atı vardı öldüğü gün (gömme töreninde) ama halk onu dürüstlüğü için övemedi ((L. bir tek erdem için olsun)). Po-i ve Shuch'i Doruk'un Güney eteklerinde aklıktan öldüler ve halk onları o gün bu gün övmekte.
2. Bunu müşahade et anlayabilmek için söylediklerimi.

Kung-fu-tzu'nun oğlu

XIII

1. Ch'an K'ang, Po-yu'ya «farklı» bir şey duyup duymadığını sordu.

((Yani, Konfüçyüs'ün söylediklerinin dışında))

2. O cevap verdi: Hayır, o yalnızdı (bir gün) ben salon-
dan aceleyle geçiyordum (veya avluya doğru gidiyordum), dedi ki: Lirik Dizeleri belledin mi? (Veya lirik dizelere mi çalışıyorsun?)

Hayır, dedim.

«Lirik Dizeleri bilmeyen konuşmayı beceremez.»

Çıktım ve Lirik Dizelere çalıştım.

3. Bir başka gün yine yalnızdı, ben avluya doğru aceleyle koşuyordum.

Törenleri mi belliyorsun? dedi. Hayır, dedim.

«Törenleri öğrenmezsen bir zemin bulamazsın» (kişilik oluşturmazsın).

Gittim ve Törenlere çalıştım.

4. İşte bu iki şeyi duydum (ondan).
5. Ch'ang K'ang: Bir soru sordum üç şey öğrendim: Lirik Dizeleri, Törenler Kitabını ve yetkin kişinin oğlunu koşturmadığını (ona söylenmediğini); diyerek müsterih, çekildi.

XIV

1. Devletin başındaki prensin hanımı prense yaraşırdı: Seçkin kişi. Kadın kendine, küçük çocuk; der. O yerin halkı onu, «Prens'in seçkini» diye çağırır. Öbür devletler halkı onu, «küçük müstakile»; diye çağırır ve yine bazıları onu, Prensın seçkini; diye çağırırdı.

ONYEDİNCİ KİTAP

Yang Ho

(Yönetimi elegeçiren bir bakan)

I

1. Yang Ho, Konfüçyüs'ü (Kung-tze) görmek istedi, Kung-tze onu kabul etmedi. O Kung-tze'ye bir domuz gönderdi. Kung onun evde olmadığı bir zamanı kollayarak teşekkür ziyaretine gidiyordu ki yolda Yang'la rastlaştı.
2. Yang dedi ki: Seninle konuşmak istiyorum: Ülke karmaşa içinde iken hazineyi kendi içinde tutman insanca mı?
Cevap: Hayır.
«Çalışmayı sevmek (ibadette daim olmak) fakat sürekli vaktini geçirmek, buna hikmet der misin ?
Cevap: Hayır.
«Aylar, günler geçiyor ve yıl seni bekleyecek değil.»
Cevap: Peki görevi kabul ediyorum.

II

1. Dedi ki: İnsanlar doğuştan birbirlerine oldukça yakındır, onların arasına bir mesafe koyan uygulamalardır.

III

1. Dedi ki: Yalnız yüksek hikmet sahibi ve en yalın kişiler çare düşünmezler. ((L. değiştirilemezler, *metin her iki anlamı da içeriyor olabilir.*))

IV

(Kültürel Kanaat Üzerine)

1. Çatışma-Duvarında telli saz ve şarkı sesleri duydu.
2. Büyük insan gülümsedi ve zevkle: Bir kümes hayvanını boğazlamak için neden bir öküz bıçağı kullanılsın? dedi.
3. Tze-yu cevap verdi: Efendim, ben, bir kez sizin şöyle dediğinizi duymuştum: Eğer saygın kişi, oluşumu tahsil eder ve isanlığı severse halktan kimseler de oluşumu tahsil eder ve yönetmek kolay olur. ((*Sanırım, Yen Tze-yu bu yalçın sınır kentte görevli idi.*))
4. Dedi ki: Arkadaşlar Yen'in sözleri pek doğru ben sadece kıyısından dolaşıyordum (nükte).

V

1. Kung-shan Fu-zao Pi geçidini tutarak ayaklanmıştı; Konfüçyüs'ü çağırdı ve o gitmek istedi.
2. «Memnun olmayan» Tze-lu dedi ki: Kesinlikle gitmemelisiniz.

Niçin karışacak mışsınız Kung-shan güruhuna?

3. Dedi ki: Adam beni çağırdı, farzet ki karıştım. ((*aliter: Boşuna mı, boş bir işaret mi. F'u'ya verilecek anlama bağlı, 6536 ((veya c)), Farzet ki benden yararlanmak istedi, ben Doğu'da bir Chou teşkil edemez miyim?*))

VI

Tze-chang, Kung-tze'ye *insanlık* hakkında sordu. Kung-tze dedi ki: Muktedir ((*neng, desteklemek, taşımak, kaldırmak anlamına gelen k'e'den farklı bir anlamda, bir birlik gü-*

cü demek.)) olmak, beş şeyi (bir arada) uygulamaya. Bu tüm imparatorluğu insanca kılacaktır.

(Chang) açıklamasını istedi.

Cevap: İmsak (?*serenitas/itidal*), (*âlicenaplık*), sözünde durmak, tez ellik (ayrıntılara dikkatle) ve merhametli oluş (*caritas*).

İmsak olguları öyle biçimlendirir ki hakarete uğramazsın.

Uzduklukla kitleye ulaşırsın.

Sözünde durursan başkaları sana itimat eder. ((*aynı zamanda*: İstihdam edecek kadar güvenir.))

Tez ellikle başladığın (övülmeye değer) işi bitirirsin.

Merhametli olmakla çalıştırdığın kimselerden ürün alırsın.

VII

1. Pi Hsi, onu davet etti ve o gitmek istedi.

Tze-lu dedi ki: Efendim bu (fakir/«Filiz») sizin şöyle dediğinizi duymuştu: «Eğer bir kimse şahsen kötülük üzere ise, *insan* olan görmez ((katılmaz (ona))).

Pi Hsi, Chung-mau'da başkaldırmış durumda, eğer gidersen nasıl bir iştir bu?

2. Dedi ki: Dediğim gibi. Fakat demedim; sert olan inceltmeden öğütülür, diye.

Denmemiş midir: Gerçekten ak olan, batırılsa da kararmaz.

((*Karşılaştırınız*; G. Guinicelli)).

3. Ben bostan güzeli miyim, süs için asılıp da yenmeyecek?

VIII

1. Dedi ki: Filiz; sen altı terimi (teknik terim) ve altı şaşkınlığı (fazla büyüme) duymuş musun?

Cevap: Hayır.

2. «Otur, sana açıklayayım onları.»
3. Öğrenme aşkı olmayanın *insanlık* sevgisi, arapsaçına döndürür meseleyi safça (nai'vete).

Öğrenme şevki olmayanın bilgi (hikmet) tutkusu deli dolu tutarsızlıklarla son bulur.

Nereye gittiğini araştırmaksızın dosdoğru gitmek serkeşliğe götürür.

Araştırma sevgisinden yoksun cesaret karmaşayla son bulur.

Katı tanımlar (sertlik, katılık) küstahlığa götürür.

IX

1. Dedi ki: Evlatlarım (Mes enfants), niçin insan Lirik Dizeleri öğrenmez?
2. Lirik Dizeler ferahlatıcıdır (iradeyi canlandırır).
3. Kendilik bilgisi verir (*farkında olma, âgâh*) basireti keskinleştirir, otlar altında gizlenmiş kuşu görmekte yardımcıdır.
4. İhtiras ve aklın dürtülerinden masum olmayı öğretir (*ataraxia*).

((L. toplumsallık, karşılıklılık *olarak anılıyor.*))

(Kötülüğe karşı) içerleme (öç) nedenidir.

L. duyguları düzenler?? katharsis?? (çile yolu ile tövbe?) kin, güceniklik duygularının üstesinden gelme.

Ben hiçbir ılımlı yoruma güvenmiyorum.

6. Anne ve babaya karşı yararlı olması ve hükümdara hizmeti öğretir.
7. Birçok kuş, hayvan, bitki ve ağacın isimlerini içerir.

X

Dedi ki (oğlu) Po-Yu'ya: Sen git de Chao-Güney ve Shao-Güney şiirlerine çalış. Chao-nun ve Shao'nun şiirlerine çalışmamış bir insan yüzü, duvara dönük bir insan gibidir.

XI

Dedi ki: Ayin, ayin derler! O mücevherat ve ipek giysiler değil? Onlar müzik müzik derler. Gong'un ve davulun yeri nerde?

((*Düşünceler hep gereçlerde, müziği duyan nerde.*))

XII

Dedi ki: Metin bir yüz takınan ama içerde ikircimli olan, hırsızlık için duvar delmekte olan beş paralı bir adamdır.

XIII

Dedi ki: Bu (müsamahakâr) köylü prototipleri hırsızlar (conmen) 2556 kendiliklerinden hareket etmemekte ((L. 2727 ye eşdeğer olarak yuan (7725) olarak anlamakta? Rausseae- quers)) pek dikkatli, erdem hırsızları.

((P: cherchent les suffrages des villageois. Note 7725a.))

XIV

Dedi ki: Ayaküstü dedikodu ve örseleyici azar, açık kalp- liliğin çiçeklerini yolar.

(duru bilinçten doğan eylemi heba etmek) kişinin derunî idrakine göre davranmayı bırakmasıdır.

XV

1. Dedi ki: Kim efendimize hizmet edebilir bu garip anlayışlı kişilerle?
2. Elde edinceye kadar başka bir şey düşünmezler, elde ettikten sonra da ayrıcalıklarını korumaktan başka düşündükleri bir şey yoktur.
3. Kaybetmekten korktuklarında (ayrıcalıklarını), yapmayacakları hiçbir şey yok karalamak için (onları).

XVI

1. Dedi ki: Artık mevcut olmayan üç fitnessi vardı eski insanların.
2. Eskilerin şımarıklığı pervasızlıktı, şimdikilerin şımarıklığı sefahat.

((Belki de demek istiyor ki, eskiler yürekli idi, şimdikiler sefih. Aşırılık zıttır darkafalılığa. Taşkınlık, ehliyet zıttır. *Bu kısa cümleciklerinde, anlamlandırma ve kelime kullanımı dışında pek bir şey yok.*))

Eskiler vasattı küçük ayrıntılarda, şimdikiler densiz; eskilerin yalınkatlığı doğrudandı. Şimdikiler başkalarını şaka yollu aldatacaklarını düşünmekte. İşte böyle!

XII

Dedi ki: Süslü ibareler ve sofü görünüm (L. M. imalı) ender olarak erliğe işaretir.

XVIII

Dedi ki: Al rengi bozan eflatundan, Elegentiae'nın müziğini karıştıran Chang'ın tannanlığından, aile ve devleti yıkan şom ağızlardan (çıkarıcı ağızlar) nefret ediyorum.

XIX

1. Dedi ki: Susmayı yeğlerdim.
2. Tze-kung dedi ki: ama, efendim, siz söylemezseniz biz fakirler onu nasıl naklederiz?
3. Gök, nasıl konuşur? Dört mevsim sürer gider, her şey doğar, Gök hangi kelimeleri kullanır?

XX

Zu Pei, Kung-tze'yi görmek istedi. Kung-tze hasta olduğu gerekçesiyle kabullenmedi. Ulak kapıdan çıkarken o fülütünü aldı ve ulağın işiteceği şekilde çalmaya başladı.

L. notları, Zu'nun daha önce öğüt istediğini ama tutmadığını, dolayısıyla talebin sahte olduğunu göstermekte.

XX

1. Tsai Wo, üç yıllık yas hakkında sordu, bir yıl yeterli değil miydi?
2. Dedi ki: Eğer insan üç yıl kurallara riayet etmezse kurallar mahvolur.

Eğer üç yıl müzik icra edilmezse müzik harap olur.

3. Eski tahıl bitti yenisi boy atmakta. Tutuşturduğun ateş farklı bir ateş, yılın sonunda çıkabilirsin yastan.
4. Dedi ki: Pirinci yerken ve işli giysileri giyerken rahat mısın?

Cevap: Oldukça.

5. Dedi ki: Rahatsan, devam et ama edepli insan yas süresinde tatlı yemez, müzikten hazzetmez, rahat yerden rahatsız olur ve kendini eğlenceye vermez; eğer sen bunlardan rahatsız değilsen sürgit.

6. Tsai Wo gitti.

Dedi ki: O tam insaniyetli değil, bir çocuk anne babasının kollarından inmez üçüne değin; üç yıllık yas her yerde geçerli. Yu üç yıl anne baba şefkati görmedi mi?

Sanırım Orta Çağdaki eylem-istiğrak tartışmaları eski Çin eğilimi ile itidale kavuşmuştur, İstiğrak (teemmül) ihtiyacı üç yıllık yasla karşılanmıştır.

XXII

Dedi ki: Bütün gün atıştırmak, kafaya bir şey koymaksızın güç iş! Satranç oyuncuları hiç değilse bir şeyler yapıyor ve bunlara kıyasla sağlam yetenekli kişiler?

XXIII

Tze lu dedi ki: Yetkin kişi kahramanlığı saygın tutar mı?

Dedi ki: Yetkin kişi adaleti en üstte tutar. Eğer bir bey cesur ama adaletsiz ise o her şeyi berbat eder. Eğer bir adam cesur ama adaletsiz ise o çalar.

XXIV

Tze kung dedi ki: Yetkin kişinin de nefreti var mıdır?

Cevap: Vardır, ama o başkalarının günahını ulu orta ilân eden kimselerden tiksindir... Akıntının altında olup da üsttekilerine iftira edenlerden tiksindir. Cesur ama hak üzre olmayanlardan tiksindir, inatla hep tahmine yönelen (haddini

aşan) ve engelleyen* kimselerden tiksindir ((veya sanı ile yetinen ve engelleyen.)).

2. Üstad sizin de tiksintileriniz var mıdır?

«Kurnazca aşırın ve dönüp zekaları ile buldukları tavrını takınan kimselerden, atılğanlığı (yüzsüzlüğü) cesaret sanan kimselerden, boşboğazlığı açık kalpliliklerinden yaptıklarını söyleyen kimselerden nefret ederim.»

XV

Dedi ki: Genç kadını ve küçük adamı güçtür yetiştirmek, yakınlık saygısızlığa, mesafe gücenmeye varır, onlarla.

XXVI

Dedi ki: Kırkında nefretli olan, sonuna dek nefretle gider.

* P. fiil ilginç ve «qui s'arretant» sanırım doğru (an milieu de leurs entreprises sans avoir le coeur de les achever). Yani yarı yolda dururlar, çünkü bitirecek yürekte yoksundurlar.

ONSEKİZİNCİ KİTAP

Wei Tze
Wei Vikontu

I

(Yin Hanedanının Çöküşü)

1. Wei Vikontu çekildi. Chi Vikontu esir düştü. Pikan, protesto ederek öldü.
2. Kung-tze dedi ki: Yin'in üç adamı vardı.

II

1. Liu-hsia'lı Hui, baş ceza yargıcı, üç kez görevinden azledildi. Bir adam dedi ki: Zamanı değil mi meydandan çekilmenizin?

Yargıç: Dosdoğru gitmek ve insanlara hizmet etmek uğruna nereye gideyim de üç kez azledileyim? Eğri gittikten sonra neden memleketimi terkedeyim?

III

1. Ch'i Dükü Ching, Kung-tze'yi bekliyordu, dedi ki: Ona Chi reisi gibi davranmam ama Ch'i'lerle Meng'ler arasında bir yeri var.

Ve ekledi: Ben yaşlı bir adamım, onun kavramlarına intibak edemem. Kung-tze ayrılarak yola koyuldu.

IV

1. Ch'i halkı (? Ch'i'nin adamları) bir kadın müzisyen (corp de ballet) gönderdi; Chi Hwan üç gün meclise çıkmadı. Konfüçyüs tekrar yola koyuldu.

V

1. Ch'u'nun meczubu Chi eh-yu, Kung-tze'nin olduğu yerden geçerken: «Ey Anka, nasıl duruluğun bozulmuş; faydasız, geçmişi sorumlu tutmak, faydasız; sen geleceğe bak geleceğe. Vay başına bu hükümete katılacak olanın, vay başına.» diyerek şarkı söylüyordu.
2. Konfüçyüs indi (arabasından), onunla konuşmak istedi ama o hızla uzaklaştığından konuşamadı.

VI

Ch'ang-tsu ve Chieh-ni tarla sürmek için eşleşmişlerdi. Kung-tze o bölgeden geçiyordu, Tze-lu'yu göndererek nehrin geçit yerini sordu.

2. Ch'ang-tsu sordu: Kim o sürücü?
— Lu'dan Hillack mı? (Konfüçyüs'ün lakabı)
— Evet.
— O bilir geçidi.
3. (Tze-lu dönerek) Chieh-ni'ye sordu. Chieh-ni: Sen kimsin beyim? dedi.
— Ben Filiz.
— Kung Hillack'ın öğrencisi? - Evet...
— Kargaşanın seli tüm ülkeyi bastı, kim önleyebilir onu? Bir başkanı bırakıp ötekinin ardından gidip durmaktansa; dünyayı kökten terketmiş bir âlimi izlemek daha iyidir. Ara vermedi ekim işine.
4. Tze-lu dönüp hadiseyi bildirdi, Konfüçyüs hayretle duraksadı ve iç çekerek: Kuşlarla, hayvanlarla elbirliği edilesi değil. Eğer bu adamlarla çalışmazsam kiminle çalışacağım? Eğer ülke hak yolda ise bana. Hillock'a

gereksinmezdi değiştirmek için ((veya ben kendimi, gücümü harcamazdım.))

VII

1. Tze-lu geride kalmıştı, omuzunda bir sepette ot taşıyan yaşlı bir adama rast geldi. Tze-lu adama sordu: Benim efendimi gördünüz mü?

Yaşlı adam dedi ki: Öyle görülüyor ki sen bedenlen çalışmazsın ve beş tahıl da birbirinden ayırt edemezsin, kimdir senin efendin?

Sepetini yere koydu ve ayıklamaya başladı.

2. Tze-lu saygıyla eğildi ve elpençe durdu.
3. İhtiyar, Tze-lu'yu geceyi geçirmesi için alıkoydu, bir tavuk kesti, darı ikram etti ve iki oğlunu ona takdim etti.
4. Tze-lu günle birlikte ayrıldı ve Konfüçyüs'e anlattı.

Konfüçyüs dedi ki: Bir tarîk-i dünya. Tze-lu'yu onu görmesi için gerisin geri gönderdi. Tze-lu oraya vardığında ihtiyar çoktan gitmişti.

5. Tze-lu dedi ki: Görev almamak doğru değil. Yaşlı ile genç arasındaki ilişkileri ihmal edemezken, yönetici ile bakanları arasındaki ilişki nasıl ihmal edilebilir?

Kişisel sağlığını koruyan bakımından, büyük çapta bir karmaşaya sebep olur. Edepli insan görev alır ve dosdoğru gider. Pek âlâ bilir ki mükemmel kurallar (hakikat) izlenmiyor, ((veya sonunda bilir ki onlar evrensel olarak uygulanmıyor.))

VIII

1. Dünyayı terk edip inzivaya çekilenler: Po-i Shu-ch'i, Yu-chung, I-yi, Chu-chang, Liu-hsia'lı Hui, Shaolien.
2. Dedi ki: Derim ki, amaçlarından şaşmayan ve kendilerini rezil etmeyenler Po-i ve Shu-ch'i dir.

3. Liu-hsia'lı Hui ve Shao-lien amaçlarından ödün verdiler. Kişisel bir mecburiyet. Bunların sözleri makul ve davranışları ilgiye değerlidir. Hepsi bu.
4. Denebilir ki; Yu-Chung ve I-yi inzivalarını konuşmakla bozdular. Leke sürmediler kendilerine ((M:)), köşelerinde fırsatları kaçırmadılar (ara çizgide heba oldular).
5. Bu örneklerden ben farklıyım, benim ulamsal olur/olmazlarım yoktur.

IX

(Lu müzisyenlerinin dağılması)

1. Büyük müzik üstadı Chih, Ch'ie gitti.
2. İkinci oturumun şefi Kan, Ch'uya gitti, «üçüncü» Liao, Ts'ai'ye, «dördüncü Chuek, Ch'in'e gittiler.
3. Davul çalan Fang shu, Honnan'a gitti. ((L. ırmağın kuzeyine)).
4. Darbuka çalan Wu, Han'a gitti.
5. Yardımcı şef Yang ve Taş enstrüman çalan Hsi-ang denize açıldılar.

X

1. Chau Dükü, Lu Düküne: Efendi insan akrabalarını ihmal etmez; büyük bakanlarını yararsız tutarak esef ettirmez; ve büyük bir neden olmadıkça eskileri reddetmez; ((L. eski aile üyelerini?)) dedi.

XI

1. Chau'nün sekiz memuru vardı; Po-ta, Po-kwe, Chung-tu, Chung-hwu, Shu-ya, Shu-hsia, Chi-sui, Chi-kwa.

ONDOKUZUNCU KİTAP

Tze-Chang

I

1. Tze-Chang dedi ki: Âlim bir tehlike karşısında kaderi-ne doğru gider ((L. hayatını kurban eder)); bir imkân doğduğunda adaleti düşünür, kurban esnasında düşünceleri tâzimle doludur yeşeren kudrete, bir acı da yas tutar; sanırım tam tanımı budur (âlimin).

II

Tze-Chang dedi ki: Dosdoğru şuurun gereğini yapmayı kavramak ve onu yerine getirecek enerjiyi koymak, hak oluşuma harfi harfine uymak ve katı olmamak bu hususta, yapabilir misin bunu? Önemli mi o kimsenin ne olacağı? Hak yola inanmak ve onu gerçekleştirmemek!

III

Tze-hsia'nın öğrencileri, Tze-Chang'a arkadaşça ilişkiler hakkında sordular.

Tze-Chang dedi ki: Tze-hsia ne diyor ? Cevap: Tze-hsia diyor ki, yeterli kimselerle paylaş yetersiz olanlara yanaşma. ((L. ekliyor: «çıkar sağlayanlara». Chiao şu anlamlara gelir:

Ödeme, değiştirme, iletişim. *Denebilir ki:* Değişim yapılacak kimselerle.))

Tze-Chang dedi ki: Benim duyduğum farklı; yani, efendi kişi sağlam yeteneği onurlu tutar, halka sıkı davranmaz, dü-rüst olanı öyer ve güçsüze acır. Eğer benim yeterli sağlam bir yeteneğim varsa, ne vardır insanlarla paylaşmayacağım? Eğer bir değerim yoksa zaten insanlar uzaklaşmaya hazır, ben niçin onlardan çekineyim?

IV

1. Tze-hsia dedi ki: Eğer kastı bir insanın buluşu (hüneri, icadı) işliyorsa dikkate değer bir yanı vardır, ama iyice eşele: Sakın çamurdan. Bunun için edepli insan onu kullanmaz.

V

1. Tze-hsia dedi ki: Gün be gün farkında olmak eksikleri-nin ve işlevsel kılmak edindiğini, çalışmayı sevmek olarak tanımlanabilir.

VI

1. Tze-hsia dedi ki: Tahsilini yaygınlaştırmak, iradeni sı-kı ama esnek tutmak, sorduğunda bir kesinlik sağla-mak ve düşündüklerine sıkıca sarılmak: Yiğitlik bu merkezdedir.

VII

1. Tze-Hsin dedi ki: Zanaatkârlar (şu yüz meslek) çarşıda araç gereçleri ortasında tekniklerini geliştirmek için ça-lışır. ((Szu (?) (bakınız *Arapça Suk*) kullanım için ge-reçlerin yayılması, çarşı.)) İnsan çalışır oluşumun gidi-şine ulaşmak için. ((*Pek yakın; pour savoir ivre. Ger-çekten nasıl yaşamak gerektiğin öğrenir, «sapına ka-dar»*))

VIII

1. Tze-Hsia dedi ki: Küçük adamın yaptığı, yanlışlarını yaldızlamaktır.

IX

1. Tze-hsia dedi ki: Yetkin kişi üç değişimden geçer; uzaktan heybetli; yaklaşılacak için nazik; sözleri metin, öğütme taşı gibi.

X

1. Tze-hsia dedi ki: Yetkin kişi sözünde duran kişidir ((veya sözüne inanılan kişidir)) ki halkı sıkı çalıştırır. Fakat o sözünde durmaz ise aynı çalışmayı onlar baskı (zulüm) olarak nitelerler. Sözünün eri bir kimse prens karşısında protestoda (itirazda) bulunabilir. Eğer o kimse sözünde durmayan bir kimse ise protesto, tahrik olarak değerlendirilir.

XI

1. Tze-hsia dedi ki: Eğer bir insan ulu erdemlerin sınırını tecavüz etmez ise küçük şeylerde mazur görülebilir.

XII

1. Tze-Yu dedi ki: Tze-hsia'nın kapıcısı ve ufaklıklar sulama ile süpürmede doğru, cevap verişleri edep, giriş çıkışları terbiye örneği, ama tüm bunlar dal budak köksüz olduktan sonra neye yarar?
2. Tze-hsia bunu duydu ve dedi ki: Maalesef, Tze-Yu yanılıyor. Nedir yetkin bir adamın yöntemi, seç-öğret, kalanlar kalsın mı? Bitki ve ağaçlara kıyasla o (işlevi) bölümlüyor türlere ama nasıl olur da yetkin bir insan onlardan herhangi birini suçlar (*yeteneksizlikle*). Yalnız veliler bilir daha başından tüm sonuçları.

XIII

1. Tze-hsia dedi ki: Görevdeki insan gayretle dolup taşıyorsa öğrenmeye yönelir, öğrenim üzere olan bir insan gayretle dolup taşıyorsa göreve yönelir.

XIV

1. Tze-yu dedi ki: Acı, yaşla birlikte bitmeli.

XV

1. Tze-yu dedi ki: Arkadaşım Chang güç şeylerin üstesinden gelebilir. Ah, evet; ama o pek insanî değil.

XVI

1. Üstad Tsang dedi ki: Muhteşem! Chang azametlü, öyle ki onunla insanca olmak pek güç ((Veya: Bunca görmekmi insanın bir araya getirmesi güç)).

XVII

1. Üstad Tsang dedi ki: Büyük bir adamdan duydum: Bir adamın eksiksiz olduğunu söyleyemezsin. Akrabalarının yasını tutuncaya kadar.

XVIII

1. Üstad Tsang dedi ki: Üstadımız, Mang Chwang'ın gerçek bir oğul olduğunu söylediğini duydum, başkaları da olabilir ama onun babasının yönetim tarzını ve babasının vekillerini değiştirmeyişi kıyas götürmez.

XIX

1. Mang, Yang Fu'yu, baş ceza yargıcı tayin etti ve Üstad Tsang'a danıştı. Üstad Tsang dedi ki: Şu yukarıdakiler yolu yitirdi, halk uzun zamandan beri kargaşa içinde, işin gerçeğini onların ağzından aldığı anda onlara merhamet et, kendini zeki sanma.

«Kötü bir ün»

XX

1. Tze-kung dedi ki: «Kusmuk'un» pisliği o denli değildi. Bunun içindir ki insan aşağıda bütün akıntıların boşaldığı yerde yaşamaz.

XXI

1. Wei'den Kung-sun Ch'ao, Tze-kung'a sordu: Chung-ni (Konfüçyüs) nasıl tahsil etti?

2. Tze-kung dedi ki: Wan ve Wu'nun öğretileri tümüyle çökmüş değil, sağlam yeteneği olan kimseler çoğu vehesini muhafaza ettiler. (Çoğu kısmı onların belleklerinde kök saldı) ve önemsiz parçaları yeteneksiz kimselerin belleğinde yer etti, Wan ve Wu'nun öğretisinden pay almamış kimse yoktur, koca adam, nasıl öğretsin onu öğretmensiz olarak halka.

XXIII

1. Shu-sun Wu-shu, saraydan yüksek bir memura dedi ki: Tze-kung Chung-ni'den üstün.
2. Tze-fu Ching-po, Tze-kung'a bildirdi; Tze-kung dedi ki: Bir evin duvarıyla örnekseyerek kıyaslarsak benimki omuz yüksekliğinde, bakınca ev, aile, iyilikler (eşyalar) içinde hep görülür.
3. Büyük adamın duvarı kale duvarı gibi, eğer kapıyı bulup içeri girmezsen göremezsin tapınağın görkemini veya sarayın zenginliklerini.
4. Gerçekten, pek az kimse kapıyı bulabiliyor, o yukarıdaki dostun işareti pek uygun düşmüyor mu?

XXIV

1. Shu-san Wu-shu, Chung-ni hakkında kötü konuştu. Tze-kung dedi ki: Yararsız, onu yere seremezsin. O öbür tepecik senin tırmanacağın «hillacks» (*tepe/Kon-füçyüs'ün lâkabı*) değil. Chung-ni ay ve güneş gibi tırmanılabilir değil. Onun ışığından kaçarsan, güneşe ne zararı olur ki bunun. Herkes onu görür bilse de bilmese de.

XXV

1. Ch'an Tze-ch'in, Tze-kung'a dedi ki: Siz çok daha alçak gönüllüsünüz Chung-ni nasıl sizden daha yetenekli olur?
2. Tze-kung dedi ki: Yetkin bir kimse bir tek cümlesinden

bilinir ve bir tek cümle bir insanın neyi bilmediğini gösterir. Savsaklanamaz, söz dizisinin düşünceye göre şekillendiği.

3. O yüce kişiye hemen ulaşamazsın göğe yetemeyeceğin gibi.
4. Eğer o yüce kişi bir devletin veya bir kabilenin başında olsa, kuruluş denebilecek kadar kurulur, uygun sistem işler, izler işaretlenir ki onlar sürsün, enerji düzenlenir. O, görkemlidir hayatta, yas tutulur ölümünde, nasıl ona denk olunur?

YİRMİNCİ KİTAP

I

1. Yao dedi ki: Ey shun! Göklerin takvimi canlandı, kendi hesabına senin kişisel gücünde kök salmak üzere, sıkı tutun her ne ise, ayak ve ellerinle, eğer dört deniz içre (dünyada) kıtlık ve tükenim olursa göğün tanımlayan ışığı ((L. göklerin hazinesi) son bulacaktır.
2. Shun, aynı mühürlü iradeyi Yü'ye verdi. ((T'ang, Shu IV, iii, 3. *te olduğu gibi*))
3. Söyledi: Ben, küçük çocuk Li («shoe») kara kurbanı sunarım; tüm hükümdarların üstünde olan Ak'lığın üstünde olan Aklığa, her şeyi örten kudrete, arı duru bildiririm ki, hiçbir ihlâli affedemem ne de bırakabilirim. Göğün açılmış sofrasına (*dünya*) hizmet edenleri ayrık kaplasın; onların raporları kök salmakta, her şeyi örten Kudret'in nezdinde.
Eğer içimizde, imparatorun şahsında, bir kusur varsa, her bölgede değildir, eğer her bölgede kusur varsa o bizim şahsımızdan kaynaklanmaktadır. ((*Bakınız; Wu, Shu V. 111'te*))
4. Chao büyük bir ihsana kavuştu: Dürüst insanlar (toplum) varlıklı olabilir.

5. Chao'nun akrabaları hizmet ettilerse bir başkasının erdemiyle değil, eğer yüz kabile saparsa onun kökeni bendedir, tek adamda.
6. O, hep dikkat etti dengeye (ağırlıklara) ve ölçmeye. ((*Demeliyim/Güneşi almaya. L./ölçülere*)), yasa ve buyrukları araştırdı, (veya *daha iyi bir deyişle*: buyrukların işlerliğini, etkilerini geçerliğini *La Vie du Droit*)), gereksiz memurları ayıkladı, böylece Kare Yönetim (âdil, göksel, faik, denk vb.) sürdü gitti.
7. O, harap kentleri onardı, kesintiye uğrayan silsileyi ikame etti, çekilen kimseleri makam ve terfiyle destekledi ve imparatorluğun halkı sağduyuya kavuştu.
8. En çok üzerinde durduğu mesele, halkı doyurmak, yas ve sunumlardı.
9. Üzdillilikle her bir kimseye ulaşır; sözünde durmakla güvenlerini kazanır, ayrıntılara dikkat etmekle pek çok işin üstesinden gelir ve onları adaletle mutlu kılardı.

II

1. Tze-chang, Kung-tze'ye yönetimin nasıl sürdürüleceğini sordu.

O dedi ki: Beş mükemmeli saygın tut ve dört kötülüğü at.

Tze-chang, nasıl tanımlarsınız beş mükemmeli? diye sordu.

O dedi ki: Yetkin kişi ((*burada yetkili kişi*)) hatır sayar müsrif olmaksızın; şevklidir (hatta gayretli), azarlamaksızın başkalarını; isteklidir, tamah etmeksizin; saygındır azamet satmaz, cesurdur, gaddar değildir.

2. Tze-chang dedi ki: Ne demektir hatır sayıp müsrif olmamak?

Dedi ki: Halk onun yararlandığından yararlanmalıdır (tahıl payı) bu müsrif olmaksızın hatırbilmek değil

midir? O (memur) halk için doğru işi seçtiğinde kim homurdanır, yiğitliğe istekli olmak ve ona ulaşmak tamah mıdır? Halkla veya azınlıkla; büyük bir sorunla veya küçüğü ile meşgul olsun, terbiyeli insan, kabalığa ve terbiyesizliğe kalkışmamalı, bu, saygınlık ve azamet satmamak değil midir? O, üstünü başını düzgün tutar ve apaçık saygın olan saygılıdır, vakarlıdır, örnek olsun diye, hatta bir tür korkuyla bakılsın için bu sertlik midir, gaddar olmaksızın?

3. Tze-chang dedi ki: Dört kötülüğü nasıl tanımlarsınız? O:

Halka öğretmemek ve onları öldürmek zalimliklerdir. İhtar etmemek onlara ve onlardan her şeyi mükemmel yapıp bitirmelerini istemek baskıdır ((*L. Pek güzel: Önceden haber vermeksizin onlardan işin tüm öyküsünü istemek.*)) Buyururken sürüncemeli (yarım yamalak/müphem) olmak ve yerine getirilmelerini derhal istemek hilekârlıktır.

III

1. Dedi ki: İradeyi bilmemek ((mühürlü ağız. L. ekliyor «göğü» *tanımamaktır kaderi*)) yetkin kişi olmanın yolundan yönteminden yoksun olmaktır.
2. Ayinleri bilmemek, bina etmenin yolundan yöntemin-den yoksun olmaktır.
3. Kelimeleri (kelam) bilmemek, insanları anlamamanın gereği olan akışımından yoksun olmaktır.